

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

ULUSLARARASI
ÇOCUK İADESİ

ve

ULUSLARARASI
NAFAKA ALACAKLARI
DAVALARI

Bilâl KÖSEOĞLU

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

**ULUSLARARASI
ÇOCUK İADESİ
VE
ULUSLARARASI
NAFAKA ALACAKLARI
DAVALARI**

(Bilimsel İctihatlar ve Yargı İctihatları)

Bilâi KÖSEOĞLU

**ULUSLARARASI
ÇOCUK İADESİ
VE
ULUSLARARASI
NAFAKA ALACAKLARI
DAVALARI**

(Bilimsel İctihatlar ve Yargı İctihatları)

LL M. Bilâi KÖSEOĞLU
Antalya Aile Mahkemesi Hakimi

Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 127

*Uluslararası Çocuk İadesi ve
Uluslararası Nafaka Alacakları Davaları*
Bilal Köseoğlu
Aile Mahkemesi Hakimi LL.M.

ISBN: 978-9944-234-06-1
© Türkiye Barolar Birliği
Geliştirilmiş Dördüncü Bası: Ankara 2007

Türkiye Barolar Birliği
Karanfil Sokağı 5/62
06650 Kızılay - ANKARA
Tel: (312) 425 30 11 Faks: 418 78 57
web: www.barobirlik.org.tr
e-posta: admin@barobirlik.org.tr
yayin@barobilik.org.tr

Sayfa Tasarımı ve Ofset Hazırlık
Düş Atelyesi (0312.215 70 37)
www.kitapatelyesi.com

Baskı
Şen Matbaa
Özveren Sokağı 25/B Demirtepe-Ankara
(0312. 229 64 54 - 230 54 50)

*Sevgili Yavrularıma
ve Annelerine*

İÇİNDEKİLER

A. MİLLETLERARASI HUKUKTA ÇOCUKLARIN KAÇIRILMASI SORUNU	1
I. SÖZLEŞMENİN AMACI.....	3
1. Çocuğun Menfaatlerini Azami Oranda Korumak	3
2. Mevcut Şahsi İlişki-Velayet İlişkisine Uymaya Zorlama ..	4
B. İÇ HUKUK PARÇASI OLAN LAHEY SÖZLEŞMESİ	5
I. SÖZLEŞMENİN UYGULANMASI.....	5
1. Sözleşmenin İşletilmesini İstemeye Hakkı-Yetkisi Olanlar.....	5
a. Velayet Hakkı İhlal Edilenler	5
b. Şahsi İlişki Kurulması Hakkı Olan Ebeveyn.....	6
c. Bakım-Gözetimle Görevli Kurumlar	7
2. Sözleşmede Yetkili Makamlar ve Mahkemeler	7
a. Cumhuriyet Başsavcılığı	7
b. Merkezi Makam	9
c. Aile Mahkemeleri.....	10
II. YARGILAMA USULÜ.....	13
1. Dava Şartları	13
a. Hazırlık Soruşturması	13
b. İyi Niyet İşlemleri	14
c. Davanın Açılması	15
d. Usul ve Yargılama	17

i. Taraf Devletin Borcu	17
ii. Kaçırılmadan müracaata kadar geçen süre bir yıldan az ise...çocuğun derhal iadesine emredileceği.....	17
2. Yetki Sorunu	18
3. İadenin Şartları	19
a. Sözleşmenin Tarafı Olmak.....	19
b. Yaş Şartı.....	20
c. Süre Şartı.....	20
d. Yer Değiştirme veya Alıkoyma Haksız Olmalıdır.....	21
e. İade Edilecek Yer Ancak Mutad Mesken Olabilir	22
4. İadenin İstisnaları ve Sonuçları.....	23
a. İadenin İstisnaları.....	23
aa. Bir Yıllık İade Süresi Geçmiş ise	23
bb. Velayet Hakkı Fiilen Kullanılmıyordu ise	24
cc. Yer Değiştirmenin Rızai Olması veya Sonradan Razi olunması	25
dd. İadenin Çocuk İçin Tehlike İçermesi	26
ee. Çocuğun İtirazı	27
ff. Olağanüstü Tehlikelerin Yaşandığı Devlet	28
5. Önsorunlar	28
a. TMK 337. m.	28
b. Tanıma-Tenfiz Sorunu	29
c. Velayet Davası.....	29
6. Hüküm ve Masraflar	29
a. Temyiz Yolu	29
b. Masraflar	30
III. İNFAZ.....	31
İÇTİHATLAR	35

Türkiye Barolar Birliği, yayın hayatına katkılarına olanakları ölçüsünde devam etmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin imzalamış bulunduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme ve Avrupa Birliği hukuku ülkemiz açısından uygulayıcıların dikkatle takip etmeleri gereken yenilikleri ve bunlardan kaynaklanan sorunları uygulayıcıların önüne çıkarmaktadır. Elinizde bulunan kitap velayet hukuku alanında, dünyaya açılan Türk vatandaşları ve onlarla evlilik bağı kuran yabancıları son derece ilgilendiren çocuk ilişkilerini ve nafaka sorunlarını çözümlenmeye çalışmaktadır.

Kitabın yazarı uygulamada çocuk ilişkileri sorunları ile yüz yüze gelen bir hukukçu arkadaşımızdır. Kendisi Antalya gibi yabancıların yoğun bulunduğu bir ilimizde yargıçlık yapmaktadır. Önsöz'de söylediği gibi, kitapta Yargıtay uygulamalarına yer vermekle beraber, kendi uygulamalarını esas almıştır. Varmış olduğu sonuçların, sorunların çözümü konusunda emsal olması ve tartışmalarla daha uygun çözümlere kavuşturulması olanağı sağlaması için yazarın gösterdiği çabayı ve cesareti saygı ile karşılamaktayız. Bu yaratıcılığın, Yargıtay ve Danıştay kararı toplamaktan daha ileri bir aşama olduğunu vurgulayarak Türk hukukçuları için örnek olmasını dilemekteyiz.

Kitabı hazırlayan Yargıç Bilal Köseoğlu ile yayımında emeği geçenlere teŖekkürlerimi sunuyor, kitabın hukukçularımız ve yurt dıŖı iliŖkileri yoğun olan vatandaşlarımız ile yabancılara faydalı olmasını diliyorum.

Av. Özdemir Özok
Türkiye Barolar Birliği BaŖkanı

Özel hukukumuz her geçen gün Avrupa Birliği hukukundaki gelişmeleri almakta ve hazmetmektedir. Yeni Medeni Kanun'umuz ile başlayan bu süreç hızlı bir şekilde işlemektedir. Kuşkusuz bunda uluslararası sözleşmeler önyak olmaktadır. Aile hukuku alanında etkili değişmelere yol açan Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Bileşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme bunların başında gelmektedir.

Uluslararası sözleşmelerin özellikle aile hukukunu ilgilendirenleri bizim açımızdan daha da önem kazanmaktadır. Zira yurtdışında çalışan veya yaşayan milyonlarca insanımız bulunmaktadır. Bu bir o kadar yabancı evlilik ve yabancı eşlerden çocuk sahibi olmak demektir.

Gerek çocuklara karşı sorumlulukların ebeveynlerce yerine getirilmesi ve gerekse çocuklara karşı ana babanın sahip olduğu şahsi ilişki veya velayet haklarıyla ilgili sorunların çözümlenmesi için iyi niyet esasına dayanan uluslararası sözleşmeler bağımsız devletlerce uygun bulunup onaylanmaktadır. Sözleşmelere aykırılık halinde ülkelere sorumluluk yüklenmektedir. Sorun çocuk olduğunda da yargılamaya ilişkin hızlandırma amaçlı olmak üzere özel uygulamalar geliştirilmektedir.

Bu çalışmada öncelikle mutad meskeninden kaçırılan çocukların adreslerine iadesine ilişkin sorunlar üzerinde du-

ruldu. Başlangıçta bir makale çalışması olarak dūřünüldü. Ancak makale sınırlarını aşınca monografi çalışması oldu. Örneklerin birebir tarafımızdan uygulanan örneklerden olmasına özen gösterildi. Bunun yanında Yargıtay uygulamasına da gereği kadar yer verildi.

Çalışmanın ikinci bölümünde yine çocuklara ağırlıklı olmak üzere nafaka alacaklarının tahsiline yönelik sözleşmelerin nasıl uygulanacağı ve nasıl uygulanmakta olduğu üzerinde durulmaktadır.

Gerek bu çalışmam için, gerek diğer uygulamalarım için, mesleğime başlama dönemi olan Eğitim Merkezi döneminden beri biz hakimleri bilgisiyle ve birikimiyle donatan, Türk Yargısına bir ömür hizmet veren 2. Hukuk Dairesi Başkanı değerli Yüksek Yargıç Sayın Hakkı Dinç'e şükranlarımı sunuyorum. Her türlü yaklaşımını her zaman hatırlamaya değer buluyorum.

Bilâl KÖSEOğLU
Antalya 2007

A. MİLLETLERARASI HUKUKTA ÇOCUKLARIN KAÇIRILMASI SORUNU

Milletlerarası toplum gittikçe bir milletler topluluğuna dönüşmektedir. Çağın getirdiği modernlik ve iletişim, emek ve sermaye dolaşımı bir ülke vatandaşının başka ülkeye gidip çalışması ve hatta o yeni ülkeye yerleşmesini bazen bir imkan, bazen gereklilik ve bazen de zorunluluk olarak insanların karşısına çıkarmaktadır. Nitekim insanlar pek çok zaman kendi hayat damarlarının merkezi olan yerlerde ya uzun süre kalmakta veya oraya yerleşmekte ve orayla bağları süreklilik kazanmaktadır.

Bu tür ortamlarda evlenen kişilerin başta kültür farklılıklarının giderilememesinden doğan sorunlar aile birliklerinin dağılmasına yol açmakta ve eşler her toplumda olduğu gibi çocukları paylaşamamakta, birbirlerine karşı savaşta alet olarak kullanılmaktadırlar.¹

¹ "Sorun: Çocuklar Kurban: Küreselleşme ve uluslararası seyahatler milletlerarası evliliklerin hızlı bir şekilde artmasına yol açtı. Bu evlilikler de diğerleri gibi sona erebiliyor. Evlilik sona erdiğinde ise çocuğun nerede ve kiminle yaşayacağı hakkında bir karar verilmelidir. Bu acı ve çekişmeli olabilir. Değişik milliyetli ana babanın boşanması durumunda durum daha kötü. Bu sınır aşırı çocuk kaçırmalarına sebep olabilir. Çocuk kaçırılması çocukların refah, sağlık ve mutluluğuna zararlı olmaktadır" KLAUS MEYER-CABRİ VAN AMELRODE Federal Almanya Cumhuriyeti AB Daimi Temsilcisi Antalya Semineri notlarından (Meyer, Seminer 1).

Bazen boşanma ve sonuçlarından olan velayet düzenlenmesine rağmen ve bazen velayet düzenlenmeden çocuk tarafların birlikte oturmakta oldukları ülkenin sınırları dışına çıkarılmaktadır.

Genellikle çocuğu kaçıran ebeveyn çocuğun diğer eşin kültüründe yetişmesini istememektedir. Bazen de diğer eşin çocukla ilişkisini keserek ondan intikam alınmak istenmektedir.

Milletlerarası toplum çok sık rastlanmaya başlanan bu olaylar karşısında çocuk kaçırmalarının önlenmesi için bir sözleşme düzenlemiştir. Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Vechelerine Dair Lahey Sözleşmesi.²

Bu sözleşme 03.11.1999 tarih ve 4461 sayılı kanunla iç hukukumuzun parçası haline getirilmiştir.

Adalet Bakanlığı Uluslar arası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü bu sözleşmenin uygulanması hakkında bir genelge düzenlemiştir.

Konuyla ilgili olarak TBMM gündeminde bekleyen Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Vechelerine Dair Kanun Tasarısı da bulunmaktadır. Tasarının genel gerekçesinden de anlaşıldığı gibi çocuk kaçırma olaylarının artması sonucunda uluslararası düzeyde iyi niyet esasına dayalı olmak üzere azami oranda hukuki işbirliğine ihtiyaç vardır.

Türkiye Cumhuriyeti BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni kabul ederek sözleşmenin özellikle bu konuyla ilgili olmak üzere 9, 10, 11. maddeleri ile yüklendiği devlet yükümlülüğünü yerine getirebilmek için kanun düzeyinde bir düzenlemeye ihtiyaç duymaktadır. Bu maddeler de taraf devletler

² Aytaç, M., "Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Vechelerine Dair Lahey Sözleşmesi'nin Uygulanması ve Karşılaşılan Sorunlar", www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/20_sayi.htm(agm); Figanmeşe, İ. A., "Çocukların Uluslararası Kaçırılmasının Hukuki Yönlerine Dair 1980 Tarihli Lahey Sözleşmesi", *Nihal Uluocak'a Armağan*, s. 57, yazar iç Hukukta çocuk kaçırmanın Müeyyidesi olduğu halde uluslar arası çocuk kaçırıldığında müeyyide uygulanmadığından uluslar arası sözleşmenin doğduğunu belirtmektedir.

çocuğun ana-babasının rızası olmaksızın onlardan ayrılmasını önlemek, ana-babadan ayrılan çocuğun bunlardan birinden de ayrılmasına karar verilmiş olsa da bir diğeriyle düzenli ilişki içinde olmasını sağlamak ve kaçırılmaya (çocuğun diğer eşten soyutlanmasına)³ karşı tedbir almak yükümlülüklerini saymak gerekir.

İşte bu yükümlülükleri yerine getirecek organların görev ve yetkilerinin de yasal zemine oturtulması gerekmektedir.

I. SÖZLEŞMENİN AMACI

1. Çocuğun Menfaatlerini Azami Oranda Korumak

Kaçırma sürecini yaşayan çocuklar öncelikle bilfiil kaçırma olgusundan ve eyleminden zarar göreceklerdir. Kaçırma, saklama, uzaklaştırma gibi davranışlar bizatihi korku, kaygı, endişe ve bazen çocuğa karşı bazen de diğer ebeveyne karşı olmak üzere şiddet içermektedir. Bu aşamaları yaşayan çocuk yaşına göre her bir eylem türünden etkilenecektir. Çocuk manevi zarara uğrayacaktır. Gerek Çocuk Hakları Sözleşmesi hükümleri ve gerekse işbu sözleşme⁴ hükümleri öncelikle çocuğun manen zarara uğramasını önlemek,⁵ diğer ifade ile maneviyatını korumak istemektedir. Koruma amaçlı hükümlerin

³ BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi 23. m. ile de aynı yükümlülük getirilmiş ve Türkiye bu sözleşmeye taraf olmuştur. Bkz., Köseoğlu, *Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi Açısından Velayetin Suis-timali ve Çocuğun Soyundan Soyutlanması*, Terazi, Aralık 2006 s. 131 vd.

⁴ Metin içinde Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Lahey Sözleşmesi yerine kısaca "sözleşme" ifadesi kullanılacaktır. Adalet Bakanlığınca yayınlanan ilgili genelgeden de "genelge" olarak bahsedilecektir. Genelge için bkz., www.adalet.gov.tr. Tasarı m.1 ile kanunun amacı açıklanmaktadır. "Bu Kanunun amacı; velâyet hakkı ihlâl edilerek Sözleşmeye taraf bir ülkeden diğer bir taraf ülkeye götürülen veya alıkonulan çocuğun ikametgâhının bulunduğu ülkeye iadesine veya şahsî ilişki kurma hakkının kullanılmasına dair 25 Ekim 1980 tarihli Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair Lahey Sözleşmesi'nin uygulanmasını sağlamaya yönelik usul ve esasları düzenlemektir".

⁵ Altıntaş İ., *Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Yönlerine Dair Lahey Sözleşmesi*, Ankara 2006, s. 7 vd. Altıntaş, İ., *Velayet "Vesayet ve Çocuk Kaçırma" (seminer), Türk-Alman Yargıçlar Semineri*, Ankara 2001, s. 113.

uygulanması ile çocukların mutad mesken dışına çıkarılması halinde en hızlı yoldan iade sağlanabilecektir. Bu durumda sözleşme hükümlerini bilen taraflar sözleşmenin caydırıcılığı karşısında hukuk dışına çıkmamak zorunda kalacaktır.

2. Mevcut Şahsi İlişki-Velayet İlişkisine Uymaya Zorlama

İyi niyetli olan velayet hakkı sahibi ve/veya şahsi ilişki sahibinin iyi niyetini korumak ancak sözleşmenin uygulanması ile mümkün olabilir. İlgili hükümler yardımıyla çocuk iade edilmekle hukuk düzeni şahsi ilişki lehtarının iyi niyetini korumaktadır. Devletlerarasındaki uygulanabilir hukukun temeli zaten iyi niyet esasına dayanmaktadır.⁶

⁶ *Nomer'e göre* bu sözleşme ile milletlerarası ortak maddi hukuk kuralları meydana getirilmiştir. Yoruma katılmak gerekir. Zira bu tür bir davada tarafların veya çocuğun mili hukuku uygulamasından söz edilmeyip doğrudan Sözleşmenin hükümleri uygulanmaktadır. Yazar ayrıca kaçırılan çocuğun derhal iadesini sağlamanın ise zilyetliğin korunmasına benzediğini ifade etmektedir.

B. İÇ HUKUK PARÇASI OLAN LAHEY SÖZLEŞMESİ

I. SÖZLEŞMENİN UYGULANMASI

Sözleşmenin uygulanmasını isteyecek asli talep sahibi velayet konusunda yetkili olan ebeveynidir. Aynı zamanda şahsi ilişki lehtarları da çocuğun iadesini isteyebilir.

Sözleşme hükümleri ayrı devletlerin yargı yetkileri kapsamında uygulanacağına göre ve bu da tarafları olması gereken bir yargılama olacağından gerçek kişilerin başka ülke mahkemelerinde haklarının kullanılması için bazı kurumlar sözleşmede sayılmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı genelge ile "*Gönderici Makam olarak Cumhuriyet Başsavcılıklarını ve Aracı Kurum olarak Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü*"nü tespit etmiştir. Bu bakanlık birimi yabancı devlet merkezi makamının muhatabı olan merkezi makamdır (sözleşme m. 6).

1. Sözleşmenin İşletilmesini İstemeye Hakkı-Yetkisi Olanlar

a. Velayet Hakkı İhlal Edilenler

Boşanmış eşlerden velayet sahibi olanın velayet hakkını kullanmasını engellemek amacıyla çocuk diğer ebeveyn tarafından çocuğun mutad meskeninden başka bir ülkeye götürülmüş

olabilir. Bu durumda velayet hakkı ihlal edilmiş olmaktadır. Bazen de taraflar birlikte çıktıkları veya kaçırılan tarafın geçici olarak çocuğu götürdüğü mutad mesken dışında alıkoyması şeklinde eylem gerçekleşmektedir. Her iki durumda da velayet hakkı engellenen ebeveyn çocuğun iadesini isteyebilir (m. 8).⁷

Bazı ülkelerde birlikte velayet ilkesi geçerlidir. Bu ilkeye göre eşler boşanmış olsa da velayet birlikte yürütülmek zorunluluğu söz konusudur. Bu durumda halen evli olan ebeveynler gibi birisinin çocuğu kaçırması veya geçici olarak gittiği yerden dönmemesi sebebiyle diğer taraf çocuğun iadesini isteme hakkını kullanabilir.⁸

b. Şahsi İlişki Kurulması Hakkı Olan Ebeveyn

Çocuğun kaçırılması veya alıkonulması velayet hak ve yetkisine sahip olmayan ebeveynin çocukla olan mutad şahsi ilişkisini de bozacaktır. Şahsi ilişkinin devamı çocuk gelişimi yönünden çocuk yararına vazgeçilemez bir müessesedir. Bu itibarla sözleşme şahsi ilişki sahibine ikili bir hak tanımaktadır. Birincisi şahsi ilişki sahibinin tercih edeceği ve çocuk için alışılmışın dışında olmayacak bir yerde şahsi ilişki tesisini isteme hakkıdır. İkinci olarak çocuğun götürüldüğü veya alıkonulduğu yer şahsi ilişkinin gerçekleşmesini zorlaştırıyor ya da imkansızlaştırıyorsa şahsi ilişki sahibi çocuğun ilk şahsi ilişki hükmünde geçen yere iadesini isteyebilir. Sözleşme'nin 5. m. yer alan ziyaret hakkı şahsi ilişki hakkı olup ilgiliye çocuğu geçici olarak başka bir yere götürme hakkı vermektedir.⁹

Sözleşmenin 21. m. hükmüne göre şahsi ilişki hakkının sahibi çocuğun iadesi talebi yerine kendisinin belirleyeceği bir yerde şahsi ilişki kurulması yönünde karar talep edebilir..

⁷ Altıntaş, 46, Altıntaş (seminer), 114.

⁸ Tasarı 2. m. "Bu Kanun, bir kişiye veya bir kuruma tek başına veya birlikte kullanılmak üzere tevdi edilmiş bulunan ve yer değiştirmenin veya alıkonulmanın gerçekleştiği sırada fiilen kullanılmakta olan *velâyet veya şahsi ilişki kurulması haklarının ihlâlinden* hemen önce ikametgâhının bulunduğu taraf ülkelerden birinde bulunan çocuklara uygulanır."

⁹ Figanmeşe, 76, Aytaç agm.

Böyle bir talep kabul edilmelidir. Bu yol çocuğun aynı zamanda mutad meskene dönüşünü de sağlamış olur.

c. Bakım-Gözetimle Görevli Kurumlar

Sözleşme'nin 3. m. ile herhangi bir koruma kararı ile veya kanundan doğan bir yetki-görev itibarıyla çocuğun bakım ve gözetiminden sorumlu olan kurum çocuğun iadesini istemek zorundadır. Sosyal Hizmetler Kanunu'ndan veya Çocuk Koruma Kanunu'ndan doğan ve aile mahkemesince verilen bir koruma kararı ile koruma altına alınan bir çocuk bu koruma kararı mahkemece kaldırılmadan ve kurumun izni-bilgisi olmadan sözleşmeye taraf olan başka bir ülkeye kaçırılırsa Sosyal Hizmetler Kurumu çocuğun iadesi için talepte bulunmak zorundadır. Taraf bunun için sözleşmenin 29. m.den yararlanabilir.

Ülkemizde daha çok Avrupa ülkelerinde "Gençlik Dai-releri"nce korunmakta olan çocukların geri dönmemesi üzerine iade davalarının olduğu görülmektedir.¹⁰

2. Sözleşmede Yetkili Makamlar ve Mahkemeler

a. Cumhuriyet Başsavcılığı

Adalet Bakanlığı bahsedilen ve 2000 yılında yayınlanan genelge ile Cumhuriyet Başsavcılığı'nı "Gönderici Makam"

¹⁰ Avrupa Birliği Çocuk İadesi sorunlarında Brüksel 2/A tüzüğünü uygulamaya koymuştur. "Brüksel II-a Tüzüğü mevcut ve başarılı uluslararası yöntemlere zarar vermeden uluslararası çocuk kaçırılmasına karşı mücadelede yeni duruş noktaları sağlamaktadır... Brüksel II-A Tüzüğünde yer alan evlilikle ilgili konularda yargılama hakkı, tanıma ve yürürlüğe girme hususlarına ilişkin değişiklik bulunmuyor. ...Tüzüğün yenilikleri: 1. Tüzük tüm çocuklar için geçerlidir. 2. Tüzük boşanma işlemlerinde bağımsız olarak ebeveyn sorumluluğu konularında geçerlidir. 3. Velayet kararları için çocuğun alışkın olduğu ikamettedeki mahkeme yetkilidir. 4. Giriş hakları ve çocuk kaçırılması hallerindeki iade (dönüş) kararlarında exequatır (tanıma-tenfiz) usulünün men edilmesi 5. Çocuk kaçırılmamasını ikna etmek için yeni kurallar ve çocuğun dönüşünün garantilenmesidir(Meyer, Seminer 1.).

olarak tayin etmiştir. Buna göre kalan bölümlerde bir kurum olarak "Gönderici Makam"dan bahsedilecektir.

Buradaki Başsavcılık kaçırılan veya iade edilmeyen çocuğun mutad meskeninin bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığı'dır.¹¹ Demek ki gönderici makam Türkiye'den başka ülkeye kaçırılan çocuklar için söz konusudur.

Cumhuriyet Başsavcılığı kendisine gelen talebe göre iadesi istenen çocuğun halen bulunmakta olduğu ülkenin sözleşmeye taraf olup olmamasına göre talep hazırlığı yapar. Söz konusu devletin sözleşmede taraf olması halinde sözleşmeye uyulması istenebilir. Sözleşmede belirtilen evrak bizim merkezi makamımız olan Adalet Bakanlığı'na "Gönderici Makam" olarak yollanılır.

Cumhuriyet Başsavcılığı makamı kaçırılan çocuğun bizim ülkede olması halinde de işlev sahibidir. Sözleşmeye taraf ülke merkezi makamından gelen evrak Adalet Bakanlığı aracılığı ile çocuğun bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilir. Bundan sonrasında bu Başsavcılık çocuğun iadesi yönünde aracılık işlemlerini üstlenir.¹²

¹¹ Tasarıya göre *Merkezî Makamın görevleri*

Madde 5- (1) Merkezî makam, mahallî Cumhuriyet başsavcılığı aracılığı ile;

a) Sözleşme kapsamında çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulma hakkının kullanılmasında bir başvurunun yapılmasını müteakip çocuğun bulunduğu yerin tespiti ile menfaatlerinin korunması için kolluk ve diğer yetkili makamları görevlendirmek de dahil olmak üzere gerekli bütün tedbirleri alır.

b) Çocuğun, kendisini kaçırmış olan kişinin rızası ile iadesi veya taraflar arasında dostane bir çözüme ulaşılmasını teminen gerekli bütün tedbirlerin alınmasını sağlar.

c) Çocuğun kendisini kaçırmış olan kişinin rızası ile iadesi veya taraflar arasında uzlaşma yoluyla bir çözümün bulunması mümkün değilse, çocuğun iade edililmeyeceği veya şahsî ilişki hakkının kullanılmasında bir karar verilmek üzere yetkili mahkemeye dava açar.

¹² Brüksel Tüzüğü'nün ortaya çıkış sebepleri şunlardır: "...1. Çocuk kaçırma velayet düzenlemelerinin tek taraflı ihlâlidir. 2. 1980 Lahey Sözleşmesi bazı uygulama sorunlarına yol açtı. 3. Çocuğun iade (dönüş) kararı ile velayet kararı karıştırılıyor. 4. Değişik mahkemelerin yetkili olmalarından dolayı nihai karara varılmaması. 5. Çocuğun dönüşü için zaman sınırının olmayışı 6. Çocuğun dönüşünü reddeden kanun maddelerinin uygulanması sorunları. Tüzüğün uygulanması için ana siyasi karar "Üye ülkeler arasında 1980 yılında Lahey'de imzalanan Sözleşme kuralları

b. Merkezi Makam

Sözleşmeye taraf ülkelerin sözleşme kapsamında kalan sorunların başka ülke makamlarına iletmeleri için aracılık işlemlerini birinci derecede yürüten organlardır. Dolayısıyla sözleşmeye taraf olmayan ülke için "Merkezi Makam" olamayacağı gibi bu makam olmaksızın da sözleşmenin uygulanma imkanı olmayacaktır.¹³ Türkiye Cumhuriyeti adına Lahey Sözleşmesi'ne göre Merkezi Makam görevini Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü yürütmektedir.¹⁴

Merkezi makam yabancı ülke merkezi makamından çocuğun Türkiye'de bulunduğu dair haberleşme evrakı ve

İÇ HUKUK
PARÇASI
OLAN
LAHEY
SÖZLEŞMESİ

esas alınarak, çocuğun dönüşünün daha etkili ve daha hızlı bir şekilde yapılmasıdır". Tüzükte ana olarak dört seçenekli aşama öngörülmektedir. A. Velayet kararları ile erişim haklarının altını oymamak için ulusal sınırlar kullanılmamalı. Bu yetkili mahkeme için açık kural; çocuğa yakın mahkeme (kaçırmadan önceki çocuğun yerleşik olduğu ikametdeki mahkeme) velayet sorusuna karar verir. Giriş hakları için exequat (tanıma/tenfiz) olmayacak çocuk kaçırılmasını önlemede önemli etkindir. B. Çocuğu döndürmek için verilen karar için bir süre sınırı; (6 hafta konarak), Dönüşü diğer ebeveyni dinlemeden reddetmemek, İlke olarak çocuğun dinlenmesi, çocuğun sağlık ve refahının tehlikede olması durumunda, velayetin dönüş olmadan başka yöntemlerle sağlanması hususunun mahkeme tarafından değerlendirilmesi, C. Dönüşe hayır emrinden sonra ne olur? Kaçırılmadan önce çocuğun bir ebeveyni çocuğun yerleşik olduğu ikamet olduğu mahkemede yeni bir velayet kararı için başvuru yaparsa. Eğer bu mahkeme çocuğun dönüşünü emrederse bu karar ile verilen dönüş hayır kararı üzerinde bir hükme sahip olur ve yürürlüğe girmesi için exequat (tanıma/tenfiz) gerekmez. D. Müdahil ulusal yetkililer çocuk kaçırılması ve ebeveyn arasında ve Velayet sorununun altında yatan çatışmayı çözmek için daha aktif bir rol oynamalıdır, Standart formlar işlemleri kolaylaştıracak ve ulusal yetkililer arasındaki işbirliğine yardım edecektir (Meyer Seminer 1).

¹³ Figanmeşe, 61.

¹⁴ Brüksel Tüzüğü'ne göre MERKEZİ YETKİLİLERİN ANAHTAR GÖREVLERİ: Alman ve yabancı kaynaklarla doğrudan iletişim, Dışarı giden taleplerle ilgili başvuru sahibi tarafından sağlanmamışsa tercüme sağlanması (bu amaçla kanuni yardım alınabilir), Çocuğun nerede olduğunun izlenmesi için tedbirler ön ayak olmak, Özel durumlarda: Çocuğun durumu üzerinde bilgi alışverişi ve geçlik refah hizmet tedbirlerini koordine etmek, sınır ötesi vesayet durumlarında danışmanlık yapmak, Genel bilgi ve işbirliği fonksiyonu (Meyer Seminer 1).

çocuğun iade edilmesi talebini alarak çocuğun bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığın'a gönderir.

Eğer, mutad meskeni Türkiye olan bir çocuk sözleşmeye taraf olan başka bir ülkeye kaçırılmışsa, buna dair bilgileri çocuğun bulunduğu ülke merkezi makamına göndererek çocuk iadesi için gerekli işlemlerin yapılmasını o ülke merkezi makamından ister.¹⁵

Gerek yabancı ülkede gerekse Türkiye mahkemelerinde reddedilen çocuk iadesi davalarının kararlarının temyizen incelenmesini sağlamak için Cumhuriyet Başsavcılığı'na talimat vermek işi de merkezi makamlara aittir (Sözleşme m. 7).

Sözleşme gereği merkezi makam çocuğun bulunması, çocuk ve tarafların için koruyucu tedbirleri almak, dostane arabuluculuk yapmak, çocuk hakkında sosyal verilerin aktarılmasını sağlamak, şahsi ilişkini temini ve dava açılmasını sağlamak, güvenli bir dönüşü sağlamakla görevlidir.

c. Aile Mahkemeleri

Merkezi makamın talimatı ile açılacak dava genelgeye göre yetkili hukuk mahkemesinde görülür.¹⁶

Uygulamada Yargıtay'ın da yönlendirmesiyle iade davaları artık aile mahkemelerinde görülmektedir. Bu mahkemelerin kuruluşuna dair hükümleri içeren 4787 sayılı kanun, göreve ilişkin olan 4. m. de kanun adı verilerek 2675 sayılı MÖHUK'tan tanıma ve tenfiz işlerinden bahsedilmiştir. Sözleşmelerden doğan Aile hukuku uyuşmazlıkları hakkında bir açık görevlendirme yer almamaktadır.

¹⁵ Figanmeşe 83.

¹⁶ Brüksel Tüzüğü'ne göre 6 haftalık kısıtlı süreyi karşılamak için çocuğun iadesi olayına diğer bütün olayların üzerinde öncelik verilmelidir. 42 (2). Maddeye göre çocuğun iade edildiğine dair sertifika verir. İade talebinin reddi durumunda: Mahkeme bir aylık süre içinde doğrudan veya üst Merkezi makam vasıtasıyla mahkemeyi/diğer üye ülkenin Merkezi Makamını haberdar eder. 3 ay içinde mahkeme veya diğer üye ülkenin Merkezi Makamı başvuru sahibine bilgi verir ve bu tarafı yeni bir velayet kararı aldirmaya davet eder (Meyer Seminer 1).

O halde görev konusunda işin mahiyetine bakılmalıdır.

Teknik olarak düşündüğümüzde çocuğun ikametgahına döndürülmesine ilişkin sorun çocuğun biyolojik anne ve babası ile çocuk arasında ilişkiler üzerinedir. Dolayısıyla sorun tam bir çekirdek aile sorunudur. Bu itibarla davaya bakmak görevi iadeye konu çocuğun bulunduğu yer Aile Mahkemesinin görevine girer¹⁷ (4787 sayılı kanun 4. m.)

Sözleşme işin yürütülmesi konusunu taraf devletin iç usullerine bırakmış ve “*adli veya idari makamlar*” ifadesini kullanmıştır. Adli makam ifadesi bize mahkeme olgusunu işaret etmektedir.

İÇ HUKUK
PARÇASI
OLAN
LAHEY
SÖZLEŞMESİ

¹⁷ Köseoğlu, B., Aile Mahkemelerinin İşleyişi Ankara 2005, s. 122 vd.

II. YARGILAMA USULÜ

1. Dava Şartları

Davanın tarafları, yer bakımından yetkili mahkeme, yargılama usulü, yargılamada sözleşme ve milli hukuka göre yapılacak incelemeler, alınacak tedbirler yönünden değerlendirilmelidir.

a. Hazırlık Soruşturması (Dava Öncesi İşlemler)

Aracı kurum olarak Adalet Bakanlığı yabancı merkezi makamdan gelen talebi sözleşmeye uygunluğu ve eklerinde eksiklik bulunmamasına göre değerlendirdikten sonra çocuğun bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığı'na tomar evrak halinde gönderir.

Cumhuriyet Başsavcılığı evvela çocuğun bildirilen yerde bulunup bulunmadığını araştırır. Bildirilen yerde değilse bulunabileceği yeri araştırır.

Sözleşmenin asıl amacı çocuğun zarar görmesini önlemek ve çocuğu korumaktır. Bu açıdan çocuk bulunur bulunmaz sağlık durumu tespit edilmelidir. Çocuk Koruma Kanunu hükümleri ve Aile Mahkemeleri Kanunu hükümlerine göre çocuğun içinde bulunduğu psikolojik durum tespit edilmelidir. Hazırlık işleri Cumhuriyet Savcısı'nda olmakla savcılık

tarafından bu aşamada bir uzman incelemesi yaptırılabilir. Zira savcılık merkezi makam adına işlev sahibidir. Merkezi makamın çocuğun bulunduğu mahalde gerçekleştireceği işlemleri savcılık yapar (m. 7/b, d). Savcılık böyle bir incelemeyi çocuk mahkemesi veya bu mahkemelerin bulunmadığı yerlerde aile mahkemesinden delil tespiti yoluyla da isteyebilir. Bu rapor yargılama aşamasında çocuğun iadesinin gerekip gerekmediğinin tespit ve çocuğun manen zarar görüp görmediğini belirler. Ayrıca ileride de inceleneceği gibi iade belli bir süre içinde gerçekleşmesi gerekmele yargılamada sürat sağlar.

Hazırlık aşamasında savcılıkça yapılacak işlemlerin masraf gerektirmesi halinde bunun suçüstü kovuşturma ödeneğinden karşılanacağı "genelge" ile açıklanmıştır.

b. İyi Niyet İşlemleri

Çocuk iadesi soruşturmalarında Cumhuriyet Savcısı'nın ilk muhatabı çocuğu kaçıran kişidir. Bu kişiye soruşturmanın sebebini, merkezi makamların taleplerini bildirip çocuğun mutad meskenine iadesi için gönüllü bir çözümü benimsemesi gerektiğini, bu takdirde çocuğun yararına hareket edilmiş olacağını, kaçırma veya alıkoymanın etkilerinden çocuğun zarar görmemesine özen göstermesi gerektiğini ve bir ebeveyn olarak sorumlu davranması gerektiğini, gerektiğinde uzman yardımıyla tavsiye ve telkin etmelidir.¹⁸ Bu esaslı bir işlem olduğundan ve sözleşme hukuku iyi niyet esasına dayandığından dostane bir sonuca ulaşmak gerekmektedir. Bu ilke genelgede de benimsenmektedir.

Dostane çözüme yanaşmayan çocuk kaçıran veya alıkoymaya iade kararını mahkemeden almak üzere aleyhine dava açılacağı ve mahkemenin iade kararı vermesi halinde mahkeme kararının cebri icra yoluyla uygulanacağı ve bütün bu aşamalarda çocuğun manen zarar görebileceği hatırlatılmalıdır.

Cumhuriyet Savcılığı bu iyi niyet telkinlerini uygulamadan

¹⁸ Aytaç/Fıganmeşe, 82.

iade davası açarsa bu aşama yargılama aşamalarında aile mahkemesinde mutlaka uygulanmalıdır. Çünkü, dostane çözüm artık bir iç hukuk mevzuatı olan sözleşmenin amacıdır. Her ne kadar tasarıda uzmanlardan yararlanma ve tarafların sulh yoluyla sorunun çözümünü sadece mahkemeye tanınmış ise de uluslararası ilişkilerde iyi niyet esas olduğundan ve bu süreçte sadece bir kuruma sulhe teşvik yetkisi vermek yeterli ve doğru değildir. Ayrıca sözleşmeye ve genelgeye göre aracı kurum oldukça yetkilidir. Aracı kurum tarafları ikna edemezse sorun "Aile Mahkemesi"ne taşınmaktadır. O halde Cumhuriyet Savcısı soruşturma boyunca tarafların sulh olmalarını sağlayabilir. Bu açıdan tasarı 8. m. tekrar gözden geçirilmelidir.¹⁹

c. Davanın Açılması

Cumhuriyet Başsavcılığı'nın hazırlık aşamasında dostane çözüm telkinlerinin sonuç vermemesi halinde son çare olarak iadenin mahkeme kararıyla sağlanması için dava açılması gerekmektedir.

Dava Cumhuriyet Savcısı tarafında *Davaname* ile açılır.²⁰ Cumhuriyet Savcılığı devletin sözleşmeden doğan yükümlü-

¹⁹ "Sulh yoluyla çözüm

Madde 8- (1) Mahkeme, bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işlerde esasa girmeden önce, çocuğun iadesini, uzmanlardan da yararlanarak sulh yoluyla teşvik eder. Sulh sağlanmadığı takdirde yargılamaya devam olunarak esas hakkında karar verilir."

²⁰ Tasarı 9.m. "Yargılama usulü" başlıklı olup şu şekildedir. "(1) Çocuğun iadesine dair davaname duruşma günü ile birlikte taraflara tebliğ olunur.

(2) Bu Kanunun uygulanmasından doğan tüm dava ve işler basit yargılama usulüne göre öncelikle ve acele görülür." Her ne kadar bu tasarı kanunlaşmadı ise de "davaname" usulü hukuk usulümüzde nüfus davalarında uygulanmaktadır. Kamu nitelikli Özel Hukuk işlerinde kamu adına dava açılacaksa bu yöntem kullanılmaktadır. Dolayısıyla tasarı bazı maddeleri malumu ilam niteliğinde görülebilir. Basit yargılama sistemi de şu anda Aile Mahkemeleri tarafından örneğin nafaka sorunlarında olduğu gibi çocuk kaçırma davalarında da uygulanmaktadır ve uygulanmalıdır. Yukarıda değinildiği gibi Sözleşmedeki ifade ve Genelgedeki tanımlamalar zaten açıkça Basit Yargılama usulünü çağrıştırmaktadır.

lüğünü yerine getirmek için bir özel hukuk işlemini hukuk mahkemesinden istemektedir. Bu itibarla, nüfus davalarında olduğu gibi davanın davaname ile açılacağı genelde belirtilmiştir.

Davanameyi düzenleyecek Cumhuriyet Başsavcılığı iadesi istenen çocuğun halen bulunmakta olduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığı'dır.

Dava, doğrudan velayet hakkı çocuk kaçırılarak engellenen kişi tarafından ve dolayısıyla vekili tarafından da açılabilir. Zira yabancı ülke merkezi makamını harekete geçiren kişinin doğrudan dava açmaya da hakkı bulunmaktadır (m. 29).²¹

Davanın açılmasında Davanameye ilgililerin vukuatlı nüfus kayıt tabloları ile merkezi makamların yazışma ve eklerinden oluşan tercüme evrak ve Savcılık tarafından yürütölen ve doğrudan davalının beyanlarını içeren ifade evrakı, varsa uzman raporları, velayet düzenlemesine ilişkin yabancı ülke adli makamlarının karar tercümeleri, pasaport fotokopileri, mutad meskene ilişkin belgeler eklenmelidir.

Gönderici makam olarak Cumhuriyet Başsavcılığı Adalet Bakanlığı'na göndereceği talep evrakına nüfus kayıtları, taraf ve özellikle çocuğun resmini, mutad meskene dair evrakı, velayet düzenlemesine ilişkin evrak, dayarılan sözleşmeler vs. tomar halinde çocuğun bulunduğu ülkenin lisanında tercümesi ile birlikte hazırlanıp Merkezi Makama gönderir (sözleşme m. 8, 9).

Çocuk iadesine dair olan bu davalar harçtan muaf olmakla dava açılması için davacı taraftan harç yatırması istenemez. Ancak dava hakkında esastan karar verilirken mahkeme masrafları karar ve ilam harcının tamamıyla birlikte davalı tarafa yüklenmelidir. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun ilgili hükümleri bu aşamada devreye girer.

²¹ Figanmeşe, 83.

d. Usul ve Yargılama

Sözleşmedeki bazı hükümleri inceleyerek, sözleşmenin amacını ve uygulanma süresini tespit ederek uygulanacak usul hakkında tespitte bulunabiliriz.

i. Taraf Devletin Borcu

Sözleşmenin 11. m., sözleşmeye taraf olan devletlerin adli...makamlarının en kısa sürede gereğine tevessül ile yükümlü olmaları, adli makamın müracaattan itibaren altı hafta içinde karar verme yükümlülüğü,

ii. Kaçırılmadan müracaata kadar geçen süre bir yıldan az ise ... çocuğun derhal iadesine emredileceği...

Sözleşmenin 12. m. ile getirilen bu kural yargılamada ivedilik kurallarının uygulanmasına işaret etmektedir.

Bu hükümlere bakıldığında ve bizim hukukumuzda çocuk işlerinin kamu düzeninden olduğu ve hep ivedilik niteliği taşıdığı düşünüldüğünde aile mahkemelerinin çocuk iadesi davalarında HUMK 509 vd. maddelerinde düzenlenen basit yargılama usulünde davaya bakması gerekir.²² Bu yargılama sisteminde tarafların ilk celseye kadar bütün delillerini bildirmeleri gerekir. Deliller ilk celsede incelenmeli ve tek celsede dava bitirilmelidir. Çok önemli bir eksiklik söz konusu ise bu davanın uzamasına sebep olabilir ve bu durum merkezi makama bildirilmek üzere Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılmalıdır.

²² Kuru/Aslan/Yılmaz, *Medeni Usul Hukuku*, 17. B. s. 911 vd. Uygulamada velayet davaları da basit Usulle görülmektedir (Özlü, H., *Velayet Hakkının Kaldırılması*, Ankara 2002, s. 133, "...Dava aracı Kurum tarafından açılmıştır. HUMK 73 uyarınca davanın mahkemenin esasına kaydı yapıp davanın çocuğu kaçırdığı iddia olunan anneye tevcihi dava dilekçesi ve duruşma günü anneye bildirilip tarafların deliller de toplanıp deliller sözü edilen sözleşme çerçevesinde değerlendirilip sonucu uyarınca karar verilmesi gerekir.Bu husus üzerinde durulmadan yazılı şekilde ret kararı verilmesi usul ve yasaya aykırıdır..."2. HD 07.02.2002 2002/473-1580 (Tutumlu, C.II s.1286).

Mahkeme davanameyi aldığı anda basit yargılama usulünde tespit yapıp taraflara tebliğ ettirmelidir. Şehir içi ve şehir dışı tebliğ süreleri ile davanamenin tebliğinden itibaren geçmesi gereken süreler düşünüldüğünde iade davalarının altı hafta içinde hükme bağlanması mümkündür. Kanaatimce bu süre kısalmış durumda ise davalıya tebliğ Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılacak müzekkere ile zabıta marifetiyle de yapılabilir. Devletin sözleşmedeki yükümlülüğü düşünüldüğünde bu usul uygulanmak zorundadır.

Gerek sözleşme hükümleri gerekse Aile Hukuku kurallarımız gereğince (4787 sayılı kanun 4, 6) mahkeme çocuk hakkında gerekli gördüğü koruma tedbirlerine hükmedebilir. Bu anlamda çocuğun tekrar yerinin değiştirilmesini önlemek için bir ihtiyati tedbir ara kararı ile yurt dışına çıkış yasağı kararı verilebilir.²³

Delillendirme açısından mahkeme tarafların sunduğu ve özellikle mutad mesken ve velayete ilişkin vakıaları ve varsa yabancı mahkeme ilamını tanıma ve tenfiz söz konusu olmaksızın davada esas alabilir. Bu sözleşmenin 14. maddenin verdiği yetkiden kaynaklanır.²⁴ Ayrıca çocuğun menfaati gerektirdiği takdirde İç hukuk kurallarımıza göre de bu kararlar ve vakıalar re'sen esas alınabilir.

2. Yetki Sorunu

Genelge ile Cumhuriyet Başsavcılığı'nın aracı kurum sıfatıyla yapacakları işlemler arasında çocuğun bulunduğu yeri tespit etmek ve dostane işlemleri yapmak, sonuç alınamaması

²³ Tasarıda "geçici tedbirler" ile "çocuğun yerinin değiştirilmesi" konuları ayrı hükümler halinde düzenlenmiştir. Oysa tedbirler sulh aşamasına göre veya yargılama öncesi ve sonrası Merkezi Makam ve onu temsil eden Aracı Kurum ile Aile Mahkemesi faaliyetlerinden olmak üzere iki ayrı aşamada düzenlenmelidir. Uygulamada yetki karmaşası yüzünden yeri değiştirilen ve yeni ortamına alıştığı gerekçesiyle bir daha mutad meskene döndürülmeyen çocuk sorunlarına sıklıkla rastlanmaktadır. Bu durumda daha az aile dramları için geçici tedbirler Hazırlık aşamasında ve Mahkeme aşamasında olmak üzere yeniden yazılmalıdır.

²⁴ Figanmeşe, 87.

halinde yetkili hukuk mahkemesinde dava açmak olarak açıklanmaktadır.²⁵ Bizim hukuk usulümüze göre Cumhuriyet Savcılarını görev alanları itibarıyla buldukları yer mahkemesinde dava açabilirler. Çocuk da orada bulunduğuna göre yetkili mahkeme çocuk ve çocuk hakkında iade işlemlerini yürüten Savcılığın bulunduğu yer "Aile Mahkemesi"dir.

Aile mahkemeleri artık çocuk iadesi davasında sözleşmenin 3, 7 ve 12. m. gereği milletlerarası yetkiye sahiptir.

Bu kural bizim çocuk hukukumuza da uygundur. Çocuk mallarının korunması işleri, çocuğun nafaka alacakları hakkında davalar, velayet nez veya değişikliği, evlat edinme ve çocuklar hakkında koruma kararı verilmesi hakkında iş ve davalar hep çocukların bulunduğu yer mahkemelerinde görülür.

3. İadenin Şartları

a. Sözleşmenin Tarafı Olmak

Çocuk iadesi davalarının görülebilmesi için aleyhine dava açılan kişinin vatandaşı olduğu devlet sözleşmeye taraf olmasıdır. Sözleşme m. 1'de uygulama alanını tespit ederken taraf devletlere yasal olmayan yollardan götürülen veya alıkonulan çocukların dönmelerini sağlamak, bir taraf ülkedeki ziyaret ve koruma hakkına diğer taraf devlette riayeti sağlamak (b) ve bu sorunların çözülmesinde taraf devletlere kendi sınırları içinde sözleşme hükümlerini en süratli şekillerde uygulamak yükümlülükleri getirilmiştir. Buna göre sözleşme ancak taraf ülkeler arasında uygulanabilir.²⁶

Kaçırma veya alıkoyma eylemi ilgili devlet sözleşme tarafı

²⁵ Avrupa Birliği ülkeleri bakımından boşanma veya evliliği sona erdiren diğer kararların uygulanması için bkz., Dinç İ., Evliliğe ve Eşlerin Ortak Çocukları Üzerindeki Velayetine İlişkin Konularda Mahkemelerin Milletlerarası Yetkisi ve Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkında 29 Mayıs 2000 Tarih ve 1347/2000 Sayılı AB Konsey Tüzüğü Tercümesi. Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni Prof. Dr. Sevin Toluner'e Armağan, s. 801.

²⁶ Figanmeşe, 60, 61.

olduktan sonra gerçekleşmiş olmalıdır. sözleşme 35. m. amir hüküm niteliğindedir. Çocuğun mutad meskeninin bulunduğu devlet sözleşme tarafı iken çocuk yine sözleşme tarafı olan diğer taraf devlete kaçırılmış veya orada geçici olarak bulunuyorken dönüşü engellenmiş olmalıdır. Böylece kaçırılma veya alıkonulma tarihi itibarıyla her iki devlet sözleşmenin tarafı olmalıdır.

Aksi halde sözleşme hükümlerine göre çocuğun iadesi istenemez.

b. Yaş Şartı

Sözleşme gereği taraf ülkeye iadesi istene çocuk 16 yaşından küçük olmalıdır. 16 yaşını geçen çocuklar için alıkonuldukları veya gayri kanuni yollardan götürüldükleri ülkeye iade için dava açılmaz. Aynı zaman sınırlaması Cumhuriyet Başsavcılığı'nın ön soruşturması aşamasında da geçerlidir. Bu şart önsoruşturmalarda gözden kaçsa da mahkemece re'sen gözetilir ve dava reddedilir. Nitekim genelgede çocuk 16 yaşın altında bulunan kişi olarak belirlenmiştir.²⁷ Dava sırasında 16 yaşına basan kişi söz konusu olduğunda dava red mi edilecek, yoksa davanın konusu kalmamakla karara yer olmadığına mı karar verilecektir?

Çocuk tarafların anlaşması ve teslimi ile davacı tarafa iade sağlanıyorsa davanın konusu çözülmüş olmaktadır. Bu durumda "*karara yer olmadığına*" hükmedilmelidir. Kanaatimce çocuk yaşı itibarıyla davanın konusu olmaktan çıkmış ise yine iade talebi açısından "*iade kararına yer olmadığına*" hükmedilmelidir.

c. Süre Şartı

Sözleşmenin amacı kaçırılan veya alıkonulan çocukların alışkın oldukları ortama dönüşlerinin sağlanarak manen zarar görmelerini önlemektir. Diğer ifade ile çocuğu bu şekilde korumaktır. Bu işlem ivedilikle yapılması gerektiğine göre ve yaş

²⁷ Figanmeşe, 61.

itibarıyla sınırlandırma da söz konusu olduğuna göre çocuğun haksız olarak alıkonulması veya kaçırılmasından itibaren belli bir süre içinde iadesinin istenmesi gerekir. Sözleşme bu süreyi m.12/I de bir yıl olarak belirlemiştir. Buna göre iade talebi sözleşmeye taraf devletin yetkili makamına ulaştığında çocuğun yeri değişeli henüz bir yıl dolmamış olmalıdır. Bu durumda çocuk mutlaka iade edilmelidir. Bunun istinası olmamalıdır. Alıkoyma veya yer değiştirmenin haksız olması yeterlidir.²⁸

d. Yer Değiştirme veya Alıkoyma Haksız Olmalıdır

Bu durum tam olarak ispat hukukuyla ilgilidir. İadeyi isteyen tarafın kullanmakta olduğu velayet hakkının kullanılması kaçırma veya haksız alıkoyma ile engellenmektedir.²⁹ Davacı tarafın bunu ispat etmesi gerekmektedir. Cumhuriyet Savcısı davanameye buna ilişkin evrakı eklemek zorundadır. Mahkeme velayetin düzenlenmesine ilişkin özellikle yabancı mahkeme evrakını kesin delil olarak kabul edebilir. Bu tür kararların esas alınması için tanınma veya tenfizine gerek yoktur. Genelge sözleşmenin amacına uygun olarak bu tespiti yapmış durumdadır.

Yabancı mahkeme kararı dışında çocuğun mutad meskeni makamlarınca düzenlenen her evrak mahkeme için iade kararına delil olabilir.³⁰

²⁸ Altıntaş (Seminer), 117.

²⁹ Figanmeşe, 64.

³⁰ Beyşehir Asliye Hukuk Mahkemesi 2004/33-56 sayılı kararında her ikisi Türk vatandaşı olan anne ve babanın fiilen ayrı yaşadıkları bir dönemde 2001 doğumlu çocuklarının anne ile Almanya'ya dönerken havaalanında baba (davalı) tarafından mutad meskene dönüşünün haksız olarak engellendiğini tespit ederek çocuğun davacı annenin mutad meskeni olan Almanya'ya iadesine karar vermiştir. Mahkeme alıkoymanın haksızlığı yanında TMK hükümlerinden kaynaklanan ve iç hukukta önemli sayılan "doğum tarihine göre çok küçük olan çocuğun anne şefkatine olan ihtiyacı" nı da iade gerekçesi olarak benimsemiştir. Uygulama son derece yerindedir. Alıkoymanın haksızlığı yanında iade edilecek çocuğun yüksek menfaatleri sözleşmenin de gereğidir.

e. İade Edilecek Yer Ancak Mutad Mesken Olabilir

Mahkeme gerçekten bir kaçırma veya alıkoymanın mevcut olduğunu inceleyeceği gibi çocuğun iadesi istenen yerin kaçırma veya alıkoyma öncesi mutad meskeni olup olmadığını incelemesi gerekir. Merkezi makamlardan gelecek evraktan bu durum anlaşılabilir. Sözleşme 4. m., ihlâl öncesi çocuğun mutad meskeninin sözleşme tarafı olan devlette bulunuyor olması halinde iade söz konusu olacağına işaret etmektedir. Diğer ifade ile davacı taraf çocuğun ancak ihlâl öncesi mutad meskene iadesini isteyebilir. Başka bir taraf devlete iade talebi reddedilir.

Sözleşme anlamında mutad meskenin ne olduğu konusu tartışılabilir. Öncelikle mutad mesken ile Medeni Kanun anlamında ikametgah (yerleşim yeri) aynı olmadığını ifade edelim. Eski MK ikametgahın tespitinde kişinin yerleşmek niyetini aramakta idi. 4721 sayılı yeni MK ile bu anlayış terk edildi. MK 19/I ile bir kimsenin sürekli kalmak niyetiyle oturduğu yerin ikametgah sayılacağı ilkesi benimsendi. Kural, bir yerin kişinin ikametgahı sayılabilmesini kolaylaştırmak için değiştirilmiştir. Demek ki bir kişi bir yerde yerleşmek niyeti taşımamasına rağmen sürekli nitelenebilecek gibi uzun süre kalmakta ise orası ikametgah(yerleşim yeri)dır.

Mutad meskenin ölçüsü ise bir kimsenin hayat faaliyetlerinin görüldüğü/sürdüğü yerdir. MK anlamında ikametgah ile mutad meskeni kıyaslarsak yeni ikametgah kuralımızın mutad mesken kavramına yakın bir kavram olduğunu söyleyebiliriz. Geçici olmayan süreklilikte oturuyor olmak mutad mesken saymayı gerektirir. Komisyon tespitlerinde bu şekilde benimsenmektedir.³¹

Bu durumda mutad mesken daha çok davacı/iade talepçisinin belirttiği yer olacaktır. Davalı taraf iade istenen yerin mutad mesken olmadığını iddia ederse bunun pratik bir yararının

³¹ Mutad mesken değerlendirmeleri için bkz., Altıntaş, 153 vd, Figanmeşe, 68, Kamacı, M., *Türkiye'nin Taraf Olduğu Milletlerarası Özel Hukuk Sözleşmeleri ve Özel Hukuk Alanına Giren Çok Taraflı Diğer Uluslar arası Sözleşmeler*, Ankara 2006 C. I. s. 387 Dpn 3.

olup olmayacağı değerlendirilmelidir. Eğer iade olunacak yer mutad mesken olarak yeni bir yer ise ve iadeden sonra davalı ile şahsi ilişkiyi engeller nitelikte bir yer ise mutad meskene itiraz incelenmek durumundadır. Zira düzenli bir şahsi ilişki aynı zaman da çocuk hakkıdır. Bunun dışında mutad mesken itirazlarının dinlenebilmesi ciddi sorun olduğuna mahkeme kanaat etmelidir.

4. İadenin İstisnaları ve Sonuçları

a. İadenin İstisnaları

aa. Bir Yıllık İade Süresi Geçmiş İse

Aile mahkemesinin iade şartlarını incelemesi sırasında davacı tarafın çocuğun iadesi için mürakat süresi olan bir yıllık süreyi geçirdiği anlaşılırsa, mahkemenin iade etme veya talebin reddi arasında takdir hakkı bulunmaktadır. Çocuğun kaçırılması eyleminden itibaren bir yıl içinde mürakat edildi ise sözleşme m. 12/I'e göre derhal iade gerekir. Hatta bir yıl içinde geçer yer makamlarına iade talebinin ulaşması gerekir. Otomatik iade şartı budur.³² Bir yıldan sonra iade istenmiş ise mahkeme çocuk hakkında uzmanları yardımı ile inceleme yaptırarak çocuğun yeni çevre ve şartlara intibak edip etmediğini ve çocuğun kaçırıldığı yere dönmesi ile davanın görüldüğü yerde kalması durumlarının hangi seçeneğin çocuğun daha lehine olacağını rapor halinde dosyalatır. Eğer çocuğun dönmesi çocuk yararına ise mürakat bir yıldan sonra dahi yapılmış olsa çocuğun iadesine karar verir (sözleşme 12/II).

Bir yıllık sürenin başlama ve devamlılığı yönünden bazı tartışmalar söz konusu ise de genel olarak çocuğun teslim edilmesi gerekip de teslim edilmediği gün sürenin işlemeye başladığı, alıkoymanın devam eden bir eylem olarak ceza hukukunda olduğu gibi eylemin son gününün bir yıllık sürenin başlangıcı olarak esas alınamayacağı kabul edilmektedir.³³ Aksi

³² Aytaç, a. g. m., Figanmeşe, 86.

³³ Figanmeşe, 77.

halde sözleşme hükümlerinden olan ve mevcut otama çocuğun alışmış olması istisnası sözleşmeye konulmazdı.

Şahsi ilişkiyi engellemek amaçlı kaçırmalarda ise çocuğun yeni ülkeye intikal ettiği tarihten itibaren bir yıllık süre başlamalı ve iade şartlarının oluşup oluşmadığı buna göre incelenmelidir. Velayet kendisine bırakılan ebeveynin çocuğu alıp başka ülkeye gitmesi ve dönmemesi hali buna örnektir. Uygulamada da bu tür sorunlara daha çok rastlanmaktadır.³⁴

bb. Velayet Hakkı Fiilen Kullanılmıyordu İse

Sözleşme 13/a'ya göre çocuğu koruma hakkını elinde tutan veli veya kurumun çocuğun bakım ve gözetimini etkili şekilde ifa etmediği durumlarda mahkemelerin bu gerçeği (adli makamın) tespit etmesi halinde iade talebi reddedilir.³⁵

Bizim hukukumuzda göre velayet aynı zamanda bir hak, bir görev ve yetkidir. Velayetle yükümlü olan ebeveyn çocuğun maddi ve manevi ihtiyaçları ile ilgilenmemiş, çocuğu fiilen diğer ebeveyne terk etmiş olabilir. Böyle durumlarda fiilen velayet görevini yürüten ebeveyn çocuğun yerini değiştirmiş olsa, mahkeme çocuğun iadesini reddetmelidir. Zira hem çocuğun menfaati bunu gerektirir, hem de iade isteyen MK 2'ye aykırı tekrar çocuğa kavuşması önlenmiş olur. Çocuğa karşı bakım görevini ifa etmeyen İade talepçisinin kötü niyetine dayanarak tekrar çocuğa kavuşmasını hukuk cevaz vermez.³⁶

Velayet görevinin ifa edilmediği tanık beyanı ve çocuğun

³⁴ Fıganmeşe, 85.

³⁵ Altıntaş 109, Fıganmeşe, 66.

³⁶ Antalya Aile Mahkemesi 2005/988 Karar sayısı ile 1990 doğumlu çocuğun Finlandiya'ya iadesini isteyen Türk vatandaşı baba adına açılan iade davasını velayeti fiilen kullanmıyor olması, çocuk parası almak için çocuğun iadesini isteyerek MK 2'ye aykırı davranması, çocuğun yabancı ülkeye alışmaması ve buluş çağındaki bir kızın anne desteğine ihtiyaç duyması ve tercihlerine değer verilmesi gerektiği ve halen Türkiye'de bir okulda öğrenime devam etmesi sebebiyle ortamdaki koparılmasının çocuk için tehlike oluşturacağı gerekçeleriyle reddetmiştir. (Davalı anne Türk vatandaşıdır. Mahkeme uzman incelemeleri yanında çocuğu bizzat dinlemiş ve davacının el yazısı mektuplarını önemli delil olarak değerlendirmiştir.)

açıklamaları ve uzmanların hazırlayacağı raporla anlaşılabilen-
ceği gibi çocuğun diğer ebeveyn tarafından bakılıp gözetildi-
ğine dair her türlü delillerle de ispatlanabilir.

cc. Yer Değiştirmenin Rızai Olması veya Sonradan Rızai Olunması

Yer değiştirmenin baştan davacı tarafın izni dahilinde olmasına çokça rastlanmaktadır. Ebeveynlerden birinin iş veya sosyal açıdan başka bir ülkeye gitmesi veya ülkesine dönmesi ve beraberinde çocuğunu da götürmesi başlangıçta eşlerin ortak kararları ile gerçekleşmektedir. Ancak boşanma aşaması ve sonrasında eşlerin birbirlerine karşı kullanacakları en büyük silah ne yazık ki çocuklardır. Mesela, davacı çocuk ve eşi havalimanından uğurlamakta, çocuk için hediyeler ve okul harçlıkları, eğitim araç ve gereçleri göndermekte iken, günün birinde yabancı ülkede çocuk yardımıyla yararlanmak için çocuğun iadesini talep ediyor.

Bu tür vakalar yine tanık ve diğer delillerle ispatlanabi-
lir.

İade davacısı çocuğun başlangıçta yerinin değiştirilmesine rızai olmamakla birlikte çocuğun menfaatleri gereği itirazda bulunmamış ise tekrar iade düşüncesine kapılarak çocuğun mutad meskene iade edilmesini isteyemez. Çünkü fikir değiştirmeleri çocuğun gelişmesine olumsuz yansıtacaktır.³⁷

³⁷ Altıntaş, 109, Fıganmeşe, 89.. Davacı başlangıçta çocuğun kaçırılmasını engelleyememiş, ancak karşı tarafla süre gidecek didişmenin çocuğu bir daha görememe tehlikesi ile karşı karşıya kalacağı düşüncesindedir. Buna göre yaz mevsimlerinde anne ve çocuk tatile gitmekte ve davacı da Türkiye'ye gelerek çocukla şahsi ilişkisini gerçekleştirmektedir. Her ne kadar dava bir yıl için de açılmış olsa artık çocuk iade edilmeyecektir.

Antalya Aile Mahkemesi 2005/387 sayılı karar ile anne ve babası Türk olan 2001 doğumlu çocuğun baba tarafından Fransa'ya iadesi talebini reddetmiştir. Gereke olarak mahkeme davalı annenin çocuğun baba tarafından rıza ile ülkede bırakıldığını ve bu iddiasını ispatladığı esasını benimsemiştir. Davalı anne babanın dönüş bileti ve rezervasyonlarını delil olarak göstermiş ve ayrıca ülkeye çocukla önceden geldiğini fotoğrafla ispat etmiştir. Dönüş rezervasyonlarında davalının tek kişilik rezervasyon yaptırdığı anlaşılmıştır. Tanıklar tarafların boşanma konusunda

dd. İadenin Çocuk İçin Tehlike İçermesi

Birinci tehlike iade halinde çocuğun *şiddet* görme ihtimalidir. Yer değiştirme öncesi çocuğun şiddet görmüş olması bu tehlikeye işaret eder. Bu durum iade davasını reddeden tarafça belgelenmelidir. Ayrıca aile mahkemesi kendi uzmanlarınca yapılacak incelemeyi yeterli bulmazsa psikiyatr raporunu da isteyebilir. Netice itibarıyla böyle bir iddia ve gerçeklik çocuğun bakım, gözetim ve yetiştirilmesi ile doğrudan ilgilidir. Mahkeme bir tehlikenin olabileceği ihtimalini derinlikli bir şekilde incelemelidir. Ancak hiçbir inceleme iadeyi aksatma mahiyetinde olmamalıdır.

Çocuğun *manevi zarar* görme tehlikesi de söz konusu olabilir. En çok itiraz gerekçesi de bu konu olmaktadır. Manen zarar görme (psikolojik tehlikeler) her kişi ve sorunda farklılıklar arz eder.

Öncelikle çocuk kaçırdığı yer ve ortama uyum sağlamış ise bu ortamdan koparmak onu yaralayacaktır. Hem henüz bir ortama kavuşmuştur. Çocuk ruhu yap-boz olmaktan uzak tutulmalıdır. Çocuklar çevreyle birlikte büyürler. Bulunduğu çevre çocuğa moral veriyorsa ayırmak zarar verici olabilir.³⁸

Çocuğun yer değiştirme ile ayrıldığı ortama döndürülmesi bu yönden tehlikeli olabileceği gibi o ortam daha önce çocuğun manen yaralanmasına sebep olmuş veya çocuk orada bu tür travmaya maruz kalmışsa bunun hatırlanması bile çocuk için tehlikedir. İade talebi bu hallerde reddedilmelidir.

anlaştıklarını ve bu yüzden çocuğun Türkiye’de anne ile bırakıldığını belirtmişlerdir.

³⁸ Almanya’da uygulamada tedbirler, EK TEDBİRLER 1 Gençlik Refah Hizmetleri mahkeme veya MY’ye yasal olarak destek vermek zorundadır. Şöyle ki: 1. Çocuğun sosyal durumu hakkında bilgi vererek; 2. Bir sempatik çözüm için tüm gayreti sarfederek; 3. Özellikle çocuğun ikametgahını emniyete alarak, sürecin tamamlanmasına destek vererek; 4. Bir yargı kararının yerine getirilmesini destekleyerek; 5. Yabancı Gençlik Refah Hizmetleri ile temas kurarak EK TEDBİRLER 2 En azından şimdi bir ayrıcalık olan sınır ötesi olaylarda bir tarafın yargı kararlarına daha iyi uymasını sağlamak için 1. 25.000 avro para cezası 2. Gözaltı (azami 6 ay) 3. Karara uymayan taraf hakkında suç isnadı uygulanıyor(Meyer Seminer 1).

Çocuğun yer değiştirme öncesi ortamda psikolojik travmalara maruz kalması bazen çocukla yeterince ilgilenmemek ve çocuğun yalnız kaldığını hissetmesine sebep olmak şeklinde gerçekleşebilir. Yer değiştirme öncesi bakım, gözetim ve yetiştirmede ihmal söz konusu ise çocuğun oraya dönüşü çocuk açısından tehlikeli demektir. Çocuklar korunmak durumunda olduğundan böyle durumlarda çocuğun iadesi davası reddedilmelidir.³⁹

ee. Çocuğun İtirazı

Sözleşme iadeye konu çocuğun 16 yaşından gün almamış olmasını öngörmektedir. Çocuk Hakları Sözleşmesi ise idrak çağında olan çocuğun görüşlerinin esas alınmasını emreder (ÇHS 12).⁴⁰ Her iki sözleşme bu konuda paralel hükümlere yer vermektedir. Mahkeme önce uzmanlarına ayrıntılı bir inceleme yaptırmalıdır. Çocuğun psikolojik durumu inceleme ile anlaşılabilir. Buradan çocuğun kaçırın tarafın ne kadar etkisinde ve yönlendirmesinde olduğu tespit edilecektir. Çocuğun dönmeme yönünde itirazda bulunması, onun idrak dönemi ve kaçırının etkileri ile birlikte ele alındığında iade talebinin kabul veya reddi açısından sağlıklı bir sonuca ulaştıracaktır.⁴¹

İade davalarının uzatılmaması gerekir. Bu uzayan dö-

³⁹ Altıntaş, 112 vd, Figanmeşe, 90. 2. HD 19.12.2005 tarih ve 2005/15247-17772 sayılı kararla ONANAN Antalya Aile Mahkemesi Kararında mahkeme, davalı Türk vatandaşı baba aleyhine açılan çocukların iadesi talebini reddetmişti. Ret gerekçesi olarak mahkeme çocukların uzun süredir Türkiye’de bulunmaları ve alışmış oldukları bu ortamdan ayrılmalarının onlar açısından tehlike oluşturacağını, Lahey Sözleşmesi’ne göre bu durumda iade talebinin reddedilebileceğini gerekçe olarak benimsemiştir. Mahkeme ayrıca pedagoğ, psikolog ve sosyal hizmet uzmanınca ayrıntılı inceleme hazırlatmıştır. Mahkeme ayrıca çocukların idrak çağında olmaları sebebiyle Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Lahey Sözleşmesi’nin ilgili hükümlerine göre çocuklarının tercihlerini tespit etmiştir. Çocukların tercihleri uzmanların raporları ile uyum içinde olmakla çocukların Avusturya’ya iadesi talebi reddedilmiştir.

⁴⁰ Genel olarak kabul edilmiş bir yaş söz konusu olmamakla birlikte Figanmeşe bir yabancı mahkeme uygulamasında 9 yaşındaki çocuğun beyanının esas alındığını belirtmektedir. Bkz. s. 94.

⁴¹ Altıntaş, 133.

YARGILAMA
USULÜ

nemde kötü niyetli kaçırın veya alıkoyan hem çocuğu yeni şartlara intibak ettirmekte, hem de çocuğu zamanla en iyi şekilde yönlendirmektedir. Görünüşte böyle durumlarda çocuğun görüşüne itibar edilmiş olmakta ise de çocuğun yararları açısından düşünüldüğünde kötü niyetli yer değiştiren kötü niyetine rağmen amacına ulaşmakta ve belki de çocuk aleyhine tehlikelere meydan verilmektedir.

ff. Olağanüstü Tehlikelerin Yaşandığı Devlet

Sözleşmenin 20. m. çok ilginç bir istisnaya yer vermektedir. Bu maddeye göre çocuğun iade edilmesi istenen devlette yoğun insan hakları ihlalleri söz konusu ise ve temel hak ve hürriyetler sınırlı olarak kullanılmakta ise mahkeme iade talebini reddedebilir.

Bu istisna ancak insanların hayat haklarının korunamadığı veya okumak gibi temel hakların kullanılmadığı ülkeler için söz konusu olabilir. Sözgelimi Yunanistan ve Makedonya savaş haline döndüler. Veya İrlanda'da iç çatışmalar sebebiyle çocuğun mutad meskeni güvensizlik arz ediyor. Mahkeme bu durumda davanın reddine karar verir.

Bu konuda iadenin reddi için mutlaka iç karışıklık olması gerekmez. Sağlık gibi genel durumu etkileyen ve pek önemli sayılabilecek etkenler her davada değerlendirilebilir.

5. Önsorunlar

a. TMK 337. m.

Yeni Medeni Kanun'umuz evlilik dışı çocukların velayetinin annede kalacağını benimsemiştir. Bu hüküm emredici bir hükümdür. Bu durumda evlilik dışı olan bir çocuğun ikametgahını veya mutad meskenini anne tayin eder. Çocuğun yerini değiştiren anneye karşı açılmış bir iade davası söz konusu ise davanın reddi gerekir. Bu durum mahkemece diğer şartlar araştırılmadan doğrudan incelenir ve hükme bağlanır.

b. Tanıma-Tenfiz Sorunu

Davacı tarafın hukuken velayet hak ve görevinin sahibi olması gerekir. Mahkeme davalının bu yöndeki itirazını inceler. Velayetin kaynağı bir mahkeme kararı olabilir. İadeye konu çocuk bir mahkeme kararı ile tarafların boşanması sonucu davacı tarafa verilmiş olabilir. Burada sadece kararın geçerliliği esas alınır. Keza bir evlat edinme kararı söz konusu olabilir. Ayrıca yine mahkeme tarafından çocuk hakkında hükmedilmiş bir koruma kararı söz konusu olabilir. Mahkeme bu durumlarda sadece kararın geçerliliğini inceler. İade davasında bu tür kararların iç hukukumuz bakımından doğruluğu tartışması da yapılamaz. Bu yüzden söz konusu kararların tanıma veya tenfizi için taraflara süre verilmesi ve bekletici mesele yapılması söz konusu değildir.

c. Velayet Davası

İadeye tabi olacak çocuğun velayeti hususu halen bir davaya konu olabilir.⁴² Devam etmekte olan velayet davasının sonucunun beklenmesi gibi bekletici mesele de söz konusu değildir. Bilakis, velayet davasını görmekte olan mahkeme çocuğun iadesi hakkındaki davayı beklemek yönünde bekletici mesele yapabilir. Bu arada velayet davasını görmekte olan mahkeme iade dosyasında olgulara dayanabilir.⁴³ Ancak iade kararı doğrultusunda velayet hükmü kurulması gerekmemektedir. Sözleşme'nin 19. m. çocuğun geri döndürülmesine ilişkin kararın koruma (ki velayet hakkı kastediliyor) hakkının esasını etkilemeyeceğine dair emredici hükümdür.

6. Hüküm ve Masraflar

a. Temyiz Yolu

Mahkeme yukarıdaki şartlar çerçevesinde iade talebini kabul edebilir veya reddedebilir. Karar temyiz yoluna açıktır.

⁴² Velayet için bkz., Baktır, S., *Aile Mahkemeleri*, Ankara 2003, s. 130 (Mahkemeler), Baktır, S., *Velayet Hukuku*, 31, 147, Özüğür, A. İ., *Velayet Vesayet Soybağı ve Evlat Edinme Hukuku*, Ankara 2002, s. 355 vd..

⁴³ Figanmeşe, 74.

YARGILAMA
USULÜ

Mahkemenin sözleşme 12/III hükmünü uygulaması bizim hukukumuz açısından yersizdir. Zira çocuğun başka bir ülkede olduğu anlaşıldığında zaten Cumhuriyet Başsavcılığınca iade davası açılmayıp durum merkezi makamlara bildirilecektir. Böylece mahkemece “*davanın askıya alınması*” söz konusu olmamalıdır.

Hüküm aile mahkemelerince verileceğinden karar 2. HD incelemesine sunulmak üzere 15 günlük süre içinde temyiz edilmelidir. İade talebi reddedilirse karar Cumhuriyet Başsavcılığı’na re’sen tebliğ edilir. Sözleşmenin mahiyeti bunu gerektirir. Cumhuriyet Başsavcılığı mahkemenin kararını Merkezi Makama bildirir. Merkezi Makam da sözleşmenin getirdiği yükümlülükler çerçevesinde yabancı ülke Merkezi Makamına mahkemenin kararını bildirir. Yabancı Merkezi Makam kararını temyiz edilmesini Merkezi Makama bildirirse Merkezi Makam da Cumhuriyet Başsavcılığı’na kararı temyiz etmesini yazılı olarak bildirir. Görüldüğü gibi davanameyi düzenleyen Cumhuriyet Başsavcılığı’nın iade talebinin reddi kararını tek başına temyiz etmeme gibi bir tasarrufu söz konusu değildir.

b. Masraflar

Dava bir özel hukuk davasıdır. Bu sebeple mahkeme nihai hükümde masrafları re’sen düzenlemek zorundadır. Dava kabul edildiğinde çocuğun yerini değiştiren davalı davacı tarafça yapılan harçlar, yazışma giderleri, varsa vekalet ücreti masraflarını ödemekle yükümlü tutulmalıdır.

Genelge masraflar konusunda Türkiye Cumhuriyeti’nin sözleşme 26/III’e çekince koyduğunu belirterek mahkemece hükümle beraber masrafların başvuruda bulunana veya m.26/son gereğince davalıya yüklenmesi gerektiğini belirtmektedir. Ancak genelgede yer alan bu düzenleme mahkemeyi bağlamaz. Mahkeme HUMK hükümlerine göre masrafları davayı kaybeden başvurucuya veya davalıya (çocuğun yerini değiştiren) yükler. Zira masraflar kaybeden tarafça karşılanmalıdır.

III. İNFAZ

Kararın uygulanması için kesinleşmesi gerekir.⁴⁴ Kesinleşen karar Merkezi makamı temsilen Cumhuriyet Başsavcılığı'na İcra ve İflas Kanunu'nun çocuk teslimi hakkındaki hükümlere göre icra yoluna gidilebilir.⁴⁵ Ancak burada sözleşme yükümlülüğünden doğan özel bir uygulama söz konusudur. Karar kesinleştikten sonra artık İcra emri düzenlenerek uzun teslim prosedürü uygulanması sözleşmenin getirdiği yükümlülük hükümlerine ve uluslar arası iyi niyete aykırıdır. Zira Sözleşme akit devletlere iade davası için altı haftalık süre tanınmaktadır. Hem de bu tür bir uygulama zımnen davalı tarafında çocuğun tekrar kaçırılması/saklanması/yerinin değiştirilmesine imkan tanır. İadenin süresinden fazla bir zaman dilimine yayılması ayrıca Türkiye Cumhuriyeti'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde hak ihlalinin mahkum olmasına yol açabilir. Bu itibarla çocuk icra ile alınıp teslim sağlanır. Nitekim tasarıda konu açık şekilde ele alınmış ve İİK 24 ve 25/I ile öngörülen yazılı icra emri tebliğ edilmeden uygulamanın gerçekleşeceği belirtilmiştir.⁴⁶ Bunun İİK 25/II ile uyuşma içinde olduğunu

⁴⁴ Tasarıda açıkça "çocuğun iadesine... dair ilamlar..." denmektedir.

⁴⁵ Fıganmeşe, 99, Aytaç, a. G. m., Çocuk teslimine dair bkz., KURU/ASLAN/YILMAZ, *İcra ve İflas Hukuku*, 20.B.459.

⁴⁶ Tasarı 18 "(1) Çocuğun iadesine veya şahsi ilişki kurulmasına dair ilamlar, 09/06/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun ilgili hükümlerine göre çocuğun bulunduğu yerdeki icra müdürlüğünce İcra ve İflâs Kanunu'nun 24. maddesinde yazılı şekilde bir icra emri tebliğ etmeksizin yerine getirilir.

İNFAZ

söyleyebiliriz. Zira İİK 25/II çocuğun tesliminden sonra taraflardan birinin tekrar ve haksız olarak çocuğu alması halinde ayrıca bir hükme gerek kalmaksızın zorla o taraftan alınıp öbür tarafa teslim edileceği belirtilmektedir. Lahey Sözleşmesi de olağan halde çocuk bir tarafta iken diğer tarafın haksız bir şekilde onu alıp iade etmemek veya yerini değiştirmek veyahut da şahsi ilişkisini engellemek suretiyle alan taraftan (çocuk üzerinde egemenlik kuran taraftan) başka hükme gerek kalmaksızın zorla alınıp verilmesini düzenlemektedir. Bu durumda İİK 25/II sözleşmenin ruhu ile uyum içindedir. Dolayısıyla İİK 25/1'e göre ayrıca ihbarname gönderilmesine gerek kalmamalıdır.

İadeye ilişkin veya şahsi ilişkinin kurulmasına yönelik olan kararın kesinleşmesi ile infaz için zabıttan yararlanılır. İcra dairesi bu konuda kolluk gücünü kullanabilir.⁴⁷

Çocuk bulunduğunda teslim alma ve teslim etme işlemi belli sosyal tedbirler altında yapılmalıdır. Zira çocuğun manevi yararı her zaman üstündür ve sözleşmeler gereği bu gözetilmelidir. Bunun yanında aile mahkemesi 4787 sayılı kanun hükümlerinden olan m 6/II gereği de bu sosyal tedbirleri almak zorundadır.⁴⁸

⁽²⁾ Bu Kanun gereğince verilen geçici tedbir kararları Cumhuriyet Başsavcılığı'nca, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu veya ilgili diğer kurum ve kuruluşlar aracılığıyla yerine getirilir.

⁴⁷ İlgili Tasarı maddeleri:

İcra müdürlüğünün yetkisi

Madde 19- (1) Çocuğun iadesi ve şahsi ilişki kurulmasına dair ilâmın icrası sırasında, çocuğu yanında alıkoyan kişi bulunmaz veya hemen bulundurulması mümkün olmazsa ilâmın yerine getirilmesi yokluğunda yapılır.

(2) Çocuğu alıkoyan kişi icra müdürlüğünün isteği halinde, çocuğun bulunabileceği yerleri derhal göstermek zorundadır. Bu yerler gerektiğinde zorla açtırılır.

Kolluk kuvvetlerinin görevleri

Madde 20- (1) Zor kullanma hususunda bütün kolluk kuvvetleri icra müdürlüğünün yazılı başvurusu üzerine kendisine yardım etmek ve emirlerini yerine getirmekle yükümlüdür.

⁴⁸ Tasarı ilgili maddelerin hükümleri: **Koruma tedbirlerinin yerine getirilmesi**

Madde 21- (1) Çocuk hakkında alınacak her türlü koruma tedbirleri

Kaçırma suretiyle kişisel ilişkinin engellenmesinde de aynı usulle kişisel ilişki kurulmalıdır.

Adalet Bakanlığı genelgede İade talepçisi veya vekilini Türkiye’de bulunmaması durumunda icra yolunun işletilmesi için Bakanlık onayının alınmasını bildirmektedir. Teslimin gerçekleştiği veya gerçekleşmediğine dair evrak Türkiye Cumhuriyeti’nin yükümlülüğü çerçevesinde sürekli olarak Bakanlığa bildirilmelidir.

Nihai karar verilinceye kadar iade başvurusu Türkiye’de bulunur ise çocukla şahsi ilişki kurulmasına tedbir mahiyetinde karar verilebilir(4787 sayılı kanun m. 6). Böyle bir ara kararı çocuğun menfaatine olmalıdır. Bu şekilde verilen ara kararı da aynı yolla uygulanabilir.

sırasında, fiziksel ve zihinsel yönden zarar görmemesi için İcra ve İflâs Kanununun 25/b maddesinde öngörülen hükümler uygulanır.

İcranın ertelenmesi

Madde 22- (1) İlamın yerine getirilmesinin, çocuğun fiziksel ve duygusal yönden gelişimini ağır bir tehlike altında bırakacağına uzman tarafından tespit edilmesi durumunda, icra müdürü tarafından, talep üzerine veya re’sen söz konusu tehlike ortadan kalkıncaya kadar icra ertelenir.

İÇTİHATLAR

“... Davacı Çanakkale Cumhuriyet Başsavcılığı, Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Vechelerine Dair Sözleşme'nin 6. ve 7. maddelerine dayanarak küçük M. F.'nin mutat meskenine iadesini istemiştir.

M. Ee. ile Co.t'in evlenmesinden 12.12.2002'de M. F. isimli çocukları olmuştur. Eşler arasındaki çekişme sebebiyle Almanya'nın Singen Sulh Mahkemesi; anne yanında bulunan küçükle baba arasında her ayın bir, iki ve üçüncü hafta sonları Cumartesi ve Pazar günlerinde olmak üzere kişisel ilişki kurmuştur. Davalı (anne) 2003 temmuz ayında kızını mutat meskeninden ayırarak Türkiye'ye getirmiştir. Mahkemece; küçük ana bakım şefkatine muhtaç olduğu iade edilmesi halinde fiziki ve psikolojik gelişiminin tehlikeye gireceği dikkate alınarak, sözleşmenin 13/b maddesi de gerekçe gösterilerek istek reddedilmiştir.

a-Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Vechelerine Dair Sözleşmesinin 13/b maddesi son derece dar yorumlanmalıdır. Çocuğun geri verilmesi durumunda, şiddete veya tacize maruz kalacağı konusunda ciddi bir tehlikenin doğması ya da kıtlık, salgın hastalık yahut savaş hali gibi vahim hallerin bulunması halinde iadedden kaçınılması gerekir. Çocuğun çok küçük olması başlı başına isteğin reddine sebep teşkil etmez.

b-5.10.1961 tarihinde Lahey'de imzaya açılan “Küçüklerin Korunması Konusunda Makamların Yetkisine Uygulanacak Kanuna Dair Sözleşmeye” Ülkemiz 4.1.1977 tarihinde katılmıştır. Bu

İÇTİHATLAR

sözleşmesinin 5/2. maddesinde “küçüğün eski mutat meskeninin bulunduğu devletin makamları tarafından alınmış bulunan tedbirlerin bu makamlara önceden haber vermeden kaldırılmayacağı öngörülmüştür. İade isteğinin reddi halinde Singen Sulh Hukuk Mahkemesince alınmış olan kişisel ilişkiye yönelik tedbirin infaz kabiliyeti de kalmayacaktır. Anne dürüstlük kuralına uymamıştır. Davanın kabulü gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır...”⁴⁹

“...1-Aracı kurum Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı evlilik dışı ilişkiden dünyaya gelen 8.11.1999 doğumlu küçük D.ye Çu.’nun annenin rızası alınmadan babası tarafından kaçırılarak Türkiye’ye getirildiğini belirterek Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Sözleşme uyarınca iadesine karar verilmesini istemiştir.

Lahey’de kabul edilen “Uluslar arası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine dair Sözleşmeye küçüğün mensubu olduğu Amerika Birleşik Devletleri 1.7.1998’de, babanın mensubu olduğu Türkiye Cumhuriyeti ise 3.11.1999’da iştirak etmişlerdir. Sözleşmenin amacı çocuğun kanuna aykırı olarak yer değiştirmesinin zararlı etkisinden korumak, mutat ikametgahı (yerleşim yeri) devletine dönüşünü teminat altına almaktır.

Toplanan delillerden küçük D.ye Çu.’nun evlilik dışı ilişkiden dünyaya geldiği 5.5.2002 tarihinde babası tarafından mutat ikametgahından alınarak Türkiye’ye getirildiği anlaşılmaktadır. Ana ve çocuk amerikan vatandaşı baba ise Türk vatandaşıdır. Evlilik dışında doğmuş çocuk ile ana arasındaki kişisel ve mali ilişkilere ananın milli hukuku, çocuk ile baba arasındaki kişisel ve mali ilişkilere ise babanın milli hukuku uygulanır. (2675 S.K.m.17) Baba Türk olduğuna göre Türk hukukunun tatbiki gerekmektedir. Medeni kanununun 337.maddesi; ana babanın evli olmaması halinde velayetin anaya ait olacağını öngörmüştür. Velayetin anadan alındığına veya kaldırıldığına dair bir kararda getirilmediğine göre küçüğün velayetin anada olduğunun kabulü gerekmiştir. Küçük D.ye 5.5.2002’de mutat meskeninden (yerleşim yerinden) alınarak Türkiye’ye getirilmiş dava ise aradan beş ay iki gün geçtikten sonra 7.10.2002’de açılmıştır. Kaçırma üzerinden

⁴⁹ 2. HD 14.10.2004 2004/10536-11797.

bir yıl geçmeden başvurulduğuna ve sözleşmenin 13. maddesindeki koşullar oluşmadığına göre sözleşmenin 12/1.maddesinin aradığı şartlar gerçekleşmiştir. Baba hakkındaki Amerika Birleşik Devletleri makamlarınca verilen kararlar ve alınan önlemlerin bu davaya etkisi yoktur. Çocuğun yararı analık ve babalık duygularından önce dikkate alınmalıdır. Sözleşmenin şartları gerçekleşmiştir. Davanın kabulü gerekir. Açıklanan husus üzerinde durulmadan yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsizdir.

2-4787 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama usullerine dair kanununun 4/1 maddesi;4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun ikinci kitabından (MK m.118-494)kaynaklanan bütün davaların aile mahkemesinde bakılacağını, geçici 1.maddesi de; sonuçlanmamış davaların yetkili ve görevli aile mahkemesine devredileceğini hükme bağlamıştır.Karar bozulmakla sonuçlanmamış hale gelmiştir. Bu açıklama karşısında işin görev yönünün de düşünülmesi zorunludur..."⁵⁰.

"...Gebze Cumhuriyet Başsavcılığı 31.10.2003 tarihli davanamesi ile Alman Vatandaşı Dk. Gz. ile Türk vatandaşı Mn. Gz.'nin resmi evliliklerinden olma 20.2.1998 doğumlu Dy. Gz. ile 21.3.1999 doğumlu A. Gz.'nin annelerinin rızası dışında baba Mn. Gz. tarafından Adresine davalı Mn.'in annesinin yanında alıkonuldukları, davacı Dk. Gz. tarafından çocuklarının Almanya'ya kendi yanına gönderilmesini talep etmiş ve davalı Mn. Gz.'de bu kesinlikle reddetmiş olmakla Uluslar arası Çocuk kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dari Lahey sözleşmesi uyarınca çocukların iade edilip edilmeyeceği hususunda karar verilmesini istemiştir. Mahkemece alıkoymanın kanuna aykırı ve haksız olduğu kabul edilmiş ancak sözleşmenin 13/b maddesi gereğince talebin reddine karar verilmiştir. Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Sözleşme 1.8.2000 tarihinde Türkiye yönünden yürürlüğe girmiştir. Almanya'da bu sözleşmeye taraf bulunmaktadır. Sözleşmenin 1/a maddesine göre "iş bu sözleşmenin amacı, taraf devletlere gayrikanuni yollardan götürülen veya alıkonan çocukların derhal geri dönmelerini sağlamaktır." Sözleşmenin uygulanmasında, bir çocuğun yerinin değiştirilmesinin veya alıkonulmasının haksız olarak nitelendirilebil-

⁵⁰ 2. HD. 03.06.2004 2003/12955- 2004/1355.

İÇTİHATLAR

mesi için ihlal edilmiş bulunan velayet hakkının yer değiştirme veya alıkoyma vak'asının gerçekleştiği sırada fülen kullanılmakla veya bu vak'a gerçekleşmemiş olsaydı, kullanılacak olması gerekmektedir. (madde 3/b) Sözleşme, koruma (velayet)ve ziyaret haklarının (şahsi ilişki kurulması) ihlalinden hemen önce mutat ikametgahı (meskeni) taraf devletlerden birinde bulunan çocuklara uygulanır. (madde 4) Bir çocuğun, 3. maddede belirtildiği şeklide, kanuna aykırı olarak yeri değiştirilmiş veya çocuk alıkonulmuş ve çocuğun bulunduğu taraf devletin adli ve idari makamına müracaat anında yer değiştirme veya alıkonulmadan itibaren bir yıldan az zaman geçmişse, müracaatla bulunulan makam, çocuğun derhal geri dönmesini emreder. (madde 12/1) Geri dönmesinin çocuğun fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz bırakacağı veya başka bir şekilde müsamaha edilmeyecek bir duruma düşüreceği yolunda ciddi bir risk olduğunu tespit ederse, çocuğun geri dönmesini emretmek zorunda değildir. (madde 13/b)

Toplanan delillerden davacı anne ile davalı babanın iadesi talep edilen çocuklarla birlikte 5.8.2003 tarihinde Türkiye'ye izne geldikleri, karı koca arasında çıkan tartışma sonucu çocukların davalı baba tarafından alıkonuldukları. Bunun üzerine davacının 19.8.2003 tarihinde Almanya'ya geri döndüğü ve 22.8.2003 günü iade için Alman makamlarına başvurduğu anlaşılmaktadır. Müşterek çocuklar 1998 ve 1999 Almanya doğumlu olup ana bakım ve şefkatine muhtaç durumdadırlar. Çocukların haksız olarak alıkonuldukları mahkemece de kabul edilmiştir. İade edilmeleri halinde çocukların fiziki ve psikolojik gelişmelerinin tehlikeye düşeceği yolunda ciddi bir kanıt getirilmediği gibi bu hususlar kanıtlanabilmiş de değildir. Mahkemenin kararına dayana yaptığı 8.3.2004 tarihli bilirkişi raporu yasal ve yeterli gerekçeden yoksundur. Sözleşmenin şartları gerçekleştirilmiştir. Davanın kabulü gerekirken, yazılı şekilde ret kararı verilmesi doğru görülmemiştir..."⁵¹

* * *

"...Davacı tarafından mahkememize verilen dava dilekçesi üzerine yapılan açık yargılama sonunda

⁵¹ 2. HD 03.06..2004 2004/6259- 2004/7217.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ: Davacı Antalya Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından mahkememize verilen dava dilekçesinde özetle; davalı ile Türk Hollanda vatandaşı W. P.'ın 17.08.1998 tarihinde evlendiklerini, evliliklerinden 04.03.2000 D.lu S. D. P.'ın dünyaya geldiğini, ancak tarafların Hollanda Zuptphen Asya Hukuk Mahkemesinin 20 Ekim 2004 tarih, 2004/626 dava numaralı karar ile boşandıklarını, davalının müşterek çocukları S. D. P.'ı yanına alarak Hollanda'da ki bilinen meskeninden 23.04.2006 tarihinde Türkiye'ye getirdiğini, davalının bu eyleminin 4461 sayılı Yasa ile uygun bulunan Uluslar Arası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Lahey Sözleşmesinin hükümlerine aykırılık teşkil ettiği gibi davalı tarafından başkaca uzlaşma önerisinin de bulunulmadığının anlaşılma ile Hollanda Mahkemesince alınan Boşanma davasının tanınması ve tenfizi için Antalya 3.Aile Mahkemesinden 2005/459 esas numaralı dava dosyası da bulunduğunun göz önüne alınarak 04.03.2000 D.lu Küçük S. D. P.'ın davacı adresine iade edilip edilmeyeceğine dair karar verilmesi talep edilmiştir.

Davalı davada kendisini vekille temsil ettirmiş davalı vekili dilekçesinde özetle; Tarafların boşandıktan 2 yıl sonra davalının boşandığı eşinin bilgisi dahilinde Türkiye'ye döndüğünü, bu süreçte davacının çocuğu ile ilişki tesisi için herhangi bir girişimde bulunmadığını, davalının eski eşinden yardım görememesi ve yalnız olması sebebiyle Türkiye'ye döndüğünü, davacının yurtdışında olduğu süre içerisinde müşterek çocuk için kendisine verilen hakları kullanmadığını, evlilik birliğinin devamı süresince *uyuşturucu* kullandığını ve bitiminden sonra da davacının *uyuşturucu* kullanmaya devam ettiğini, davalının boşanma kararından sonra müşterek çocuğu ile davacı babanın görüşmesini engelleyici hiçbir tutum ve davranışının olmadığını, Türkiye'ye döndükten sonra davacının bildiği adres ve şahıslar ile birlikte yaşadığını, davacının bu davayı kötü niyetle açtığını, çocuğun kaçırılmış olmadığını, davacı tarafından çocuğun kaçırılmak istendiği için bu görüşmelerin resmi makamlar huzurunda yapılmasını istediğini, davaya esas teşkil eden yasanın amacının "Tarafların devletleri gayri kanuni yollardan götürülen veya alıkonulan çocukların derhal götürülmelerini sağlamak" olduğu, ancak olayda böyle bir durum olmadığını, davalının eski eşin rızası ile bilgisi dahilinde Türkiye'ye gelmiş ve yine aynı kanununun 12/1 maddesi

İÇTİHATLAR

uyarınca yer değiştirme ve alıkonulmadan itibaren 1 yıldan az zaman geçmiş ise de müracaat edilen makamın çocuğun geri dönmesini emredeceği yönünde düzenlendiğini, bu davada bu sürelerin henüz dolmadığını, müşterek ocuğun 2000 Yılı doğumlu olup anne bakım ve gözetimine daha fazla ihtiyaç bir dönemde ve yaşta olduğunu, geri dönmesine karar vermenin çocuğu fiziki veya psikolojik olarak büyük tehlikeye düşürerek gelişimi açısından olumsuzluklara yol açacağını bu sebeple çocuğun iadesi yönünde bir karar vermenin çocuğun çıkarlarına aykırı olacağını bu nedenle açılan davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

Aracı kurum temsilcisi Antalya Cumhuriyet B.Savcısı 23.11.2006 tarihli duruşmadaki beyanında; kamu düzenine ilişkin ocuk işleri hakkında mahkemenin mutlak takdir yetkileri ayırık olmak üzere ocuğun Lahey Sözleşmesi hükümlerine göre ve merkezi makamlar arası talepname gereği iadesine karar verilmesini talep etmiştir.

Mahkememiz uzmanlarınca hazırlanan raporda özetle; müşterek çocuğun davalı annesinin yanında kalmasının uygun olduğunun düşünöldüğü bildirilmiştir.

Dosyamız arasında bulunan Antalya 3. Aile Mahkemesine ait 2005/459 esas sayılı dosyanın incelenmesinde davacısının N. P., davalısının W. P., dava konusunun Tanıma olduğu, duruşmasının 20.12.2006 tarihine talik edildiği anlaşıldı.

Dosyada bulunan nüfus kayıt tablosunun incelenmesinde tarafların 17.08.1998 tarihinden beri evli oldukları, küçük su D.'nin 04.03.2000 D.lu olduğu anlaşılmıştır.

KABUL: *Tüm dosya kapsamı ve dosyada bulunan bilgi ve belgelere göre Merkezi makamların ve aracı kurum araştırmalarından ayrıca mahkemeye ibraz edilen ve delil niteliği taşıyan evraktan anlaşıldığına göre, tarafların 17.08.1998 tarihinde evlenmiş oldukları, Antalya 3.Aile Mahkemesi'nin 2005/459 no lu tanıma kararıyla Hollanda mahkemesi boşanma kararı tanınmış olduğu, boşanma davasında ocuk ikametęahının "annenin yanı" tercih edilmiş olduğu, bu durumun Türk Kamu düzenine tamamen uygun olduğu, 330 Euro iştirak nafakasına hükmedildiği ancak gerek ilgi ve gerekse nafakaların ödenmesi konularında davacı tarafça yeterli*

seviyede sorumluluk sergilenmediği, ayrıca davacının uyuşturucu vb. kullanma ile suçlandığı, davalı ve çocuk S. D.'nin 23.04.2006 tarihinde Türkiye'ye giriş yaptıkları ve halen S. D.'nin Doktor Tevfik Sağlam İlköğretim okulunda okula başladığı, anne ve babası Türk olan çocuk S. D. hakkında mahkememiz uzmanınca uygulanan test ve hazırlanan raporda yer alan bilgilere göre çocuğun iade istenilen ülkeye dönmek istemediği, babasının konuşurken titrediğini ve hırçınlaştığını, kendisi ile yeterince ilgilenmediğini, annesini daha çok kendine yakın bulduğunu, Hollanda'daki ortamın soyut ve soğuk bulduğunu açıkladığı, eğitim ve ruhi gelişiminin yerinde olduğu, okuluna gitmekte olduğu, bu durumda sözleşme 13/b maddesinde yer alan iadenin istisnaları şartlarını taşıdığı, geliş tarihine göre halen ki ortamının bozulmasının çocuğun zihni ve fiziki gelişimini bozacağı anlaşılmıştır. Belirtilen sebeplerle davanın reddine karar vermek gerekmiş aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

H Ü K Ü M: Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere;

1- Tarafların müşterek çocukları 04.03.2000 D.lu S. D. P.'nin Çocukların iadesi hakkında La Haye Sözleşmesi hükümleri gereği Hollanda Ülkesine gönderilmesine ilişkin talebin aynı sözleşmenin 13/b ve devamına hükümlerine göre reddine,

2- Davanın mahiyeti gereği davacının harçtan muaf tutulmasına,

3- davacı tarafından yapılan yargılama giderlerinin üzerinde bırakılmasına,

Dair, taraflar ve davalı vekilinin yüzüne karşı, kararın tebliğinden itibaren 15 günlük temyiz süresi içinde Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'ne temyiz yolu açık olmak üzere verilen karar açıkça okunup usulen anlatıldı. 23.11.2006" (İş bu İlk Derece Mahkemesi kararı 2. HD 15.02.2007 t. 2007/1190-2009 k. İle onanmıştır.

“...NORVEÇ-DRAMMEN ASLİYE MAHKEMESİ İÇİN
TUTULAN ZABIT

Dava, 15 Kasım 2004 yılında, Drammen Asliye Mahkemesinde görülmüştür.

Hâkim: Hâkim vekili Ida stejqe
Zabit görevlisi: Hâkim
Dava no: 04-1434 A.
Davacı : Özen Samancı
Davalı: Handan Uysal
Dava vekili: Avukat Ese Seci,
Post boks 1008,3001 Drammen
Davanın gerekçesi: Çocuğun geri iade edilmesi
Mevcut olanlar: Hâkim dışında, hiç kimse
Alınan karar söyle:

MAHKEME KARARI

Haag Anlaşması'nın 25 Ekim 1980 deki uluslar arası çocuk kaçırma ile ilgili paragrafına dayanarak Özen Samancı Türk mercileri kanalıyla, kızı Beyhan samancının Türkiye ye tekrar geri gönderilmesi için mahkeme talebinde bulunmuştur. O kız şu anda annesi handan Uysal ile birlikte Norveç'te bulunmaktadır. 9 Temmuz 2004 tarihli olan bu mahkeme talebi Norveç mercileri kanalıyla 21 Temmuz 2004 tarihinde gerekli birime ulaştırıldı. Bu mahkeme talebine ek olarak ta "Türkiye Cumhuriyeti Sivas asliye Mahkemesi" nde çocuğun bakım yükümlülük ve Beyhan Samancı nın ebeveyn hakkı ile ilgili kara da bulunmaktadır. Bu karar. Babaya çocuğun bakım ve yükümlülük hakkını verirken anneye de sınırlı görüş hakkı tanımaktadır. Bu mahkeme talebi daha önce de tebliğ edilmeye çalışılmasına rağmen Handan Uysala 14 Eylül de ulaştırılmıştır. Handan uysal a bu mahkeme talebi ile ilgili görüşleri hakkında 17 Eylül 2004 tarihine kadar bir süre verilmiştir. Kızı Beyhan Samancı ya hâkim ile bir görüşme yapmak

için bir çağrı gönderildi. Bu görüşme mahkemenin lokallerinde 22 Eylül 2004 tarihinde gerçekleşti. Beyhan samancı ve hakim dışında psikolog Eli Myking ve tercüman Solfrid Ydersbond Çetin de orada yerlerini almışlardı. Handan uysal sadece görüşmenin ilk ve son bölümünde yerini almıştı. 22 Eylül deki görüşmeden sonra Handan Uysal avukat Ese Schei yi görevlendirdi. Schei e mahkeme talebi hakkında görüşlerini sunmak için yeni bir süre isteğinde bulundu. Görüşlerin sunulması için bu yeni süre 5 Eki 2004 olarak belirlendi. Schei ye 22 Eylül 2004 tarihindeki görüşme ile ilgili bir özet gönderildi. Ve o da 5 Ekim 2004 tarihide görüşlerini sundu. Psikolog Myking de uzman olarak 22 Eylül deki görüşmelere dayanan görüşleri 9 Ekim 2004 tarihide mahkemeye intikal etti. Bu görüşler aynı zamanda Schei ye de gönderildi ve mahkeme davayı karara bağlaması için yeterince bilgilendirildiğini de ima etti.

Mahkemenin Görüş ve İzlenimleri: Haag Anlaşmasının 25 Ekim 1980 de ki uluslar arası çocuk kaçırma ile ilgili paragrafına da Norveç'teki mahkemelerde deste ve onay Bu 8 Temmuz 1988 tarihide 72 numaralı bir kanunla onaylandı. Buna göre; yurtdışında ebeveyn yükümlülüğü vb. ve çocukların geri iadesi ile ilgili alınan mahkeme kararları aynen kabul görür. Kanunsuz bir şekilde Norveç e kaçırılan çocuklar da esas kural hızlı bir şekilde daha önce oturdukları ve Haag Anlaşmasını kabul eden ve ona katılan ülkelerine geri iade edilmesini ön görür. Kanunun paragraf 11, 1. fıkrası. Buna bakılırsa esasında çocuğun Türkiye deki babasına iade edilmesinin şartlarının yerinde olduğu açıktır.

Annenin müvekkili duruma müdahale ederek kanunun paragraf 9, v b bendine dayanarak davanın durdurulmasını talep etmiştir, çünkü bakım yükümlülüğünün iadesinin kararının Türkiye de vuku bulduğunu ima etmiştir. Kanunun paragraf 9, b bendindeki düzenlemelere göre tam olarak karara bağlanmış ebeveyn yükümlülüğü ile ilgili mahkeme kararları durdurulabilir çünkü ebeveyn yükümlülüğü ve beraber olma hakları ile ilgili mahkeme davaları burada bu ülkede de görülebilir. Mahkeme kararların bu davada geçerli olmadığını görebiliyor. Kanunun paragraf 12 ye göre esas kural olan geri iade ile ilgili paragraf 11 e dayanan kanuna atfen istisna yapılabilir. Mahkeme, anne ve çocuk ile yapılan görüşmelerde annenin müvekkilinin görüşleri ve uzman görüşü olarak başvurulmuş ve daha

İÇTİHATLAR

önce bahsedilen uzman psikolog Myking görüşlerini temel alarak istisnai durum olduğunun kanaatine varmıştır. Annenin müvekkili kanununu paragraf 12 b bendine dayanarak çocuğun geri iade edilmemesini istemiştir. Çünkü çocuğun anlattıklarına göre çocuk babasının yanında bakım yetersizliği ve ciddi bir şekilde tacize maruz kalmıştır. Mahkemenin belirttiğine göre belki kanunu şartların yerinde olması gerekmektedir". Çocuğun geri iade edildiği zaman hem fiziki ve hem de psikolojik olarak ciddi bir riske maruz kalması" yâda geri iadenin bir bakıma çocuğun hayatını kabul edilmeyecek bir duruma sokulması."kelimelerden de anlaşıldığı gibi istinaf durum burada yoruma açık bir şekilde mevcuttur. Yargıtay alt kurulu bir çok karar da temel unsur olarak gördüğü sadece genel bir görüşe bağlı olarak çocuk için en iyisi ne olduğuna göz önünde bulundurarak geri iade edilmeyi ret etmeyebilir, bak bunlardan bazıları TR.2002 s.715. TR.2002 s. 715 ta Alt kurulun belirttiği gibi geri iadenin sansız sonuçlar doğurması ve yapılan tacizlerinde yeniden yapılacağı ihtimalinin de şart olması gerekir. Bu davada çocuğun anlattıklarına göre babaannesi onu pabuçla ayaklarına ve sırtına vurmuş babası da vurmuş hem pabuçla ve birde sille vurmuş bir günde büyük babası bıçak çekerek onu keseceğini söyleyerek tehdit etmiş. Psikolog Myking de çocuğun açık olarak babasının yanındayken tacize uğradığını TESİD etti. Mahkemeye göre bu söylenenler anne ile kızın bilgilerini temel dayanak olarak almıştır. Her şey acık görülyüyor ki kız annesinin yancıda babasına göre daha mutlu. Hem babanın hem de büyük anne ve büyük babasının davranışları Norveç'teki çocuk eğitimi ve terbiye etmeyle hiç bağdaşmıyor. Mahkemenin görüşüne göre geri iade edilmede, şimdilik çocuğun hem fiziki ve hem de psikolojik olarak tacize maruz kalacağı riski veya çocuğun kabul edilemez bir duruma sokulma riski mevcut değildir. Aynı zaman da çocuğun babasının yanında oturabileceğini ama her defasında bunun 10 - 20 günden fazla olmaması koşulu ile olabileceğini mahkemeye söylemeciye, mahkemenin dikkatini çekmiştir. Bu davada istisnai durumu tevkil eden şartlar yoktur. Aynı zamanda mahkeme babanın verilen bilgilerle ilgili ve bağımsız kaynaklardan elde edilen bilgilerin kontrol edilmediği ile ilgili daha fazla yakinen araştırma yapmayı gerek görmüyor. Annenin müvekkili kanunun paragraf 12 c bendine dayanarak geri iadenin durdurulmasını talep etmiştir. Buna göre geri iade eğer çocuk buna

karşı koyarsa ren edilebilir. Çocuk doğal olarak görüşlerine saygı ve dikkate alınacak şekilde yaşça olgunlaşmıştır. Bu davada çocuk sorulan bir soruda açık ve net olarak fikrini beyan etti. Bu gibi davalarda her zaman çocuk kendisini kaçıran ebeveynlerden etkilenme riskini taşır. Mahkeme burada böyle bir durumun olmadığına oldukça emin. Çocuk baba hakkında oldukça olumsuz ve geri dönmeye karşı koydu ama babasına tamamen ren etmiyor. Daha önce de belirlediğimiz gibi babasını yanında biraz oturmak istiyor ama bu sinirli bir şekilde kısa süreli ziyaretler şeklinde olmalı. Buradaki soru, kanunun paragraf 12 c bendine dayanarak, çocuğun doğal olarak düşüncelerine ve isteklerine saygı duymayı gerektiren yas Olgunluğuna geldiğidir. Çocuk yedi yaşında olup bu durum da yaşı küçük sayılıyor, ama buna rağmen mahkeme çocuğun yaşının üstünde bir olgunluğa sahip olduğu görüşünde olup çocuğun bunu geri göndermede karşı koyan tavrı açıkça belli etmiştir. O bunu somut temellere dayandırarak babasının yanında oturmak istemediğini belirtiyor. Norveç'te kalıyorsa ne gibi avantaj ve dezavantajları olacağını, geri iade halinde Türkiye de kalırsa ne gibi avantaj ve dezavantajları olacağını hesaplıyor, Mahkeme aynı zamanda uzman kişinin çocuğun yaşına göre olgun olduğunu ve geriye iade edilmenin çocuğun isteğine karşı olduğunu belirten görüşlere ağırlık verdi Mahkemeye göre Kanunun paragraf 12, c bendinin şartları yerine getirilmiş oldu. Böylece geri iade edilme red edilebilir çocuğun güçlü bir şekilde, geri iade edilmeye karşı koyması ve karşı koymada verdiği nedenleri göz önüne alınarak ve mahkemenin kendi yorumunu ve yeterliğini kullanarak mahkeme çocuğun geri iadesine red ediyor buna göre geri iade ile ilgili mahkeme talebi red edilmiştir.

SONUÇ: 11.9.1997 tarihinde doğan B. S.'nin geri iadesi ile ilgili olan mahkeme talebi red edilmiştir.

Mahkeme kararı taraflara tebliğ edilecektir. Bu karara tebliğ edildikten sonra olmak üzere 1 ay içinde Temyiz veya Ağır Ceza Mahkemesine Temyize gidebilir.

MAHKEME BİTMİŞTİR. ..."⁵²

⁵² Yabancı mahkemelerin ülke sınırları içinde bulunup da iadesi talep edilen çocukların La Haye Sözleşmesi hükümlerine göre iadesine dair bugüne kadar bir karara rastlamadık!

Başsavcılık

SONUÇ

Bakanlık adına

S.C.P. CHARBON - NAVREZ

Ö. R eşi, Bayan F AK aleyhine

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ: 14 şubat 2005 tarihinde, soruşturma için hareket eden NANCY Asliye Hukuk Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı 7 ocak 2005 tarihinde bir kararı temyiz etmesi ve 3 şubat 2005 tarihinde kesinleşmesi ile, NANCY asliye hukuk mahkemesi aile işleri hakimi, uluslar arası çocuk kaçırma suçlarına ilişkin 25 ekim 1980 tarihli la HAYE Sözleşmesinin 4, 10 ila 12 arası maddeleri uyarınca Bakan tarafından sunulan talep üzerine,

- davanın kabul edilir olduğunu,

- Ke ÖZR'in ikametinin, geçici olarak ANTALYA - TÜRKİYE olarak sabitlendiğini,

- Çocuğun Fransa'ya götürülmesinin, 25 ekim 1980 tarihli LA HAYE Sözleşmesinin 3. maddesine aykırı olduğunu,

- Söz konusu sözleşmenin 13. maddesi düzenlemeleri uyarınca,

- Çocuğun TÜRKİYE'ye anında dönüş kararının, kendisini kabul edilemez bir duruma koyacağını,

- Cumhuriyet Savcısının çocuğun TÜRKİYE'ye hemen geri dönüş talebini red ettiği

- Kararın icrasını emrettiğini

- Davacıya tüm masrafların yüklenmesini beyan etmiştir.

Yasal bir şekilde ve süresince Bakanlığın başvurusunun kabul edilmesi ile,

Aşağıda yazılı nedenlerden dolayı kararın bozulmasının uygun görülmesi ile,

Hakimin, 23 Mayıs 2003 tarihinde ANTALYA mahkemesi kararı ile, Bay İ ÖZR isimli babaya verilen, ANTALYA 8 Ocak 2002 doğumlu reşit olmayan Ke ÖZR isimli kızını TÜRKİYE'den FRANSA'ya yasa dışı olarak, ÖZDEMİR eşi Bayan F AK'nın götürmesi kanaati uyarınca,

Küçük Ke. ÖZR'in yukarı geçen Türk adli kararı ile ikametinin baba yanında sabit görülmesi ile, 25 Ekim 1980 la HAYE sözleşmesinin esasına göre, ilk hakimin çocuğun ikamet yerinin belirlenmesinde karar vererek hatalı görüldüğü anlaşıldığından,

İlk hakimin, LA HAYE Sözleşmesinin 13. maddesi uygulanmasının nedenlerinin var olduğunu düşünmesi uyarınca, halbuki bu makamın çocuğun TÜRKİYE'ye dönüşünün sağlığı açısından bir sorun teşkil etmemesi, babanın, çocuğun yaşayabileceği rahatsızlıkları, üriner enfeksiyonları veya diğer patolojileri hesaba katmak ve tedavi ettirmek için annesine nazaran daha az elverişli olmaması ile,

İlk hakim tarafından tutulan psikolojik tehlikenin yeterince karakterize olmadığı olarak görülmesi, yasaya aykırı olarak yeri değiştirilen çocuğun dönüş prensibini bertaraf etmeyi sağlayan sözleşmenin 13. maddesinin özel düzenlemelerinin, kesin bir açıklama konusunu oluşturması gerektiği,

ÖZR eşi Bayan F. AK.'nın, Eylül 2002 ve Mart 2003 arası VANDOEUVRE'de bulunan ailesinin yanında yaşamak için TÜRKİYE'deki aile ikametini terk ederek, kızıyla ilişkisini kesmesi uyarınca,

ÖZR eşi Bayan F. AK.'nın, Ağustos 2003'te kızı ile FRANSA'ya sürekli olarak yaşamak için geldiği ve üçüncü bir şahsın kimlik belgeleri ile 7 Haziran 2003 tarihinde kızını TÜRKİYE'den çıkartmayı deneyerek, 23 Mayıs 2003 tarihli ANTALYA Mahkemesi kararını icra etmeyerek, iki yıldan fazla süredir, babasıyla her türlü ilişkisini yoksun etmemesi ile, Kızın psikolojik dengesinin tehlikeye sokulmasının, babadan değil, ÖZR eşi Bayan F AK'dan kaynaklanması uyarınca,

Küçük Ke ÖZR'in babasına dönüşü durumunda, kendisinin 23 Mayıs 2003 tarihli ANTALYA mahkemesi kararı ile anne tara-

İÇTİHATLAR

ından verilen ziyaret hakkının uygulanmasına engel koyabileceği gösterilmemesi ile,

Eğer Bay ÖZR, eşinin haklarında tereddüt ortaya koymuş ise, bayanın davranışının, yalnızca korkularının ortaya çıkmasını doğruladığını düşünülmesinin güç olması ile,

Bay ÖZR'in, eşinin ziyaret hakkına engel olsa bile, buna itiraz ederek, haklarını aramak için Türk Makamlarına başvurabilme hakkının olması ile,

İki yıllık FRANSA'da ikamet ettikten sonra, küçüğün TÜRKİYE'ye dönüşü sonunda, altı ay boyunca görmemiş olduğu bir annenin yanında hiç yaşamadığı yabancı bir ülkeye gelişinden daha çok yaralayıcı olamayacağı kanaati ile,

BUNEDENLERLE, Mahkeme, Bakanlığın başvurusunun kabul edilmesine, Uygun görülmesine, Dolayısıyla, 25 ekim 1980 tarihli LA HAYE sözleşmesinin 3. maddesi gereğince yasaya aykırı olan Ke ÖZR'in FRANSA'ya götürülmesi beyanı ile eleştirilen kararın doğrulanmasına, Diğer düzenlemelerince kararın bozulmasına 25 ekim 1980 tarihli la HAYE sözleşmesinin 13. maddesi uygulamasına gereğinin olmadığına, 25 ekim 1980 tarihli la HAYE sözleşmesinin 12. maddesi uyarınca, 8 ocak 2002 doğumlu olup, 16 yaşından küçük olan Ke ÖZR'in TÜRKİYE'ye ani dönüşünün emredilmesine,

25 ekim 1980 tarihli la HAYE sözleşmesinin 26. maddesi tarafından sabitlenen, Bay İ ÖZR tarafında yapılan harcamaların ve diğer masrafların ÖZR eşi Bayan F AK'ya yüklenmesine, Kararın icra edilmesine karar verilmiştir. NANCY Savcılığı...⁵³.

⁵³ Türkiye Merkezi Makamının talebiyle Fransa Merkezi Makamının Aracı Kurum Nancy Savcılığına verdiği ve küçüğün iade talebinin reddine dair kararın temyiz edilmesi talimatı doğrultusunda yazılan temyiz layihasıdır.

ULUSLARARASI ÇOCUK KAÇIRMANIN HUKUKİ VEÇHELERİNE DAİR SÖZLEŞME⁵⁴

İÇTİHATLAR

İşbu sözleşmeyi imzalayan Devletler,

Çocuğun çıkarının, korunmasına ilişkin meselelerde hayati bir öneme sahip olduğuna derinden inanarak,

Çocuğu, Uluslararası alanda, kanuna aykırı bir yer değiştirmenin zararlı etkilerinden korumayı ve çocuğun mutlak ikametgâhı devletine derhal dönüşünü teminat altına almak için usuller tespit etmeyi ve ziyaret hakkının korunmasını sağlamayı arzu ederek,

Bu amaçla bir sözleşme akdini kararlaştırmışlar ve aşağıdaki hükümlerde mutabık kalmışlardır:

BÖLÜM I

SÖZLEŞMENİN UYGULANMA ALANI

Madde 1

İşbu sözleşmenin amacı:

a) Taraf Devletlere gayrikanuni yollardan götürülen veya alıkonan çocukların derhal geri dönmelerini sağlamak;

b) Taraf bir Devletteki koruma ve ziyaret haklarına, diğer Taraf Devletlerde etkili biçimde riayet ettirmek

Madde 2

Taraf Devletler, ülkelerinin sınırları içinde, Sözleşmenin amaçlarının gerçekleşmesini sağlamak üzere, uygun bütün

⁵⁴ İşbu sözleşmenin uygulanması hakkında genelge için bkz. <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/>

İÇTİHATLAR

önlemleri alırlar. Bu amaçla, en süratli usullere başvurmakla yükümlüdürler.

Madde 3

Bir çocuğun yer değiştirmesi veya geri dönmemesi:

a) Çocuğun, yer değiştirmesinden veya geri dönmemesinden hemen önce mutat ikametgâhının bulunduğu Devlet kanunu Tarafından, bir şahsa, müesseseye veya başka bir kuruma, tek başına veya müştereken verilen koruma hakkının ihlali şeklinde meydana geldiği taktirde; ve

b) Bu hak, yer değiştirme veya geri dönmeme anında tek başına veya müştereken fiili biçimde kullanılmakta veya bu olaylar meydana gelmese kullanılacak idi ise,

Kanuna aykırı addedilir.

(a) da söz konusu edilen koruma hakkı, özellikle, kanuni bir yetkiden, adli veya idari bir karardan veya bu Devletin kanuna göre yürürlükte olan bir anlaşmadan doğabilir.

Madde 4

Sözleşme, koruma ve ziyaret haklarının ihlalinden hemen önce, mutat ikametgâhı Taraf Devletlerden birinde bulunan çocuklara uygulanır. Sözleşmenin uygulanması çocuk 16 yaşına geldiğinde sona erer.

Madde 5

İşbu sözleşme çerçevesinde:

a) "Koruma Hakkı" çocuğun şahsının bakımı hakkını ve özellikle ikamet yerinin tespiti hakkını ihtiva eder.

b) "Ziyaret Hakkı" çocuğun, sınırlı bir süre için, mutat ikametgâhından başka bir yere götürülmesi hakkını ihtiva eder.

BÖLÜM II

İÇTİHATLAR

MERKEZÎ MAKAMLAR

Madde 6

Her Taraf Devlet, sözleşmenin kendisine yüklediği mükellefiyetleri yerine getirmekle görevli bir merkezî makam tayin eder.

Federal bir Devlet, birden fazla hukuk sisteminin yürürlükte bulunduğu bir Devlet veya özerk toprak birimlerine sahip bir Devlet, birden fazla merkezî makam tayininde ve bu makamların her birinin yetkilerinin toprakları açısından genişliğini tayinde serbesttir. Bu yetkiden yararlanan Devlet, taleplerin bu Devlet bünyesindeki merkezî makama intikalini teminen sunulacağı yetkili merkezî makamı tayin eder.

Madde 7

Merkezî makamların, aralarında işbirliği yapmaları ve çocukların acilen geri dönmesini sağlamak ve işbu sözleşmenin diğer amaçlarını gerçekleştirmek üzere Devletlerinin yetkili makamları arasında işbirliğini teşvik etmeleri gerekmektedir.

Özellikle, gerek doğrudan doğruya, gerek, aracılardan yardımıyla;

a) Kanuna aykırı biçimde yeri değiştirilen veya alıkonan bir çocuğun bulunması;

b) Çocuk için yeni tehlikelerin veya ilgili tarafların uğrayabilecekleri zararların önlenmesini, geçici önlemler olarak veya aldırarak sağlamak;

c) Çocuğun isteyerek iadesini veya dostane bir çözümü kolaylaştırmak;

d) Faydalı görülür ise, çocuğun sosyal durumuna ilişkin bilgilerin teatisi;

İÇTİHATLAR

e) Devletlerinin, Sözleşmenin uygulanmasına ait hakları konusunda genel bilgiler temini;

f) Çocuğun geri dönmesi ve gerektiğinde, ziyaret hakkının tesisi ile fiilen kullanılması yolunda, adli ve idarî dava açılması veya bunun teşviki;

g) Gerekirse, bir avukatın katılması dahil, adli ve hukukî yardım sağlamak veya bunu kolaylaştırmak;

h) İdarî alanda, gerekli ve uygun ise, çocuğun tehlikesizce dönüşünü sağlamak,

i) Sözleşmenin işleyişi konusunda karşılıklı olarak birbirlerini bilgilendirmek ve uygulanmasında muhtemelen karşılaşılabilecek engellerin olanaklar ölçüsünde kaldırılması;

için uygun tüm önlemleri almaları gerekmektedir.

BÖLÜM III

ÇOCUĞUN GERİ DÖNMESİ

Madde 8

Bir çocuğun, korunma hakkı ihlal edilerek yerinin değiştirildiğini veya alıkonulduğunu ileri süren kişi, kurum veya örgüt, çocuğun geri dönmesini sağlamak üzere yardım etmeleri için gerek çocuğun mutlak ikametgâhı merkezî makamlarına, gerek herhangi bir başka Taraf Devlet merkezî makamına başvurabilir.

Talebin:

a) Talepte bulunan kişinin, çocuğun ve çocuğu götürdüğu veya alı koyduğu iddia eden kişinin kimliğine ilişkin bilgileri;

b) Temini mümkün ise, çocuğun doğum tarihini;

c) Talep edenin, çocuğun geri dönmesini isteme müracaatını dayandırdığı esasları,

d) Çocuğun bulunduğu yer ve çocuğun birlikte olduğu varsayılan kişinin kimliği ile ilgili mevcut tüm bilgileri; İÇTİHATLAR

İhtiva etmesi gereklidir.

Müracaata,

e) Yararlı kararların veya anlaşmaların onaylı bir örneğinin;

f) Devletin konu ile ilgili kanuna dair, merkezî makamdan veya mutat ikametgâh Devletinin başka bir yetkili makamından veya başka bir yetkili şahıstan mutat bir belge veya onaylı bir beyanın;

g) Faydalı tüm başka belgelerin;

Eklenmesi veya müracaatın söz konusu belgelerle takviye edilmesi gereklidir.

Madde 9

8. madde uyarınca başvurulmuş merkezî makam, çocuğun Taraf başka bir Devlette bulunduğu görüşünde olursa, talebi, doğrudan doğruya ve derhal söz konusu Devletin merkezî makamına intikal ettirir ve talep eden Devletin merkezî makamına, veya icabında müracaat edene bilgi verir.

Madde 10

Çocuğun bulunduğu Devletin merkezî makamı, çocuğun isteyerek teslimi yolunda tüm önlemleri alır veya aldırır.

Madde 11

Tüm Taraf Devletlerin adli ve idari makamlarının, çocuğun geri dönmesini teminen en kısa zamanda gereğine tevessül etmeleri yükümlülükleridir,

Müracaatta bulunulan adli veya idari makam, müracaattan itibaren 6 hafta içinde karar vermezse, talep eden veya talep edilen Devletin merkezî makamı kendi girişimi ile gecikmenin

İÇTİHATLAR

nedenlerine dair bir belge isteyebilir. Cevap, talep edilen Devletin merkezî makamına gelir ise, bu makamın, cevabı, talepte bulunulan devletin merkezî makamına veya icabında müracaat sahibine intikal ettirmesi gereklidir.

Madde 12

Bir çocuğun, 3. maddede belirtildiği şekilde, kanuna aykırı olarak yeri değiştirilmiş veya çocuk alıkonulmuş ve çocuğun bulunduğu Taraf Devletin adlı veya idarî makamına müracaat anında, yer değiştirme veya alıkonulmadan itibaren bir yıldan az zaman geçmişse, müracaatta bulunulan makam, çocuğun derhal geri dönmesini emreder.

Yukarıdaki fıkrada öngörülen bir yıllık sürenin sona ermesinden sonra bile müracaatta bulunulursa, adlı veya idarî makamın, keza çocuğun geri dönmesini emretmesi gerekir, yeter ki, çocuğun yeni çevresine intibak ettiği tespit edilmesin.

Talepte bulunulan devletin adlı veya idarî makamı, çocuğun başka bir Devlete götürüldüğüne inanıyor ise, davayı askıya alabilir veya çocuğun geri dönmesi talebini reddebilir.

Madde 13

Yukarıdaki madde hükümlerine rağmen, talepte bulunulan Devletin adlı veya idarî makamı, geri dönmeye itiraz eden kişi, kurum veya örgüt:

a) Çocuğun şahsının bakımını üstlenmiş bulunan kişi, kurum veya örgütün, yer değiştirme veya alıkoyma döneminde koruma hakkını etkili şekilde yerine getirmediğini veya yer değiştirmeye veya alıkoymaya muvafakat etmiş olduğunu veya daha sonra kabul etmiş olduğunu veya,

b) Geri dönmesinin çocuğu fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz bırakacağı veya başka bir şekilde, müsamaha edilemeyecek bir duruma düşüreceği yolunda ciddi bir risk olduğunu tespit ederse, çocuğun geri dönmesini emretmek zorunda değildir.

Adli veya idarî makam keza çocuğun, geri dönmek istemediğini ve görüşünün göz önünde bulundurulmasının uygun olacağı bir yaşa ve olgunluğa erişmiş bulunduğunu gözlerse, geri dönmesini emretmeyi reddedebilir.

Bu maddede yer alan şartların değerlendirilmesinde, adli veya idarî makamların, çocuğun sosyal durumuna ilişkin bilgileri, merkezî makam veya çocuğun mutat ikametgâhı devletin diğer herhangi bir yetkili makamı tarafından sağlanan bilgileri göz önünde bulundurması gereklidir.

Madde 14

Talepte bulunulan Devletin adli veya idarî makamı, 3. madde çerçevesinde kanuna aykırı bir yer değiştirme veya geri dönmeme halinin mevcudiyetini belirlemek amacıyla, çocuğun mutat ikametgâhı Devletindeki hukuku ve tanınmış veya tanınmamış kararları, bu hukukun kanıtını veya ayrıca uygulanabilir yabancı kararların tanınmasına ilişkin belirli usulleri doğrudan doğruya göz önünde bulundurabilir.

Madde 15

Taraf bir Devletin adli veya idarî makamları, çocuğun dönmemesini emretmeden önce, müracaatçı tarafından yer değiştirme veya geri dönmemenin, sözleşmenin 3. maddesi çerçevesinde kanuna aykırılığını tespit eden, çocuğun mutat ikametgâhı makamlarından muta bir kararın veya belgenin istihsalinin, söz konusu karar veya belgenin bu Devlette sağlanmasının mümkün olacağı ölçüsünde, isteyebilirler. Taraf Devletlerin merkezî makamları, böyle bir karar veya belgenin sağlanması için müracaat sahibine olanaklar ölçüsünde yardım ederler.

Madde 16

Bir çocuğun 3. madde çerçevesinde, kanuna aykırı olarak yer değiştirdiği veya geri dönmediğinden haberdar edilmesini müteakip, çocuğun götürüldüğü veya alıkonulduğu Taraf Devletin adli veya idarî makamları, çocuğun geri dönmesi konusunda işbu sözleşmedeki şartların bir araya gelmediği

İÇTİHATLAR tespit edilinceye kadar veya sözleşme uyarınca bir talepte bulunulmadan makul bir süre geçinceye kadar, koruma hakkının esasına ilişkin karar veremezler.

Madde 17

Talepte bulunulan Devlette korumaya ilişkin bir kararın verilmiş veya tanınabilir olması, çocuğun işbu sözleşme hükümleri çerçevesinde geri gönderilmesinin reddini haklı göstermez, fakat, talepte bulunulan Devlet adlı veya idarî makamları, bu kararın sözleşmenin uygulanma alanına girebilecek nedenlerini göz önünde bulundurabilirler.

Madde 18

Bu bölüm hükümleri, adlı veya idarî makamın, çocuğun geri dönmesinin her an emretmek hakkını sınırlamaz.

Madde 19

Sözleşme çerçevesinde verilen, çocuğun geri dönmesine ilişkin bir karar, koruma hakkının esasını etkilemez.

Madde 20

Çocuğun, 12. madde hükümleri uyarınca geri dönmesi, talepte bulunulan Devletin insan haklarının korunması ve temel hürriyetlerine ilişkin ilkeleri izin vermiyor ise, reddedilebilir.

BÖLÜM IV

ZİYARET HAKKI

Madde 21

Ziyaret hakkının tesisi veya korunması amaçlı bir talep, taraf bir Devletin merkezî makamına, çocuğun geri dönüşünü amaçlayan bir talep ile aynı şekiller içinde yapılabilir.

Merkezî makamlar, ziyaret hakkının rahatça kullanılması ve bu hakkın kullanılmasının tabi olabileceği tüm şartların yerine getirilmesi ve ziyaret hakkına karşı muhtemel engellerin olanaklar ölçüsünde kaldırılması yolunda 7. maddede yer alan işbirliği yükümlülükleri ile bağlıdırlar.

Merkezî makamlar, ziyaret hakkını organize etmek veya bu hakkı ve tabi olabileceği şartları korumak amacıyla kanuni bir süreci gerek doğrudan doğruya gerek aracılar ile başlatabilir veya teşvik edebilirler.

BÖLÜM V

GENEL HÜKÜMLER

Madde 22

Sözleşmede bahsi geçen hukukî ve idarî davalar çerçevesinde, her ne isimle olursa olsun, genel masrafların ve mahkeme masraflarının ödenmesini garanti için, hiçbir kefalet ve depozito istenemez.

Madde 23

Sözleşme çerçevesinde hiçbir tasdik veya benzeri formalite gerekli değildir.

Madde 24

Tüm talep, yazışma ve diğer belgeler talepte bulunulan Devlet merkezî makamına kendi orijinal dilinde gönderilir ve buna, talepte bulunulan devletin resmî dili veya dillerinde bir tercüme veya bu tercümenin yapılması güç ise, Fransızca veya İngilizce bir tercüme eklenir.

Bununla beraber, Taraf bir Devlet, 42. maddede öngörülen çekinceyi ileri sürerek, kendi merkezî makamına gönderilecek talep, yazışma ve diğer belgelerde gerek Fransızca, gerek İngilizce'nin kullanılmasına karşı çıkabilir.

İÇTİHATLAR

Madde 25

Taraf bir Devletin vatandaşları ve mutaden bu Devlette ikamet eden şahıslar, sözleşmenin uygulanması ile ilgili bütün konularda başka bir Devlete, bu başka Devlet vatandaşı olarak ve orada mutaden ikamet ediyorsa tabi olacakları ile aynı şartlarla hukukî ve adli müzaherete hak sahibidirler.

Madde 26

Her merkezî makam sözleşmeyi uygularken kendi masraflarını karşılar.

Taraf Devletlerin merkezî makamu ve diğer kamu servisleri, sözleşmenin uygulanması çerçevesinde vaki taleplerle ilgili olarak hiçbir masraf isteyemezler. Özellikle, müracaatçıdan, dava masrafları veya icabında bir avukatın davaya katılmasının gerektireceği masrafları isteyemezler. Ancak, çocuğun geri dönüşüne bağlı olarak yapılan veya yapılabilecek işlemlerin yarattığı masrafların ödenmesini isteyebilirler.

Bununla beraber, Taraf bir Devlet, 42. maddede öngörülen çekinceyi belirterek, yukarıdaki fıkrada yer alan, bir avukatın veya hukuk müşavirinin katılmasına veya dava masraflarına bağlı giderleri, bunları kendi adli ve hukukî sistemi tarafından karşılandığı ölçüde, ödemekle yükümlü bulunduğunu beyan edebilir.

Adli veya idarî makam, çocuğun dönüşünü emrederken veya sözleşme çerçevesinde ziyaret hakkı konusunda karar verirken, gerektiğinde, talep eden ve adına yapılan bütün masrafları, özellikle, talep edenin seyahat masraflarını, adli temsil masraflarını ve çocuğun dönüş masraflarını ve çocuğu bulunduğu yerin tespiti için yapılan bütün masrafları çocuğa yer değiştirten veya alıkoyan veya ziyaret hakkının kullanılmasını önleyen kişiye yükleyebilir.

Madde 27

Sözleşmenin gerekli gördüğü şartların yerine getirilme-

diğinin veya talebin haklı olmadığına açıklıkla götürülmesi halinde, merkezî makam böyle bir talebi kabul etmek zorunda değildir. Bu durumda, red sebeplerini talep edene veya icabında talebi kendisine iletmiş olan merkezî makama bildirir.

Madde 28

Merkezî makam, talebe, kendisine talep eden adına hareket etme veya adına hareket etmekle yetkilendirilen bir temsilci tayin etme yetkisi veren yazılı bir müsaadenin eklenmesini isteyebilir.

Madde 29

Sözleşme, koruma hakkının veya ziyaret hakkının, 3. veya 21. maddelere göre ihlal edildiğini öne süren şahıs kurum veya örgütün, sözleşme hükümlerine bağlı olarak veya olmayarak, Taraf Devletlerin adli veya idarî makamlarına müracaat etme serbestisine engel teşkil etmez.

Madde 30

Merkezî makama veya Taraf bir Devletin adli veya idarî makamlarına sözleşme uyarınca, doğrudan doğruya sunulan talepler ile bunlara eklenen veya bir merkezî makam tarafından sağlanan tüm belge ve bilgiler, Taraf Devletlerin mahkemeleri veya idarî makamları nezdinde geçerlidir.

Madde 31

Çocukların korunması konusunda farklı toprak birimlerinde uygulanabilen iki veya birkaç hukuk sistemi tanıyan bir Devlet açısından:

a) Bu Devlette mutat ikametgâh terimine atıftan, bu Devletin bir toprak birimindeki mutat ikametgâh anlaşılır.

b) Mutat ikametgâh Devleti kanununa atıftan, çocuğun mutat ikametgâhının bulunduğu toprak biriminin kanunu anlaşılır.

İÇTİHATLAR

Madde 32

Çocukların korunması konusunda, çeşitli şahıs kategorilerine uygulanabilen iki veya daha fazla hukuk sistemi tanıyan bir Devlet açısından, bu Devletin kanununa atıftan, bu Devlet kanunu tarafından belirlenen hukuk sistemi anlaşılır.

Madde 33

Çeşitli toprak birimlerinin, çocukların korunması konusunda kendi hukuk kurallarına sahip olduğu bir Devlet, hukuk sistemi birleştirilmiş bir Devlet uygulamak zorunda değil ise, sözleşmeyi uygulamak zorunda değildir.

Madde 34

Sözleşmenin, iki sözleşmeye de Taraf Devletlerarasında, uygulama alanına giren konularda, "küçüklerin korunması konusunda makamların yetkileri ve uygulanacak kanuna dair 5 Ekim 1961 sözleşmesi" ne göre önceliği vardır. Ayrıca, sözleşme, kanuna aykırı olarak yeri değiştirilen veya alıkonan çocuğun geri dönmesi veya ziyaret hakkının organize edilmesi için menşee Devleti ve talepte bulunan Devleti bağlayan başka bir uluslararası belgenin, keza, talepte bulunulan Devletin başka bir kanununun ileri sürülmesini engellemez.

Madde 35

Sözleşme, Taraf Devletlerarasında sadece, bu Devletlerde yürürlüğe girmesinden sonra meydana gelen kaçırma veya kanuna aykırı olarak geri dönmeme hallerinde uygulanır.

39. ve 40. maddeler uyarınca bir beyanda bulunulmuş ise, yukarıdaki fıkrada Taraf Devlete yapılan atıf, sözleşmenin uygulandığı toprak birimini veya birimlerini kasteder.

Madde 36

Sözleşme, iki veya daha fazla Taraf Devletin, çocuğun, geri dönmesinin sebep olabileceği kısıtlamaları önlemek üzere, sözleşmenin, bu gibi kısıtlamalar meydana getirebilecek mad-

delerinin yok hükmünde sayılması hususunda anlaşmalarına engel teşkil etmez.

İÇTİHATLAR

BÖLÜM VI NİHAİ HÜKÜMLER

Madde 37

Sözleşme, Lahey Uluslararası Hususi Hukuk Konferansının Ondördüncü toplantısına Üye Devletlerin imzasına açıktır.

Sözleşme onaylanır, kabul edilir veya tasvip edilir ve onay, kabul veya tasdik belgeleri Hollanda Krallığı Dışişleri Bakanlığına tevdi edilir.

Madde 38

Her diğer Devlet sözleşmeye katılabilir.

Katılma belgesi Hollanda Krallığı Dışişleri Bakanlığına tevdi edilir.

Sözleşme, katılan Devlet için, katılma belgesinin tevdiinden sonraki üçüncü ayın ilk günü yürürlüğe girer. Katılma sadece, katılan Devletle, bu katılmayı kabul etmiş olduğunu beyan eden Taraf Devletlerarasındaki ilişkilerde geçerli olur. Böyle bir beyanın, katılmayı müteakip, onaylayan, kabul eden veya tasvip eden üye Devletler tarafından da yapılması gerekir. Söz konusu beyan Hollanda Krallığı Dışişleri Bakanlığına tevdi edilir. Hollanda Krallığı Dışişleri Bakanlığı, onaylı bir örneği, Taraf Devletlerin her birine, diplomatik yoldan gönderir.

Sözleşme, katılan Devlet ile bu katılmayı kabul ettiğini beyan eden Devlet arasında, kabul beyanının tevdiinden sonraki üçüncü ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 39

Devletler, imza, onay, kabul, tasvip veya katılma anında, sözleşmenin uluslararası alanda temsil ettiği toprakların tü-

İÇTİHATLAR

münü veya bunların birini veya birkaçını kapsadığını beyan edebilirler. Söz konusu beyan, bu Devlet için, yürürlüğe girdiği an, geçerlilik kazanır.

Söz konusu beyan ve metekip teşmiller Hollanda Krallığı Dışışleri Bakanlığına tebliğ edilir.

Madde 40

Bu sözleşmenin düzenlediği konulara uygulanan iki veya daha fazla toprak birimine sahip bir Taraf Devlet, imza, onay, kabul, tasvip veya katılma anında, işbu sözleşmenin tüm toprak birimlerine veya sadece birine veya birkaçına uygulanacağını beyan edebilir ve her an, yeni bir beyanda bulunmak suretiyle bu beyanını tadil edebilir.

Bu beyanlar Hollanda Krallığı Dışışleri Bakanlığına tebliğ edilir ve sözleşmenin uygulanacağı toprak birimleri sarahaten belirtilir.

Madde 41

Taraf bir Devletin, yürütme, adli ve yasama sistemlerinin, bu Devletin merkezi ve diğer makamları arasında paylaşıldığı bir hükümet sistemine sahip olması halinde, sözleşmenin imzası, onayı, kabulü veya tasvibi veya sözleşmeye katılma veya 40. madde uyarınca yapılan beyan, bu Devlet iç yetki paylaşımı açısından hiçbir sonuç getirmez.

Madde 42

Taraf Devletler, engeç, onay, kabul, tasvip veya katılma anında, veya 39. ve 40. maddelere göre yapılan beyan anında, 24. madde ile 26. madde 3. fıkrada öngörülen çekincelerden birini veya her ikisini koyabilirler. Başka hiçbir çekince kabul edilmez.

Taraf Devletler, koydukları çekinceyi her an geri çekebilirler. Geri çekme Hollanda Krallığı Dışışleri Bakanlığına tebliğ edilebilir.

Çekinince, yukarıdaki fıkrada sözü edilen tebliğden sonraki üçüncü ayın ilk günü geçerliliğini kaybeder.

Madde 43

Sözleşme, 37 ve 38. maddelerde öngörülen, üçüncü onay, kabul, tasvip veya katılma belgesinin tevdiinden sonraki üçüncü ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Müteakiben sözleşme,

1. Daha sonra onaylayan, kabul eden, tasvip eden veya katılan Devletler için, onay, kabul, tasvip veya katılma belgesinin tevdiinden sonraki üçüncü ayın ilk günü;

2. Sözleşmenin, 39. ve 40. maddeler uyarınca teşmil edildiği topraklar veya toprak birimleri için, söz konusu maddelerde öngörülen tebliğden sonraki üçüncü ayın ilk günü;

yürürlüğe girer.

Madde 44

Sözleşme, 43. madde, 1. fıkraya uyarınca yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, daha sonra onaylayan, kabul eden veya tasvip eden veya katılan Devletleri de kapsamak üzere beş yıllıktır.

Sözleşme, fesih hariç, zımnî olarak beş yıldan beş yıla yenilenir.

Fesih, beş yıllık sürenin sona ermesinden en az altı ay önce Hollanda Krallığı Dışişleri Bakanlığına tebliğ edilir. Fesih, sözleşmenin uygulandığı toprakların veya toprak birimlerinin bazıları ile sınırlı olabilir.

Fesih, sadece tebliğ eden Devlet için geçerlidir. Sözleşme diğer Taraf Devletler için yürürlükte kalır.

Madde 45

Hollanda Krallığı Dışişleri Bakanlığı, Konferans Üyesi Devletlere ve 38. madde hükümleri uyarınca katılan devletlere:

İÇTİHATLAR

1. 37. maddede öngörülen, imza, onay, kabul ve tasvip-leri;
 2. 38. maddede öngörülen katılmaları;
 3. Sözleşmenin 43. madde hükümleri uyarınca yürürlüğe gireceği tarihleri;
 4. 39. maddede öngörülen teşmilleri;
 5. 38 ve 40. maddelerde yer alan beyanları;
 6. 24. maddede ve 26. maddenin 3. fıkrasında öngörülen çekinceleri ve 42. maddede öngörülen çekince geri çekmelerini;
 7. 44. maddede öngörülen fesihleri;
- tebliğ eder.

İşbu sözleşmeyi, aşağıda imzası bulunan, usulüne uygun şekilde yetkilendirilenler imzalamışlardır.

Lahey’de 25 Ekim 1980’de, her iki metin aynı şekilde geçerli olmak üzere, Fransızca ve İngilizce olarak, Hollanda Hükümeti arşivlerine teslim edilecek ve onaylı bir örneği, diplomatik yoldan Lahey Uluslararası Hususi Hukuk Konferansı Ondördüncü Toplantısı Üyesi Devletlere tevdi edilecek tek bir nüsha olarak tanzim edilmiştir.

MİLLETLERARASI NAFKA ALACAKLARI

A. MK'da Nafaka Hükümleri

MK Aile Hukuku içinde nafaka alacaklarını düzenlemiştir. Nafaka alacakları toplumda zayıfların korunması amacıyla MK'da yer almaktadır.

1. Tedbir Nafakası

Boşanma aşamasında eş ve çocukların giyim, yeme, içme gibi ihtiyaçlarının karşılanması için MK 169 diğer eşi nafaka ile sorumlu tutmuştur.⁵⁵

Evlilik birliğinin korunmasına yönelik olmak üzere MK 196 ve 197'de evin ihtiyaçları için bir eşin katkısını mahkeme belirleyebilir veya eşler fiilen ayrı yaşıyorlarsa eş ve çocukların bakım ve korunması için MK 197/II-III'e göre tedbir nafakasına hükmedilebilir.⁵⁶

Görüldüğü gibi tedbir nafakası eş ve çocuklar için açılacak bir dava ile nihai kararla tespit edilebilir.

Her iki tedbir nafakasına yine açılacak davaların yargılması sürecinde ara kararıyla da hükmedilebilir.

Tedbir nafakası ayrıca 4320 sayılı kanundan doğan bir ko-

⁵⁵ Tedbir nafakası için bkz., Kütük, H.İ., "Tedbir Nafakası", *Adalet Dergisi*, S. 26., s. 221 vd.; Ayan, S., *Evlilik Birliğinin Korunması*, Ankara 2004, s. 221; Ceylan, E., *Boşanmanın Hukuki Sonuçları*, İstanbul 2006, s. 33; Akıntürk, T. *Aile Hukuku*, 6. B, s. 276; Tutumlu, M. A., *Boşanma Hukuku Yargılaması*, Ankara 2005, s. 1124.

⁵⁶ Öztan B., *Aile Hukuku*, 4. B. s.222.

İÇTİHATLAR

ruma kararına da konu olabilir. Evden uzaklaştırılan eş nafaka ödemekle yükümlü tutulabilir.

Babalığın tespiti davasında da ara kararıyla tedbiren çocuk için nafakaya hükmedilebilir(MK 332,333).

Tedbir nafakasının mahiyeti gereği ileriki yıllarda belli bir oranda artırılmasına karar verilemez. Ancak MK 197 hükmünden doğan nafakanın artırılması veya yeriden miktarının tespit edilmesi eğer ayrı yaşamak halen devam ediyorsa mahkemeden ayrı bir dava ile istenebilir.

2. İştirak Nafakası

Bu nafaka türü sadece çocuklar içindir. Velayetten muaf/yoksun tutulan eş çocuğun bakım, koruma ve yetiştirilmesi için mali gücü oranında çocuk için nafaka ödemekle yükümlüdür(MK 182/II)⁵⁷. Bu yükümlülük ayrıca bir nesep hükmü gereğidir. MK 327/I). Temyiz kudretine haiz küçük de nafakasını almak için dava açabilir(MK 329/III).

Gerek iştirak nafakası alacaklısı gerekse velayet sahibi bu nafakanın artırılması için dava açabilir(MK 182/son).

İştirak nafakasının aile mahkemesi hakimi tarafından resen teminat altına alınması için ana babanın malvarlığına süreli veya süresiz olarak ihtiyati tedbir konulabilir(MK 334).

3. Yoksulluk Nafakası

MK 175 evliliğin boşanma ile sona ermesi halinde da az veya eşit kusurlu bulunan eşe eğer boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek ise yoksulluk nafakası isteme hakkı vermektedir.⁵⁸

⁵⁷ Baktır, *Mahkemeler...*, 138, Öztan, 466, Özlü, 168.

⁵⁸ Ceylan, 104,

Yoksulluk nafakası irat biçiminde veya toptan ödeme şeklinde hüküm konusu olabilir. İrat biçiminde ödenmesine karar verilen yoksulluk nafakasının artırılması söz konusu olabilir.

4. Yardım Nafakası

a. Reşit Olan Çocuk İçin

MK 328/II, iştirak nafakası alacaklısının reşit olmasına rağmen eğitiminin henüz tamamlanmaması durumunda ana ve babanın kendilerinden beklenebilecek ölçüde ve eğitim sona erinceye kadar yardım nafakasıyla yükümlü olmalarını düzenlemektedir.

b. Aile Nafakası

MK 364 herkesi, yardım edilmediği için yoksulluk yaşayan ana-baba, evlat-torun ve kardeşlere karşı yardım nafakasını düzenlemektedir. Miras sırasına göre nafaka sorululuğu söz konusudur.

MK 364 hükmünden doğan nafakanın ileriki yıllarda artırılmasına ilişkin hüküm kurulabileceği gibi sonraki yıllarda açılacak bir dava ile de artırım istenebilir(MK 365/V).

B. NAFKA ALACAKLARININ TAHSİLİ HAKKINDA SÖZLEŞMELER

1. Alacaklısına Göre Sözleşmelerin Tanımı

a. Newyork Sözleşmesi

1953 yılında Birleşmiş Milletler tarafından hazırlana bu sözleşme 1971 yılında iç hukukumuzun parçası haline gelebilmiştir. Sözleşme bir tanuma veya tenfiz sözleşmesi değildir. Buna karşılık sözleşme taraf devletlere nafaka borçlusunun

İÇTİHATLAR

borcuna dair kararın uygulanması iç hukuk yollarına aykırı olmadıkça iyi niyet esasına dayalı olarak uygulanması yönünde yükümlülük getirmektedir.

Newyork Sözleşmesi'ne göre iki tür nafaka kararının uygulanması ve böylece nafakanın tahsilinin istenmesi mümkündür.

aa. Nihai Kararların Uygulanması

Nafaka konusu yukarıda sayılı olan ve mahkeme tarafından hükmedilip kesinleşen bir nafaka olabilir. MK 197 vd hükümlerinden doğan tedbir nafakası, MK 364, 328 den doğan yardım nafakaları ve bir boşanma davasıyla birlikte hükme bağlanan yoksulluk nafakası veya çocuk(iştirak veya tedbir) nafakaları söz konusu olabilir.

bb. Ara Kararı ile Hükmedilen Nafakalar

MK 169'a göre boşanma davası açıldığında mahkeme eş ve çocuk ihtiyaçları için tedbir nafakasına hükmetmiş olabilir. Bu nafaka ara kararına dayanmaktadır ve henüz kesin hüküm haline gelmemiştir. Böyle bir nafaka New York Sözleşmesi'ne dayanılarak başka ülkede bulunan borçludan istenebilmektedir.

cc. New York Sözleşmesi'nde Usul

Birinci Usul: Nafakaya ilişkin ilamın borçlunun bulunduğu ülkede tenfizi ile ilamın uygulanması mümkündür. Bu halde yabancı ülkenin tenfiz usulünün mümkün kıldığı ölçüde nafakaya ilişkin ilamın o ülkede kabulü söz konusu olabilir. Söz konusu yabancı ülke iç hukuku tenfizi kabul etmeyebilir. Veya herhangi bir yönden hükmün uygulanması sorunlu olabilir.

İkinci Usul: Nafaka alacaklısı, tenfiz yoluna başvurmak yerine birinci usulde karşılaşılabilecek engeli bertaraf etmek için elindeki karar veya ara kararı ve diğer belgelerle birlikte yabancı ülkede nafaka hükmünü hangi makam vermekte ise o makam ve mercilerden nafaka ilamı temin ederek infaz yoluna gidebilir (Sözleşme m.3)(Bazı ülkelerde nafaka idari makamlarca kararlaştırılmaktadır, Avustralya gibi..).

b. Çocuklara Karşı Nafaka Yükümlülüğü Hakkındaki Kararların Tanınması ve Tenfizine Dair Lahey Sözleşmesi⁵⁹

aa. Sözleşmenin Konusu

Bu sözleşme hükümlerinden sadece çocuklar yararlanabilir. Sözleşme evlenmeyen ve yirmi bir yaşını doldurmamayan herkesi çocuk olarak kabul etmektedir.⁶⁰ Nafaka alacaklısı çocuk açısından bir nesep ayrımı söz konusu olmadığı gibi evlat edinilen çocuklar da sözleşme hükümlerinden yararlanabilirler. Buna göre nafaka MK 182 den doğan iştirak nafakası veya MK 328' den doğan eğitim amaçlı yardım nafakası veya MK 364 vd.' dan doğan yardım nafakası olabilir.

bb. Sözleşmenin Uygulanma Şekli

Sözleşmeye taraf yabancı ülkede bulunan nafaka borçlusundan çocuk nafakasının tahsili için nafaka kararının kesinleşmiş olması gerekir. Bu başvurunun şartlarından biridir. Nafaka ilamı sözleşmeye taraf ülkede tenfiz edilerek tahsil edilecektir. Bu sebeple davalıya kesinleşen ilamın dava aşamasında tebliğat yapılmış olması gerekmektedir. Aksi halde nafaka ilamının tenfiz edilme imkanı yoktur.

⁵⁹ Metin içinde Birinci Lahey Sözleşmesi olarak sözedilecektir. Uygulanan hukuk nitelendirmesi için bkz., Nomer 242.

⁶⁰ Geçerler L., "Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsili", *Antalya Barosu Dergisi*, Temmuz 2006, s. 47, Kamacı, C. I. s. 429.

İÇTİHAHLAR

Tenfizi istenebilecek kararda velayet veya daha başka hususlar da bulunuyor olabilir. Bu durumda bu sözleşme hükümleri söz konusu yabancı ilamın sadece nafaka ile ilgili bölümleri hakkında uygulanabilir⁶¹.

Sözleşmenin uygulanması için Türkiye’de bulunan davacı taraf bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığına Gönderici makam sıfatıyla başvuracaktır. Ancak davacı dayandığı nafaka kararı kesinleşmiş bir ilam değilse bu sözleşmeye değil New York Sözleşmesine dayanarak başvurmalıdır.

Yabancı ülkede bulunan bir nafaka alacaklısı çocuk nafakası hakkında yabancı mahkeme kararını borçlunun bulunduğu Cumhuriyet Başsavcılığının açacağı tenfiz davası sonucu tenfiz ettirebilir. MÖHUK 38 vd. göre tenfiz şartlarının bulunup bulunmadığı aile mahkemesince re’sen incelenir.

Tenfiz davasını nafaka alacaklısı bizzat veya bir vekil aracılığıyla da açabilir. Dava yine borçlunun bulunduğu yerde açılır. Mahkeme tenfiz davasının Türk Usul Hukukunun kamu düzenine aykırı olmadığını ve sözleşmede nafaka borçlusuna tanınan haklar yönünden uygunluğun bulunduğunu tespit ettikten sonra tenfiz kararı verebilir.⁶²

⁶¹ Kamacı, 428, dñn.4.

⁶² 3. Hukuk Dairesi’nin 2005/12465 - 13547 sayı ve 8.12.2005 tarihli Onama kararına konu olan sorun şöyledir.

Davacı taraf ilk derece mahkemesine verdiği dava dilekçesinde özetle; tarafların Ahaus Aile Mahkemesi kararı ile boşandıklarını ve müşterek çocuğun velayetinin davacı anneye bırakıldığını, aynı yer Asliye Hukuk Mahkemesinin 27.6.2001 tarihli giyabi hükmü ile, geriye dönük olarak davalı baba aleyhine 375 DM nafaka ödemesine hükmedildiğini, Mahalli Belediyece davalı adına nafaka avansı ödemesinin yapıldığını, hükmün nafaka yönünden, çeşitli usul aşamalarından geçilerek uygulanabilir bir hüküm halini kazanmasından sonra davalının Türkiye’ye döndüğünü, söz konusu nafaka miktarının Yabancı Mahkemece hüküm altına alınan miktarın sözleşmelere uygun olduğunu, bu sebeple yabancı mahkemede verilen nafaka kararlarının tanıma ve tenfizini talep etmiştir.

Yabancı Mahkeme ilamı tercümesi ilk derece mahkemesince incelenmiş, taraf teşkili ve davanın aşamaları gibi Türk Usul Hukukunda kamu düzeninden olan hususlar değerlendirilmiş ve ilk derece mahkemesi yabancı mahkeme ilamının bu yönleri itibarı ile herhangi bir eksiklik taşımadığını tespit etmiş, davacının yabancı mahkemece verilen nafa-

c. Nafaka Yükümlülüğü Konusundaki Kararların Tanınması ve Tenfizine Dair Lahey Sözleşmesi⁶³

03.11.1980 tarihinde 2382 sayılı kanunla uygun bulunan bu sözleşmenin amacı birinci Lahey Sözleşmesi'nin konusu olan çocuk nafakaları yanında bütün aile hukukunu ilgilendiren nafakaların tanınması ve tenfizidir. Bir yönüyle bu sözleşme milletlerarası nafaka alacaklarının tahsiline ilişkin sözleşmelerin daha geliştirilmiş halidir. Bundan daha gelişmiş metin sadece AB ülkeleri kapsamında uygulanan ve tanıma ve tenfiz edilmeksizin kararların serbest dolaşımına dair metindir (Brüksel II/A Tüzüğü).

Birinci Lahey Sözleşmesi'nde olduğu gibi bu sözleşmede de tenfiz edilebilirlik şartı aranmaktadır. Buna göre kararın verildiği ülke makamlarınca nafaka borçlusuna dava dilekçesi tebliğ edilmiş ve kendini savunması için yeterli süre verilmiş olmalıdır(m.6). Bunun yanında ara karara dayanan nafaka alacakları bu sözleşmenin konusunu oluşturmaz.

Bazı yabancı ülkelerde idari birimlerce verilen nafaka

ka ilamını tenfizine ilişkin esasa geçmiştir. İlamın 15.4.1958 tarihli Çocuklara Karşı Nafaka Yükümlülüğü Konusundaki Kararların Tanınması ve Tenfizine İlişkin Lahey Sözleşmesi ile 2.10.1973 tarihli Nafaka Hükümlüğü Konusundaki Kararların Tenfizi ve Tanınmasına İlişkin Lahey Sözleşmesi'ne göre, yabancı ilamın tenfizine hükmetmiştir.

Tenfize konu yabancı ilamın incelenmesinde, Yabancı Mahkemenin bazı tespitleri ilginçtir. Davalı bir takım gıyabi işlemle hükmedilen nafakanın kaldırılmasını talep etmiş ancak, gerekçe olarak da işsizlikten dolayı geçmişte nafaka ödeyemeyecek durumda olduğunu, Almanya da bir Türk firmasında yönetmen olarak çalışmak üzere Türkiye de eğitiminin devam ettiğini, gelirinin 1000 DM olduğunu çocuk nafakasını ödeyemeyeceğini (345 DM'yi) ileri sürdüğünü Mahkemenin de gıyabi hükmün yürürlüğe konması gerektiğini, Alman M.K. 1603 ve 1602 maddelerinden çıkan anlama göre davalının asgari nafakayı ödeyebilecek durumda olmadığını ileri sürme hakkının bulunmadığını, en azından çocuğun asgari ihtiyacını karşılamak üzere elinden gelen her şeyi yapmakla yüksek derecede yükümlü olduğunu, işsiz kaldığı dönemde ise, gerçekleştirdiği iş arama çalışmalarının yeterli sayılmaması gerektiğini, iş bulmak için eğitim almakta olduğunu kabul edilebileceğini, ancak bu sürede de icabında yapabileceği yardımcı işlerle o kadar daha fazla kazanmalı ki çocuğun asgari ihtiyaçlarının teminat altına alınabilsin.

⁶³ Metin içinde ikinci Lahey Sözleşmesi olarak söz edilecektir.

İÇTİHATLAR

kararları tenfiz davasına konu olamaz. Çünkü MÖHUK kullarımız buna müsait değildir. Tanıma ve tenfize davalarına mutlaka yabancı mahkeme kararları konu edilebilir.

C. KURUMLAR-MAKAMLAR

a. Gönderici Makam

Adalet Bakanlığınca yayınlanan 64 nolu genelgeye⁶⁴ göre Türkiye’de bulunan nafaka alacaklısının işlemlerinde yardımcı olmak ve belgeleri düzenlemek görevi Cumhuriyet Başsavcılıklarıdır. Diğer ifade ile Gönderici Makam Cumhuriyet Başsavcılığıdır.

Gönderici Makam kendine gelen talebi inceleyerek hangi sözleşme kapsamına girdiğini tesbit etmeli ve ona göre evrak hazırlamalıdır.

b. Merkezi Makam

Aynı genelgeye göre adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Merkezi Makam olarak tayin edilmiştir. Çocuklara Karşı Nafaka Yükümlülüğü Konusundaki Kararların Tanınması ve Tenfizine İlişkin Lahey Sözleşmesi bir Merkezi Makam tayinini öngörmemektedir. Ancak uygulamada Nafaka alacaklarına ilişkin harici işlemler adalet Bakanlığı aracılığı ile ve sözleşmeler birlikte uygulanarak gerçekleştirilmekte olduğundan fiilen merkezi makam aynı Genel müdürlük olmaktadır.

Genel Müdürlük Gönderici Makam (Cumhuriyet Başsavcılığı) tarafından gönderilen nafaka alacağına ilişkin evrak ve talebi yabancı merkezi makama yollar.

⁶⁴ Genelge için bkz., www.adalet.gov.tr

c. Aracı Kurum

Çocuk iadesi Davalarında bahsedildiği gibi Aile Hukukunun Milletlerarası sorunlarının çözülmesi ihtiyacının gereği olarak Aracı Kurum söz konusudur. Aracı kurum olarak nafaka alacaklısı yabancı ülkede olan nafakanın borçlusunun bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığı, alacağın tahsili için borçlu ile ilgili genelge de belirtilen gerekli işlemleri yapar.⁶⁵

d. Aile Mahkemeleri

Nafakanın tahsiline ilişkin her üç sözleşme, borçlunun bulunduğu ülke makamlarınca nafaka borcuna ilişkin ilamın tanınması veya tenfizine karar verildikten sonra uygulanması esasını benimsemiştir. Bu sebeple alacaklısı yabancı ülkede olan ve borçlusu Türkiye’de bulunan nafaka alacaklarının tahsili için Aracı Kurum (Cumhuriyet Başsavcılığı) tarafından yabancı mahkeme ilamının tenfizi davası açılmalıdır. Mahkeme borçlunun bulunduğu yer Aile Mahkemesidir(4787 sayılı kanun m. 4).

D. HAZIRLIK İŞLERİ

Gerek alacaklısı gerekse borçlusu yurt içinde olan nafaka alacaklarının tahsilinde bütün hazırlık işlemleri Cumhuriyet Başsavcılıncı yürütülür. Yabancı ülkeye gönderilecek talepler için genelge ile belirlenen evrak ve tercümesi Cumhuriyet Başsavcılığınca hazırlanır. Evrak bu halde Merkezi Makama yollanır.

Alacaklısı yabancı ülkede bulunan nafaka alacağına ilişkin evrak yabancı merkezi makamdan merkezi makama geldikten sonra borçlunun bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığı’na gönderilir. Başsavcılık ilkönce borçlu hakkında araştırma yapıp sulh içinde ödeme yapılmasına teşvik eder. Borçluya buna

⁶⁵ Geçerler, 51.

İÇTİHATLAR

uymadığı takdirde uygulanacak safahat borçluya anlatılıp medeni uyarılarda bulunur.

Bu arada borçlunun malvarlığına ilişkin araştırma da gerçekleştirilir.

Sulh içinde ödeme yapılmazsa Cumhuriyet Başsavcısı yabancı mahkeme ilamının tenfizi davasını açar.

Nafaka alacağına ilişkin karar yabancı mahkeme değil de yabancı ülke idari makamlarınca verilmiş ise bu tür karar MÖ-HUK 38 vd.na göre iç hukukumuzca tanıma ve tenfize konu olamaz. Ancak bu evrak kesin delil olarak kabul edilmelidir. Cumhuriyet Başsavcılığı bu evraka dayanarak Aile Mahkemesinde nafaka davası açar.

Dava *Davaname* ile açılır. Böylece nafaka borcu iç hukuk tarafından tespit edilmiş olur.

E. YARGILAMA

Bütün nafaka davaları HUMK 509 vd. yer alan basit yargılama usulüne tabidir. Ayrıca adli tatilde bu davalar görülür. Basit usulün uygulanmasıyla nafaka davasının tek celsede hükme bağlanması mümkündür. Her üç sözleşme, yabancı ülkede infaz edilecek ilamın yargılması sırasında davalıya tebliğ yapılmış olması ve kendisine savunma için yeterli süre verilmiş olmasını aramaktadır.

Aracı kurum tarafından açılacak nafaka davasında ise Türkiye’de bulunan borçluya gerek hazırlık işlemlerinde gerekse davanın açılması sonrasında (davalıya) tebligat yapılır.

F. İNFAZ

İÇTİHATLAR

İnfaiz işlemleri Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yürütülür. Nafaka alacağına hükmedilmekle karar kesinleşmeden cebri icra konusu olabilir. Ayrıca teminat karşılığı nafaka borcunun ödemesi de mümkün değildir.⁶⁶ Cebri icra sonucu tahsil edilen miktar ile dava konusu ödenmiş olur. Borçlunun hacze kabil malı yoksa bu belgelenecek nafaka alacaklısının müracatta bulunduğu yabancı ülke merkezi makamına ulaştırılmak üzere aracı kurum tarafından merkezi makama bildirilir.⁶⁷

Türkiye Sözleşmelerin tarafı olmakla uygulama yükümlülüğü altındadır. Bu gözetildiğinde MK ve HUMK hükümlerinde yer alan ihtiyati ve teminat tedbirlerine başvurulabilir. Özellikle çocuk nafakalarında Çocuk Hakları Sözleşmesi hükümleri de esas alındığında bazı tedbirler çocuklar lehine uygulanmalıdır. Bu anlamda MK 334 hükümlerini hatırlatmalıyız. Yeni MK ile aile hukukumuzda giren bu düzenleme ÇHS'nin iç hukukunun etkisinin en açık örneklerindedir.

YARGITAY İÇTİHATLARI

"... ÖZET : 1. Nafaka alacaklarının yabancı mahkemelerde tahsili ile ilgili, New York Sözleşmesi hükümlerine göre:

Yabancı (Alman) mahkemece verilen "Ortak çocuk için davalı babanın ihtiyati tedbir nafakası ödemesine" ilişkin ilamın, borçlunun bulunduğu ülkede (Türkiye'de) sözleşme hükümlerine göre oluşturulması zorunlu olan " aracı kurum " (Adalet Bakanlığı) vasıtasıyla doğmadan icra ettirilebilmesi olanağı vardır. O halde, nafaka alacaklısının ilamın Türkiye'de icrası için bir tenfiz kararı almakta hukuki yararı bulunmamaktadır.

2. Yabancı mahkeme kararlarının tenfizi istemleri basit yargılama usulü hükümlerine göre incelenerek karara bağlanır. Basit yargılama

⁶⁶ KURU/ASLAN /YILMAZ, 435.

⁶⁷ Geçerler, 52.

İÇTİHATLAR

usulüne tabi davalarda yetki itirazı ilk oturuma kadar (engeç ilk oturumda) esasa girilmeden önce yapılır.

2. HUKUK DAİRESİ KARARI:

1. Yabancı mahkeme kararlarının tenfizi istemreri basit yargılama usulü hükümlerine göre incelenerek karara bağlanır. (2675 S.K.M.39/1)

Basit yargılama usulüne tabi davalarda yetki itirazı ilk oturuma kadar (en geç ilk oturumda) esasa girilmeden önce yapılır.

Dava dilekçesi ve duruşma günü davalıya 24.10.1995 tarihinde tebliğ edilmiştir. Bundan sonraki ilk oturum 2.11.1995 tarihlidir.

Davalı vekili bu oturuma mazeret bildirmiştir. Mazereti kabul edilmiş ve başka hiç bir usuli işlem yapılmadan duruşma "davalı vekilini mazereti sebebiyle 28.12.1995 gününe talik edilmiştir.

Davalı vekil yetkisizlik itirazını 28.12.1995 tarihli celsede ileri sürdüğüne göre yetkisizlik itirazı süresinden sonradır.

Bu bakımdan davalının yetkiye yönelik temyiz itirazı yerinde görülmediğinden reddi gerekmiştir. 2. Her davada olduğu gibi tenfiz isteminin incelenebilmesi için hukuki yarar şartının öncelikle incelenmesi gerekir.

Tenfizi istenilen yabancı mahkemece verilen 28.6.1991 tarihli nafaka ilamı tarafların müşterek çocuğu 15.2.1976 doğumlu özlem için yabancı mahkemece görülen boşanma davası sırasında ve dava görülmekte iken verilen davalı (babanın) " Tedbir nafakası ödemesine " ilişkindir. Daha sonra 26.9.1991 tarihinde yabancı mahkemece verilen boşanma kararında, çocuğun velayeti annesine verilmekle birlikte bu tedbir hükmü yer almamıştır. Boşanmaya ve velayetin anneye verilmesine dair yabancı mahkeme ilamının tenfizine karar verilmiş ve kesinleşmiştir.

26.1.1971 tarihli 1331 sayılı kanunla "onaylanan" ve iç hukuk kuralı haline gelen Türkiyenin de katıldığı 20 Haziran 1956 tarihli "NAFAKA ALACAKLARININ YABANCI MAHKEMELERDE TAHSİLİ İLE İLGİLİ Uluslararası Sözleşme (NEVVYORK sözleş-

mesinin) Önsözünde “ ... nafaka ilamlarının yabancı mahkemelerde tenfizini ciddi ameli ve kanuni güçlükler yarattığı...”ndan söz edilerek bu problemlerin çözümünü ve güçlüklerin yenilmesinin mümkün kılacak vasıtaları derpiş etmeye âkit devletlerin kararlı oldukları ve belirtilen hususlarda mutabık kaldıkları açıklandıktan sonra birinci maddesinde, sözleşmenin amacının nafakanın tahsilini kolaylaştırmak olduğu ifade edilmiştir.

Sözleşme nafaka alacaklarının tahsilini kolaylaştırmak için akit devletlerin “gönderici” ve “aracı kurumlar” oluşturmasını hükme bağlamıştır. Her akit devlet, onay ve katılma belgesinin tevdiî sırasında kendi ülkesinde “...gönderici makam “ve” aracı kurum “ (kamusal veya özel nitelikte) oluşturacaktır (m. 2/2).

Nafaka alacaklısı “ ... alacaklının devleti” diye isimlendirilen bir âkit tarafın ülkesinde bulunduğu, borçluda “borçlunun devleti” diye isimlendirilen başka bir akit tarafın yargısına tabi olduğu zaman alacaklı, borçludan nafaka alacağıının tahsili için bulunduğu devletin” gönderici makamına”, nafaka talebi ve istinad ettiği belge ile birlikte başvurarak nafaka alacağıının tahsilini isteyebilir (m. 3). Bulunduğu ülkedeki “gönderici makam” talebi gereksiz mütalâ etmedikçe, dosyaya borçlunun devleti tarafından tayin edilen “aracı kuruma” intikal ettirir (m. 4/1).

“Aracı kurumun görevleri” başlıklı 6. maddeye göre aracı kurum alacaklının verdiği yetki sınırları dahilinde hareket ederek alacaklı namına, nafakanın tahsilini temin için icap eden bütün tedbirleri alır. Bu tedbirler beyanında bilhassa sulh yoluna gider. Gerekirse nafaka davası açar ve takip eder ve nafaka tahsili ile ilgili her hükmü emri veya sair adli muameleyi icra ettirir.

Yukarıda açıklanan sözleşme hükümlerine göre; yabancı (Alman) mahkemece verilen “ortak çocuk için davalı babanın ihtiyati tedbir nafakası ödemesine ilişkin ilamın, borçlunun bulunduğu ülkede (Türkiye’de) sözleşme hükümlerine göre oluşturulması zorunlu olan “aracı kurum” (Adalet Bakanlığı) vasıtasıyla doğrudan icra ettirebilmesi olanağı vardır. O halde, nafaka alacaklısının ilamın Türkiye’de icrası için bir tenfiz kararı almakta hukuki yararı bulunmamaktadır. Bu yön göz önünde tutulmadan tenfize karar verilmesi doğru bulunmamıştır.

SONUÇ: Temyiz olunan hükmün yukarıda 2.bentte gösterilen sebeple (BOZULMASINA), oybirliğiyle karar verildi...⁶⁸

“...**ÖZET:** Babalığın tesbitine dair yabancı mahkeme kararının tenfiz veya tanınmasına ilişkin davacı veya temsilcisi tarafından açılmış bir dava olmadığı halde bu konuda yetkisi bulunmayan aracı kurumun görevlendirmesi üzerine Cumhuriyet Savcılığınca açılan dava ile duruşma yapıp yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir.

Davalının yokluğunda oluşturulan ve tenfizine itiraz edilen yabancı mahkeme kararının, çocuk ile davalı arasında irs ilişkisini gösterir ve Türk Hukukuna göre oluşturulmuş babalığın tespiti kararı niteliğinde olup olmadığı araştırılıp tartışılmadan ve bu konuda deliller toplanmadan eksik inceleme ile hüküm kurulması isabetsizdir.

2. HUKUK DAİRESİ KARARI:

26.1.1971 gün ve 1331 sayılı kanunla onaylanan nafaka alacaklarının yabancı memleketlerde tahsili ile ilgili 20 Haziran 1956 tarihli sözleşmenin (New York Sözleşmesi) 1. maddesinde sözleşmenin amacının nafakanın tahsilini kolaylaştırmak olduğu ifade edilmiştir. 5. maddenin 3. fıkrasında yargılama usulünün borçlunun tabi olduğu devletin Kanun'una göre ya bir tenfiz kararı veya tescil usulü, ya da yeni bir dava şeklinde olabileceği; 6. maddenin 1. fıkrasında aracı kurumun görevleri aynı maddenin 3. fıkrası ile 1. maddenin 2. fıkrasında uygulanacak kanun hükümleri gösterilmiştir ve bu hükümlere göre borçlunun bulunduğu ülkenin hukukunun uygulanması gerekmektedir.

1482 sayılı kanunla onaylanıp 25.4.1972 de yürürlüğe giren 24 Ekim 1956 tarihli “çocuklara karşı nafaka mükellefiyetine uygulanacak kanuna dair sözleşmenin (Layaha Sözleşmesi) uygulanabilmesi için ise sözleşmenin 1. maddesine göre çocuğun nesebi sahih, nesebi gayri sahih veya evlat edinilmiş olması gerekmektedir. Bu sözleşmenin amacı çocuklarar karşı nafaka mükellefiyeti konusunda uygulanacak Kanun'un tesbitinde müşterek prensipleri belirlemektir.

⁶⁸ 2. HD 20.6.1996 1996/4304-1996/6944.

Öte yandan 15 Nisan 1958 tarihinde imzalanıp 1620 sayılı kanunla onaylanan ve 27.6.1973 te yürürlüğe gire "çocuklara karşı nafaka yükümlülüğü konusundaki kararların tanınması ve tenfizine" ilişkin sözleşmenin (La haye Sözleşmesi) 1. maddesinde sözleşmenin sadece nafaka yükümlülüğüne inhisar ettiği belirtilmiş ve 6. maddesinde tenfiz kararında da tenfiz merciinin mensup olduğu devletin usul hükümlerinin uygulanacağı gösterilmiştir.

Somut olaya gelince;

Yabancı mahkemece verilmiş bir nafaka kararı bulunmamaktadır. Açılan dava ise nafakaya ilişkin yabancı mahkeme kararının tenfizi olmayıp, babalığın tespitine dair yabancı mahkeme kararının tenfiz veya tanınması isteğini kapsamaktadır. Bu hale göre ihtilafın 23.11.1982 tarihinde yürürlüğe giren 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Kanunu hükümlerine göre çözümlenmesi gerekecektir.

Söz konusu 2675 sayılı kanunun 17. maddesi ile çocuk ve baba arasındaki kişisel ve mali ilişkilerde babanın mali hukuku uygulanır hükmü getirilmiş; 36. maddesinde istemin ne şekilde yapılacağı, 27. maddesinde mahkemeye sunulması gereken belgelerin neler olduğu, 38. maddesinde tenfiz ve 39. maddesinde de itiraz koşulları açıklanmış; Medeni Kanununun 295. ve müteakip maddelerinde babalık davasının açılması ve koşulları gösterilmiştir.

Bu durumda,

1- Babalığın tespitine dair yabancı mahkeme kararının tenfiz veya tanınmasına ilişkin davacı veya temsilcisi tarafından açılmış bir dava olmadığı halde bu konuda yetkisi bulunmayan aracı kurumun görevlendirmesi üzerine Cumhuriyet Savcılığınca açılan dava ile duruşma yapıp yazılı şekilde karar verilmesi Usul ve Yasa'ya aykırıdır.

2- Mahkemenin kabul şekline göre de;

Davalının yokluğunda oluşturulan ve tenfizine itiraz edilen yabancı mahkeme kararının çocuk ile davalı arasında irs ilişkisini gösterir ve Türk hukukuna göre oluşturulmuş babalığın tespiti kararı niteliğinde olup olmadığı araştırılıp tartışılmadan ve bu konuda

İÇTİHATLAR

deliller toplanmadan eksik inceleme ile hüküm kurulması da doğru görülmemiştir.

SONUÇ : *Temyiz edilen kararın gösterilen sebeple (BOZULMASINA), oybirliğiyle karar verildi..."⁶⁹*

"...ÖZET: 1482 sayılı Kanunla onanan "çocuklara karşı nafaka mükellefiyetine uygulanacak kanunlara dair sözleşme" (La Haye Sözleşmesi) hükümlerinin uygulanabilmesi için her şeyden önce çocuğun nesebi sahih veya nesebi gayri sahih olduğunun belirlenmesi gerekir. Nesepsiz çocuklar bu sözleşmeden yararlanamaz.

Evlilik dışı çocuk ile baba arasındaki kişisel ve mali ilişkilere babanın milli kanunu uygulanır.

Türk Mahkemelerinden alınmış bir tenfiz veya tanıma kararı getirilmedikçe evlilik dışı çocuk ile baba arasında nesep bağı kurulmuş sayılamaz.

2. HUKUK DAİRESİ KARARI

Yabancı uyruklu ana ile davalının birleşmelerinden doğduğu iddia olunan ve anasını yanında bulunan küçük için nafaka istenmiştir.

Dava, Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi tarafından 1956 yılında hazırlanan ve Türkiye'nin sonradan iltihak ettiği, 26.1.1971 günlü 1331 sayılı kanunla onanan "Nafaka alacaklarının Yabancı Ülkelerde tahsili ile ilgili Sözleşme" uyarınca tenfizi veya tanınması yönünde bir istek söz konusu değildir.

1482 sayılı kanunla onanan " çocuklara karşı nafaka mükellefiyetine uygulanacak kanunlara dair sözleşme" (La Haye Söleşmesi) hükümlerinin uygulanabilmesi için her şeyden önce çocuğun nesebi sahih veya nesebi gayri sahih olduğunun belirlenmesi gerekir. Nesepsiz olanların bu sözleşmeden yararlanmaları mümkün değildir.

Evlilik dışı çocuk ile baba arasındaki kişisel ve mali ilişkilere ba-

⁶⁹2. HD 31.1.1994 1993/12909-1994/968.

banın milli hukuku uygulanır (2675 sayılı Kanun 17). Babaya karış nispeti babalık hükmü ile tanıma suretiyle belli olan çocuk, babanın aile ismini taşır ve onun vatandaşlık hakkını iktisap eder. Babanın borçları, tıpkı nesebi sahih çocuğa karşı olan borçları gibidir (M.K. 312). Küçüğün davalı ile irs ilişkisini gösteren Türk Hukukuna göre oluşan bir hüküm veya tanıma belgesi ortaya konmamıştır. Her ne kadar Çekoslovak mahkemesi tarafından davalının baba olduğuna dair bir karar verilmiş ise de bu karar için 2675 sayılı Milletlerarası Özel ve usul hukuku hakkında kanuna uygun bir tenfiz veya tanıma kararı getirilmemiştir. Söz konusu Kanun'un 34 ve müteakip maddeleri uyarınca Türk Mahkemelerinden alınmış bir tenfiz veya tanıma kararı getirilmedikçe söz konusu Çekoslovak mahkemesi kararı babalığı tespit eden hüküm olarak nitelendirilemez.

Bu yönler gözetilmeden birikmiş nafakanın tahsiline ve davalının her ay 62.100 TL nafaka ödemesine karar verilmesi doğru bulunmamıştır.

SONUÇ: Davalının temyiz itirazlarının bu sebeple kabulü ile hükmün (BOZULMASINA) bozma sebebine göre diğer yönlerin şimdilik incelenmesine yer olmadığına oyçokluğuyla karar verildi.

MUHALEFET ŞERHI

Davanın reddi gerektiği yolundaki çoğunluk kararının gerekçesine aynen katılıyorum. Ancak açıklanan gerekçeden daha önemli bir husus öncelikle davanın reddini gerektirdiğinden çoğunluk kararının bu yönü belirlememesini ilke bazında ciddi bir eksiklik sayıyorum. Şöyle ki; 26.1.1971 tarihinde 1331 sayılı kanunla onaylanan ve 18.3.1971 tarihli ve 13782 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan (New York Söalesmesi) ne Türkiye Cumhuriyetinin katılma gerekçesi o tarihte HUMK.'nun 540. maddesi yürürlükte bulunduğu ve aile hukukuna ilişkin yabancı mahkeme ilamlarında tenfiz yasağı sürdüğü için nafaka konusunda ikili bir hukuk sistemine dayanılması ve söz konusu kuraldan ayrılınması amacına yönelikdi. (EŞAT ŞENER-Milletlerarası hukuk açısından nafaka ilâmlarının tenfizi- Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi Sayı 47, Sayfa 4). Daha sonra yürürlüğe

İÇTİHATLAR

giren 2675 sayılı kanun ile HUMK.'nun 540. maddesi yürürlükten kaldırılmış ve yabancı mahkemelerin nafaka ilamlarının tenfizi olanağı sağlanmıştır. Dolayısıyla New York Söleşmesi amaç ve kapsam açısından geçerliliğini yitirmiştir. Özetle 2675 sayılı Kanun'un 38. maddesine aykırılık oluşturan ve bu sebeple tenfizi mümkün olmayan bir yabancı mahkeme ilamına (New York Söleşmesi)ne dayanılarak hukuksal etkinlik sağlanması mümkün olamayacaktır. Çoğunluk kararına açıklanan ek gerekçe ile katılmıyorum...".⁷⁰

"...1- Davalı ve çocuk için Fransa'da da hükme bağlandığı iddia edilmiştir. Bu hususun araştırılıp: a- 1331 sayılı Kanunla onaylanıp, 18.3.1971 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan ALACAKLARININ YABANCI MEMLEKETLERDE TAHSİLİ İLE İLGİLİ SÖZLEŞME, b- 1482 sayılı Kanunla onaylanıp, 24.12.1971 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan ÇOCUKLARA KARŞI MÜKELLEFİYETİNE VE UYGULANACAK KANUNA DAİR SÖZLEŞME (24.10.1956 tarihli), c- 1620 sayılı Kanunla onaylanıp, 11.1.1973 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan ÇOCUKLARA KARŞI YÜKÜMLÜLÜĞÜ KONUSUNDAKİ KARARLARIN TANINMASI VE TENFİZİNE İLİŞKİN SÖZLEŞME (15.4.1958 tarihli), d- 2323 sayılı Kanunla onaylanıp, 16.2.1983 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan yükümlülüğü KONUSUNDAKİ KARARLARIN TANINMASI VE TENFİZİNE İLİŞKİN SÖZLEŞME (2.10.1973 tarihli),

e- 2331 sayılı Kanunla onaylanıp, 6.2.1983 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan YÜKÜMLÜLÜĞÜNE UYGULANACAK KANUNA DAİR SÖZLEŞME,

f-2029 sayılı Kanunla katılmamız uygun görülen, 21.2.1983 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan KÜÇÜKLERİN KORUNMASI KONUSUNDA MAKAMLARIN YETKİSİNE VE UYGULANACAK KANUNA DAİR (2.10.1973 tarihli), SÖZLEŞMENİN 5. maddesi hükümleri nazara alınmadan eksik inceleme ile hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.

2- Kabule göre de; Medeni Kanun'un 137. maddesi uyarınca hakim, boşanma davası açılınca muktezi tedbirleri kendiliğinden

⁷⁰ 2. HD 24.5.1991-1990/10002-1991/8344.

almak zorundadır. Bu yön gözetilip tedbir nafakasına; boşanma dava tarihinden itibaren hükmedilmesi gerekirken, talep tarihinden itibaren hükmolunması doğru bulunmamıştır.

SONUÇ : Hükümün açıklanan nedenlerle (BOZULMASINA), oybirliğiyle karar verildi...".⁷¹

"...**DAVA:** Dava dilekçesinde yabancı mahkemenin ve nafakanın kaldırılmasına ilişkin iki kararının tanınması istenilmiştir. Mahkemece davanın kabulü cihetine gidilmiş, hüküm davalı tarafından temyiz edilmiştir.

KARAR: Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanüni gerektirici sebeplere ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik görülmemesine göre, sair temyiz itirazları yerinde değildir.

Ancak, yabancı mahkeme kararının, o ülke makamlarınca usulen onanmış aslı ve onanmış tercümesinin, ilamın kesinleştiğini gösteren ve o ülke makamlarınca usulen onanmış yazı veya belge ile onanmış tercümesinin, dilekçeye eklenmesi zorunludur (2675 sayılı MÖHUK m. 37).

Somut olayda, 8F-51/99 sayılı ve 8F-175/00 sayılı kararlarla tercümelerinde onay şerhine rastlanılmamıştır.

5.10.1961 tarihli "Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesinin" uygulama alanına giren işbu kararlarının, anılan sözleşmenin 3. ve 4. maddeleri gereğince (belgedeki imzanın doğruluğunun, belgeyi imzalayan kişinin sıfatının ve belge üzerindeki mühür veya damganın) aslı ile aynı olduğunun teyidi için onay şerhinin belgenin verildiği devletin yetkili makamınca bu kararlarda yer alması gerekir.

Söz konusu sözleşme, akit taraflardan birinin ülkesinde düzenlenmiş olup da, diğer akit ülkede kullanılacak olan ve sözleşmenin uygulama alanına giren resmi belgelerin, diplomasi ve konsolosluk memurları tarafından onaylanması zorunluluğunu kaldırmaktadır. Buna karşın 4. maddedeki belirtilen hususlarda onay şerhi yine aranmaktadır.

⁷¹ 2.HD 18.11.1996 1996/10938-11905.

İÇTİHATLAR

Buna göre, Alman Mahkemelerince verilen ve tanınması istenen karar asıllarına, 5 Ekim 1961 tarihli Sözleşmesi'nin yukarıda açıklanan 3. ve 4. maddelerinde tanımlanan şekilde onay şerhi verilmesi için davacıya uygun bir süre verilmeli, onay tamamlandığında, Türkçe tercümesi alınıp orada bulunan Türk yetkili makamlarınca tasdiki sağlanmalı bundan sonra uyumsuzluğun esası incelenerek hüküm kurulmalıdır. Eksik incelemeye dayalı olarak karar verilmiş olması bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: *Bu itibarla yukarıda açıklanan esaslar göz önünde tutulmaksızın yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz, temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde olduğundan kabulü ile hükmün HUMK.nun 428. maddesi gereğince BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde temyiz edene iadesine, 5.7.2005 tarihinde oybirliğiyle karar verildi...".⁷²*

⁷² 3.HD 5.7.2005 2005/7370/7569.

**NAFAKA ALACAKLARININ
YABANCI ÜLKELERDE TAHSİLİNE İLİŞKİN
1956 TARİHLİ
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÖZLEŞMESİ⁷³
(1956 tarihli New York Sözleşmesi)**

Kanunen kendilerine bakmakla mükellef olan kimseleri yabancı memleketlerde bulunan ve ihtiyaç içinde olan şahısların karşılaştığı insani probleme bir çözüm yolu bulunmasının ivediliğini ve

Nafaka davalarının yabancı memleketlerde takibi veya nafaka ilâmlarının yabancı memleketlerde tenfizinin ciddî amelî ve kanunî güçlükler yarattığını mütalâa ederek ve,

Bu problemlerin hallini ve bu güçlüklerin yenilemesini mümkün kılacak vasıtaları derpiş etmeye kararlı olarak

Âkit Taraflar aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

Madde 1

Sözleşmenin amacı

1- İşbu Sözleşmenin amacı, Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde bulunan ve bundan sonra alacaklı diye isimlendirilen bir şahsın, Âkîd Taraflardan başka birinin yargısına tabi bundan sonra borçlu diye isimlendirilen bir şahıstan hakkı olduğunu iddia ettiği nafakayı tahsil etmesini kolaylaştırmaktadır. Nafakanın tahsilini kolaylaştırmakta kullanılacak teşekküller bundan sonra gönderici makamlar ve aracı kurumlar olarak isimlendirilmiştir.

⁷³ Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin 65 nolu Genelge için bkz. <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/>

İÇTİHATLAR

2- İşbu Sözleşmede öngörülen hukuk yolları iç veya uluslararası hukukta mevcut diğer hukuk yollarını tamamlar, onların yerine geçmez.

Madde 2

Kurumların tayini

1- Onay veya katılma belgesinin tevdiî sırasında her Âkîd Taraf kendi ülkesinde gönderici makamların vazifesini yapacak bir veya birkaç idarî veya adli makam tayin eder.

2- Onay veya katılma belgesinin tevdiî sırasında her Âkîd Taraf kendi ülkesinde aracı kurumun vazifelerini yapacak kamusal veya özel bir teşekkül tayin eder.

3- Her Âkîd Taraf 1'inci ve 2'nci fıkraların tatbiki cümlesinden olan tayinleri ve bunlarda vuku bulacak bütün değişiklikleri gecikmeksizin Genel Sekretere bildirir.

4- Gönderici makamlar ve aracı kurumlar, diğer Âkîd Tarafların gönderici makamları ve aracı kurumları ile doğrudan doğruya temasa geçebilirler.

Madde 3

Talebin gönderici makama sunulması

1- Bir alacaklı bundan sonra alacaklının Devleti diye isimlendirilen bir Âkîd Tarafın ülkesinde bulunduğu, borçlu da bundan sonra borçlunun devleti diye isimlendirilen başka bir Âkîd Tarafın yargısına tabi olduğu zaman, alacaklı borçludan nafaka alacağının tahsili için bulunduğu Devletin bir gönderici makamına bir talepte bulunabilir.

2- Her Âkîd Taraf, aracı kurumun Devletinin kanununa göre nafaka taleplerinin normal olarak istinad etmesi gereken beyyineyi, bu beyyinenin kabule şayan olması için ne şekilde arz edilmesi gerektiğini ve bu kanunun vazettiği diğer şartları genel sekretere bildirir.

3- Alacaklı bütün belgeler ve icabında bilhassa aracı kuru-

ma alacaklı namına hareket etme veya alacaklı namına hareket etmeye ehil bir şahıs tayin etme yetkisi veren bir vekâletname ile alacaklının ve mümkünse borçlunun birer fotoğrafı nafaka talebi ile beraber sunulmalıdır.

4- Gönderici Makam, aracı kurumun Devletinin kanununun aradığı bütün şartların yerine getirilmiş olması için mümkün olan bütün tedbirleri alır; bu kanunun hükümleri mahfuz kalmak üzere, nafaka talebi aşağıdaki bilgileri ihtiva eder:

a) Alacaklının soyadı, adı, doğum tarihi, milliyeti ve mesleği ile icabında kanunî

mümessilinin soyadı, adı ve adresi;

b) Borçlunun soyadı, adı, doğum tarihi, milliyeti ve mesleği ile alacaklının malûm olduğu

ölçüde borçlunun son beş sene içindeki adresleri;

c) Nafaka talebinin mucip sebeplerinin teferruatı bir izahı ile talep olunan şey ve bilhassa

alacaklının ve borçlunun gelir kaynakları ve aile durumuna mütaallik sair alâkalı bilcümle

malûmat.

Madde 4

Dosyanın intikali

1- Gönderici makam, talebi gereksiz mütalaa etmedikçe, dosyayı borçlunun devleti

tarafından tayin edilen aracı kuruma intikal ettirir.

2- Dosyayı intikal ettirmeden önce, gönderici makam gönderilecek evrakın alacaklının devleti kanununa göre şekil bakımından muntazam bulunduğu kanaat getirir.

3- Gönderici Makam, aracı kuruma talebin haklı olup olmadığına dair kendi fikrini bildirebilir ve alacaklının adli

İÇTİHA TLAR

müzaheret ve masraf muafiyetinden istifade ettirilmesini tavsiye edebilir.

Madde 5

Hükümlünün ve diğer adli muamelelerin intikali

1- Gönderici Makam, alacaklının talebi üzerine 4'üncü maddenin hükümlerine uygun olarak, Âkit Taraflardan birinin salahiyetli bir mahkemesinden alacaklı lehine sâdır olan nafaka ile ilgili muvafakat veya nihai her kararı veya diğer her adli muameleyi, lüzumlu ve mümkün olduğu takdirde, bu kararın alınmasına müncer olan duruşmanın zabıt varakası ile birlikte intikal ettirir.

2- Yukarıdaki fıkrada bahsedilen kararlar ve adli muameleler 3'üncü maddede zikredilen belgelerin yerine geçebilir ve onları tamamlayabilir.

3- 6'ncı maddede öngörülen muhakeme usulü, borçlunun Devletin kanununa göre ya bir tenfiz kararı veya tescil usulü olabilir ya da l'inci fıkra hükümlerine göre intikal ettirilen karara müstenit yeni bir dava olabilir.

Madde 6

Aracı kurumun görevleri

1- Aracı Kurum, alacaklının verdiği yetki sınırları dahilinde hareket ederek, alacaklı namına nafakanın tahsilini temin için icap eden bütün tedbirleri alır. Bu tedbirler meyanında bilhassa sulh yoluna gider, gerekirse bir nafaka davası açar ve takip eder ve nafaka tediyesiyle ilgili her hükmü, emri veya sair adli muameleyi icra ettirir.

2- Aracı kurum gönderici makama yapılan işlerden daimi surette mülûmatkar kılar. Eğer bir işlemde bulunamazsa bunun sebeplerini bildirir ve dosyayı gönderici makama iade eder.

3- Anılan davalarda ve bunlarla murtabıt bütün meselelerde uygulanacak kanun, işbu sözleşmenin hiçbir hükmü ile

bağlı olmaksızın, bilhassa devletler hususi hukuku dalındaki hükümleriyle beraber borçlunun devletinin kanunudur.

Madde 7

İstinabe

İlgili iki Âkid Tarafın kanunları istinabeyi kabul ettiği hallerde aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Nafaka davasına bakan bir mahkeme, tamamlayıcı belgeler ve başka deliller temin

etmek için, ya diğer Âkit Tarafın yetkili mahkemesinde ya da Âkit Tarafın tayin edeceği başka bir makam veya Kurumdan istinabe talebinde bulunabilir.

b) İstinabe talebinde bulunulan makam, tarafların hazır olabilmesi veya temsil

edilebilmesi için, istinabenin icra edileceği tarihi ve mahallî ilgili gönderici makam ve aracı kuruma, aynı zamanda borçluya bildirmeye mecburdur.

c) İstinabe mümkün olan süratle icra edilmelidir. Alındığı tarihten itibaren dört ay

zarfında icra edilemezse, istinabede bulunan makama gecikmenin veya icra edilmeyişinin sebepleri bildirilmelidir.

d) İstinabenin icrası hiçbir gûna harç ve masraf tediyesini gerektirmez.

e) Aşağıdaki haller dışında istinabenin icrası reddedilemez:

1- Belgenin sıhhatinin şüpheli olması;

2- İstinabeyi icra edecek Âkit tarafın bunu egemenliğine ve güvenliğine halel getirecek

mahiyette bulması.

İÇTİHATLAR

Madde 8

Adli kararların tadili

Nafaka kararlarının tadiline mütaallik taleplere de bu Sözleşmenin hükümleri uygulanır.

Madde 9

Muafiyetler ve kolaylıklar

1- İşbu sözleşme altında yapılacak adli muamelelerde nafaka alacaklısı, davanın açıldığı memlekette ikamet eden veya bu memleketin vatandaşı olan alacaklılara tanınan masraf muafiyetinden istifade eder ve onlarla aynı muameleyi görür.

2- Yabancı veya gayrimukim alacaklılar dava masrafları için ne teminat akçesi yatırmaya ne de başka türlü bir tediyat veya tevdiatta bulunmaya mecbur edilemezler.

3- Gönderici makamlar ve aracı kurumlar bu sözleşmenin hükümlerine uygun olarak ifa ettikleri hizmetler için hiçbir ücret tahsil edemezler.

Madde 10

Paraların transferi

Harice yapılan para transferlerini kayıtlamış bulunan Âkit Taraflar, nafaka olarak tahsil edilen paraların ve bu sözleşmeye müsteniden açılan nafaka dâvaları münasebetiyle yapılmış masrafları karşılama matuf paraların transferine birinci derecede öncelik tanıyacaklardır.

Madde 11

Federal Devlet

Federal bir devlette veya basit olmayan bir devlette aşağıdaki hükümler uygulanır.

a) İşbu Sözleşmenin federal yasama organının yasama yetkisine giren maddeleri

hususunda, federal hükümetin vecibeleri federal devlet olmayan tarafların vecibelerinin aynıdır.

b) İşbu sözleşmenin, federasyon anayasasına göre teşriî tasarrufta bulunmaya mecbur

olmayan federe devlet, vilâyet veya kantonların yasama yetkisine giren maddeleri hususunda, federal hükümet mümkün olan en kısa zamanda ve müspet mütalası ile birlikte bu maddeleri federe devlet, vilâyet veya kantonların yetkili makamlarının ittialına sunacaktır.

c) İşbu Sözleşmeye Taraf olan bir Federal Devlet, Genel Sekreter aracılığı ile kendisine intikal ettirilen başka bir Âkit Tarafın talebi üzerine, Sözleşmenin herhangi bir hükmü hakkında federasyonda veya federasyonu teşkil eden federal devlet, vilâyet veya kantonlarda mer'î olan mevzuat ve tatbikat hakkında bir izahnameyi, teşriî veya başka türlü bir tasarrufla bu hükme verilen mer'iyenin şümulünü de belirterek gönderecektir.

Madde 12

Ülke bakımından uygulama

Onama veya katılma sırasında Âkit Taraf aksine beyanda bulunmadıkça işbu sözleşmenin hükümleri, dış münasebetleri bu Âkit Taraflar vasıtasıyla temin edilen muhtariyeti olmayan, vesayet altındaki ülkelere de şamil olur veya aynı şartlarla bu ülkelerde de uygulanır. Böyle bir beyanda bulunan her Âkit Taraf sonradan herhangi bir anda genel sekretere haber vermek suretiyle sözleşmenin uygulanmasını bu ülkelerden birine veya hepsine teşmil edebilir.

Madde 13

İmza, onama ve katılma

1- İşbu Sözleşme 31 Aralık 1956 tarihine kadar Birleşmiş Milletler Teşkilâtı üyesi bütün devletlerin, Birleşmiş Milletler Teşkilâtı üyesi olmamakla beraber Beynelminel Adalet Divanı

İÇTİHATLAR

statüsüne taraf olan veya Birleşmiş Milletlerin İhtisas Teşekküllerinden birine üye olan devletlerin, aynı zamanda Birleşmiş Milletler Teşkilâtı üyesi olmamakla beraber Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından Sözleşmeye taraf olmak üzere davet edilmiş bütün devletlerin imzalaması için açık kalacaktır.

2- İşbu Sözleşme onaylanacaktır. Onay belgeleri genel sekretere tevdi olunacaktır.

3- 1'inci fıkrada zikredilen bütün devletler işbu sözleşmeye her an katılabilirler. Katılma belgeleri genel sekretere tevdi olunacaktır.

Madde 14

Yürürlüğe giriş

1- İşbu Sözleşme üçüncü onay veya katılma belgesinin 13'üncü maddesi hükümlerine uygun olarak tevdi edileceği tarihi takip edecek otuzuncu günde yürürlüğe girecektir.

2- Üçüncü onay veya katılma belgesinin tevdiinden sonra sözleşmeyi onaylayacak veya katılacak her devlet için sözleşme, bu devlet tarafından kendi onay veya katılma belgesinin tevdiini takip eden otuzuncu günde yürürlüğe girecektir.

Madde 15

Fesih

1- Her Âkit Taraf, genel sekretere ihbarda bulunmak suretiyle işbu sözleşmeyi feshedebilecektir. Fesih aynı zamanda 12'nci maddede zikredilen ülkelerden birisine veya hepsine uygulanabilecektir.

2- Fesih, ihbarın genel sekretere ulaştığı tarihten bir sene sonra tesir icra edecek ve tesir icra etmeye başladığı anda yapılmakta olan işlere müessir olmayacaktır.

Madde 16

İhtilâfların halli

Âkit Taraflar arasında işbu sözleşmenin tefsir ve tatbikine mütaallik bir ihtilâf zuhur eder ve başka yollarla halledilemezse Beynelmilel Adalet Divanına götürülür. İhtilâfın divana götürülmesi ya ihtilâfa düşen tarafların kendi aralarında vardıkları hususî bir anlaşmanın ihbarı suretiyle ya da ihtilâfa düşen devletlerden birinin talep etmesi suretiyle olur.

Madde 17

İhtirazi kayıtlar

1- İmza, onay veya katılma sırasında bir Devlet işbu Sözleşmenin maddelerinden birine bir ihtirazi kayıt koyarsa, genel sekreter bu ihtirazi kaydın metnini bu sözleşmeye taraf olan bütün devletlere ve 13'üncü maddede zikredilen diğer devletlere gönderir. Bu ihtirazi kaydı kabul etmeyen herhangi bir Âkit Taraf, ihtirazi kayıt metninin gönderildiği tarihten itibaren doksan gün içinde, bu ihtirazi kaydı kabul etmediğini genel sekretere bildirebilir ve bu taktirde sözleşme ihtirazi kaydı koyan Devlet ile buna itiraz eden Devlet arasında yürürlüğe girmeyecektir. Sözleşmeye bilahara katılacak her devlet arasında yürürlüğe girmeyecektir. Sözleşmeye bilahara katılacak her devlet, katılma sırasında kabul etmediği ihtirazi kayıtları genel sekretere bildirebilir.

2- Bir Âkit Taraf daha evvel koyduğu bir ihtirazi kaydı her an geri alabilir ve geri aldığı ihtirazi kaydı genel sekreter bildirir.

Madde 18

Mütekabiliyet

Bir Âkit taraf işbu sözleşmenin hükümlerini diğer Âkit Taraflara karşı ancak kendisinin bu Sözleşme ile bağlı olduğu derecede ileri sürebilir ve bu hükümlere binaen hak iddia edebilir.

İÇTİHATLAR

Madde 19

Genel Sekreter tarafından yapılacak bildirimler.

1- Genel Sekreter,

a) 2'nci maddenin 3'üncü fıkrası hükümlerine tevfikân bildirilecek tayinleri,

b) 3'üncü maddenin 2'nci fıkrası hükümlerine tevfikân verilecek bilgileri,

c) 12'nci madde hükümlerine tevfikân yapılan beyân ve bildirimleri,

d) 13'üncü madde hükümlerine tevfikân yapılan imza, onay ve katılmaları,

e) 14'üncü maddenin 1'inci fıkrasına tevfikân sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihi,

f) 15'inci maddenin 1'inci fıkrası hükümlerine tevfikân yapılan fesihleri,

g) 17'nci maddenin hükümlerine tevfikân konulan ihtirazi kayıtları ve bu kayıtlara

yapılan itirazları,

Birleşmiş Milletler Teşkilâtına üye olan bütün devletlere ve 13'üncü maddede zikredilen üye

olmayan Devletlere bildirilecektir.

2- Genel Sekreter aynı zamanda 20'nci madde gereğince yapılacak tadil taleplerini ve bu taleplere verilecek cevapları da bütün Âkit Tarafılara bildirecektir.

Madde 20

Tadil

1- Her hangi bir Âkit Taraf genel sekretere bildirmek suretiyle işbu sözleşmenin tadilini her zaman isteyebilecektir.

2- Genel sekreter bu talebi bütün Âkit Taraflara intikal ettirecek ve onları dört ay içinde tadil teklifini incelemek üzere bir konferansın toplanmasına taraftar olup olmadıklarını kendisine bildirmeye davet edecektir. Eğer Âkit Tarafların çoğunluğu müspet cevap verecek olursa genel sekreter bu konferansı toplayacaktır.

Madde 21

Sözleşmenin tevdi ve diller

İngilizce, Çince, İspanyolca, Fransızca ve Rusça metinleri aynı derecede muteber olan işbu sözleşmenin aslı Genel Sekretere tevdi olunacak, o da 13'üncü maddede zikredilen bütün devletlere aslına uygun tasdikli suretlerini gönderecektir.

**ÇOCUKLARA KARŞI NAFKA YÜKÜMLÜLÜĞÜ
KONUSUNDAKİ KARARLARIN TANINMASI
VE
TENFİZİNE İLİŞKİN LAHEY SÖZLEŞMESİ**

İşbu Sözleşmeyi imzalayan Devletler;

Çocuklara karşı nafaka yükümlülüğü konusundaki kararların tanınması ve tenfizi için müşterek hükümler tespit etmek arzusu ile,

Bu konuda bir Sözleşme akdetmeyi kararlaştırmışlar ve aşağıdaki hükümlerde mutabık kalmışlardır:

Madde 1

İşbu Sözleşmenin amacı, evlenmemiş ve 21 yaşını doldurmamış olan nesebi sahih ve gayri sahih veyahut evlât edinilmiş bir çocuğun, uluslararası veya ulusal nitelikteki talebi üzerine verilen kararların Âkit Devletler tarafından karşılıklı olarak tanınması ve tenfizinin sağlanmasıdır.

Karar nafaka yükümlülüğünden başka hükümleri de ihtiva ediyorsa, Sözleşmenin etkisi sadece nafaka yükümlülüğü konusuna inhisar eder.

Sözleşme civar hısımlar arasındaki nafaka yükümlülüğüne ilişkin kararlara uygulanmaz.

Madde 2

Âkit Devletlerden birinde verilmiş olan nafakaya ilişkin kararlar yeniden gözden geçirilmeden diğer Âkit Devletlerce

tanınmalı ve haklarında lüzumlu tenfiz kararı verilmelidir. Şu İÇTİHATLAR şartla ki:

1- Karar vermiş olan merci iş bu Sözleşme uyarınca yetkili olsun;

2-Kararı vermiş olan mercin mensup olduğu Devletlerin kanuna göre davalı taraf usulü dairesinde mahkemeye çağrılmış veya mahkemede temsil edilmiş olsun,

Bununla beraber kararın gıyaben verilmiş olması halinde eğer tenfiz merci davanın cereyan tarzına göre davalının, kendi kusuru olmaksızın takibattan habersiz kalmış veya kendini savunamamış olduğuna kanaat getirirse o zaman tanıma ve tenfiz reddolunabilir.

3- Karar, verilmiş olduğu memlekette kesin hüküm kuvvetini kazanmış olsun;

Bununla beraber, eğer tenfiz mercinin mensup olduğu memlekette kanun yollarına açık bulunmasına rağmen geçici icrai kuvveti haiz kararlar çıkarılabilir veya ihtiyati tedbirler alınabilirse, tenfiz merci diğer Âkit Devletlerden çıkan bu gibi kararlar hakkında lüzumlu tenfiz kararı verecektir.

4- Kararlar ileri sürülmüş olduğu memlekette konusu ve tarafları aynı olan bir karara aykırı bulunmasın.

Kararın tefhiminden önce, kararın ileri sürülmüş olduğu memlekette derdesti rüyetlik durumu var idiyse tanıma ve tenfiz reddolunabilir.

5- Karar, ileri sürülmüş olduğu memleketin kamu düzeniyle açıkça uyuşmazlık halinde olmasın.

Madde 3

İşbu Sözleşme hükümleri uyarınca, aşağıdaki merciler nafakaya ilişkin kararlar vermekle yetkilidir:

1- Davanın açıldığı sırada nafaka borçlusunun mutat meskeninin bulunduğu devletin ülkesi dahilindeki merciler,

İÇTİHATLAR

2- Davanın açıldığı sırada nafaka alacaklısının mutat meskeninin bulunduğu devletin ülkesi dahilindeki merciler,

3- Nafaka borçlusunun açık olarak veya yetkili itirazında bulunmaksızın davanın esasına girmekte kabul ettiği merci.

Madde 4

Bu kararın alınmasını veya tenfizini isteyen taraf aşağıdaki belgeleri ibraz etmelidir:

1- Kararın geçerli olması için gerekli şartları haiz bir örneği,

2- Kararın kabili icra olduğunu tespit eden belgeler,

3- Kararın gıyaben verilmesi halinde, dava dilekçesinin resmen tevsik edilmiş bir kopyası ve bu dilekçenin usulüne uygun olarak tebliğ edildiğini tespit edecek nitelikteki gerekli belgeler.

Madde 5

Tenfiz kararı verecek mercin incelemesi 2'nci maddedeki şartlar ve 4'üncü maddede sayılmış belgeler inhisar edecektir.

Madde 6

İş bu Sözleşmenin başka bir şekli öngörmediği hallerde lüzumu tenfiz kararı verilmesine ilişkin usul tenfiz merciinin mensup olduğu Devletin kanununa tabidir.

Lüzumu tenfizi hakkında karar verilmiş olan her karar, tenfizin talep edildiği ülkenin yetkili makamlarından sadır olmuş kararlarda aynı kuvvete sahiptir ve aynı neticeleri meydana getirir.

Madde 7

Tenfizi talep edilen karar, nafakanın belirli aralıklarla ödenmesine ilişkinse, tenfiz kararı muaccel olan borçlar hak-

kında olduğu gibi vadesi henüz gelmemiş borçlar hakkında da verilecektir.

Madde 8

İş bu Sözleşmede öngörülen kararların tanınması ve tenfizine ilişkin yukarıdaki hükümlerde belirtilen şartlar, aynı zamanda 3'üncü maddede öngörülen yetkili makamlardan verilip, nafaka yükümlülüğüne ilişkin mahkûmiyeti değiştiren kararlara da uygulanır.

Madde 9

Kararın verildiği memlekette adli müzaheretten yararlanmış olan taraf, kararın tenfizi usulünde de bundan yararlanır.

İşbu Sözleşmede öngörülen usullerde teminat gösterilmesine (cautio judicatum solvi) lüzum yoktur.

Bu sözleşme hükümlerine tabi olan usullerde, elde edilen belgeler tasdik ve vizeden muaf tutulmuşlardır.

Madde 10

Âkit Devletler, çocuklara karşı nafaka borçları sebebiyle hükmedilen meblâğların transferini kolaylaştırmayı taahhüt ederler.

Madde 11

İş bu Sözleşme'nin hiçbir hükmü nafaka alacaklısının, ister infaz merciinin bulunduğu ülkenin iç hukukunun, ister Âkit Devletler arasında bulunan başka bir Sözleşmenin, nafaka konusundaki tenfize uygulanabilecek diğer herhangi bir hükümüne başvurmak hakkına engel olmaz.

Madde 12

İş bu Sözleşme, yürürlüğe girmeden evvel verilmiş olan kararlar hakkında uygulanamaz.

İÇTİHATLAR

Madde 13

Her Âkit Devlet, nafaka konusunda hüküm verecek ve yabancı kararların lüzumu tenfizi hakkında karar verecek yetkili mercileri Hollanda Hükümetine bildirecektir.

Hollanda Hükümeti bütün bu bilgileri diğer Âkit Devletlerin bilgisine sunacaktır.

Madde 14

İşbu Sözleşmenin hükümleri bütün Âkit Devletlerin kendi anavatan ülkelerinde uygulanır.

Eğer Âkit Devletlerden birisi, bu Sözleşme hükümlerinin uluslararası ilişkileri kendisi tarafından sağlanan ülkelerin bazılarında veya hepsinde yürürlükte olmasını arzu ederse, bu konudaki istemini, Hollanda Dışışleri Bakanlığına sunulacak bir belgede belirtilecektir. Bakanlık da diplomatik yollarla, bunun uygunluğu onaylanmış bir kopyasını diğer Âkit Devletlere yollayacaktır.

Bu beyan, anavatan dışı ülkeler hakkında ancak beyanda bulunulmuş olan devlet ile bu beyanı kabul ettiklerini beyan eden devletler arasında etkili olacaktır. Bu son beyan Hollanda Dışışleri Bakanlığına yapılacak ve o da diplomatik yollarla uygunluğu tasdik edilmiş kopyasını bütün Âkit Devletlere yollayacaktır

Madde 15

İşbu Sözleşme La Hay Devletler Hususi Hukuku Sekizinci Oturumunda temsil edilen devletlerin imzasına açıktır.

Sözleşme onaylanacak ve onay belgeleri Hollanda Dışışleri Bakanlığına tevdi edilecektir.

Bütün onay belgeleri bir tutanağa kaydedilecek ve bunun uygunluğu tasdik edilmiş bir kopyası bütün imzacı devletlere diplomatik yolla tevdi edilecektir.

Madde 16

İşbu Sözleşme 15'inci maddesinde öngörülen dördüncü onay belgesinin tevdiinden itibaren altmışıncı gün yürürlüğe girecektir.

Sözleşmeyi sonradan onaylayan imzacı devletler yönünden onay belgesinin tevdi tarihinden itibaren altmışıncı gün yürürlüğe girecektir.

14'üncü maddenin 2'nci fıkrasına göre işbu Sözleşme kabul beyanının tevdiinden itibaren altmışıncı gün yürürlüğe girecektir.

Madde 17

La Haye Devletler Hususî Hukuku Sekizinci Oturumunda temsil edilmemiş bulunan her Devlet işbu Sözleşmeye katılabilecektir. Katılmak isteyen Devlet Hollanda Dışişleri Bakanlığına sunulacak bir belge ile bu niyetini belirtecektir. O da diplomatik yolla, bu belgenin uygunluğu tasdik edilmiş bir kopyasını Âkit Devletlere yollayacaktır.

Sözleşme, katılmak isteyen Devlet ve bu katılmayı kabul eden Devlet arasında, katılma belgesinin tevdiinden itibaren altmışıncı gün yürürlüğe girecektir.

Katılma ancak katılan Devletle katılmayı kabul ettiğini beyan eden Devletler arasındaki ilişkide etkili olacaktır. Bu beyan Hollanda Dışişleri Bakanlığına tevdi edilecektir. Bu da, uygunluğu tasdik edilmiş bir kopyasını bütün Âkit Devletlere yollayacaktır.

Katılma belgesinin tevdi, ancak işbu Sözleşmenin 16'ncı maddesine göre yürürlüğe girmesinden sonra söz konusu olacaktır.

Madde 18

Bu Sözleşmeyi onaylayan veya imzalayan veya ona sonradan katılan her Âkit Devlet, nafaka alacaklısının oturduğu yer

İÇTİHATLAR

sebebiyle yetki kazanmış diğer bir Âkit Devletin mercinden verilen kararların tanınması ve infazı hususunda bir ihtirazi kayıta bulunabilir

Bu ihtirazi kaydı öne süren Devlet, kendi yetkili mercilerinin nafaka alacaklısının oturduğu yer sebebiyle yetkili olduğu zaman bunların verdiği kararlara Sözleşmenin uygulanmasını talep edemeyecektir.

Madde 19

İşbu Sözleşme 16'ncı maddenin 1'inci fıkrasında belirtilen tarihten itibaren beş yıllık bir süreye sahip olacaktır. Bu süre, Devletlerin onu daha sonra onaylaması veya ona katılması halinde dahi, bu tarihten başlar.

Feshi ihbar hali müstesna, Sözleşme beş yıldan beş yıla zımnî olarak yenilenir.

Feshi ihbar, müddetin bitiminden en az altı ay evvel diğer Âkit Devletlere bilgi verecek olan Hollanda Dışişleri Bakanlığına bildirilmelidir.

Feshi ihbar, ülkeyle veya 14'üncü maddenin 2'nci bendinde uygun olarak bildirilmiş bazı ülkelerle sınırlanabilir.

Feshi ihbar, etkisini yalnız onu yapan Devlet üzerinde gösterir. Sözleşme diğer Âkit Devletler için yürürlükte kalmaya devam eder.

Bu inançla aşağıda imzaları bulunan yetkililer işbu Sözleşmeyi imzaladılar. 15 Nisan 1958 tarihinde La Hay'de bir nüsha olarak tanzim edilmiş olan işbu Sözleşme Hollanda Hükümeti arşivlerine tevdi edilecek ve bunun uygunluğu tasdik olunan bir kopyası La Hay Devletler Hususi Hukuku Konferansı'nın sekizinci oturumunda temsil edilen Devletlerin her birine ve aynı şekilde daha sonra ona katılacak olan Devletlere diplomatik yoldan gönderilecektir.

NAFAKA YÜKÜMLÜLÜĞÜ
KONUSUNDAKİ KARARLARIN TANINMASINA
VE
TENFİZİNE İLİŞKİN LAHEY SÖZLEŞMESİ

Bu Sözleşmeyi imzalayan Devletler,

Büyüklere karşı nafaka yükümlülüğü konusundaki kararların karşılıklı olarak tanınması ve tenfizini düzenlemek için müşterek hükümler tesis etmeyi arzu ederek,

Bu hükümler ile Çocuklara Karşı Nafaka Yükümlülüğü Konusundaki Kararların Tanınması ve Tenfizine İlişkin 15 Nisan 1958 tarihli Sözleşmenin hükümleri arasında ahenk sağlamak arzusunu taşıyarak,

Bu amaçla bir Sözleşmeyi kararlaştırmışlar ve aşağıdaki hükümlerde mutabık kalmışlardır:

BÖLÜM 1

Sözleşmenin Uygulama Alanı

Madde 1

Bu Sözleşme, nesebi sahih olmayan bir çocuğa karşı nafaka yükümlülüğü de dahil, aile, hısımlık, evlilik veya sıhriyet ilişkilerinden doğan nafaka yükümlülüğü konusunda, bir âkit devletin adli veya idarî mercileri tarafından verilmiş olan:

1- Bir nafaka alacaklısı ile nafaka borçlusuna veya,

2- Bir nafaka borçlusuna ile bir nafaka alacaklısına yaptığı ödemelerin iadesini talep eden bir kamu kurumu,

İÇTİHATLAR

Arasındaki kararlar hakkında uygulanır.

Sözleşme, bu merciler önünde ve bu kişiler arasında anılan yükümlülöklere ilişkin olarak yapılan sulhlere de uygulanır.

Madde 2

Sözleşme, niteliklerine bakılmaksızın, kararlara ve sulhlere uygulanır.

Sözleşme, âkit olmayan bir Devlette verilmiş veya yapılmış dahi olsa, önceki bir kararı veya sulhü değiştiren kararlara veya sulhlere de uygulanır.

Sözleşme, nafaka talebinin milletlerarası veya millî niteliği dikkate alınmaksızın ve tarafların uyrukluğ ve mutad meskenlerine bakılmaksızın uygulanır.

Madde 3

Karar ve sulhün münhasıran nafaka yükümlülüğüne ilişkin olmaması halinde, Sözleşmenin etkisi sadece nafaka yükümlülüğü ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

Kararların Tanınması ve Tenfizi Şartları

Madde 4

Âkit Devletlerden birinde verilmiş olan karar:

1- 7'nci veya 8'inci maddelere göre yetkili sayılan bir merci tarafından verilmişse ve,

2- Karar hakkında verildiği Devlette mutad kanun yollarına başvurulması mümkün

değilse,

Diğer bir Âkit Devlette tanınacak veya hakkında tenfiz kararı verilecektir.

Mutad kanun yollarının açık bulunmasına rağmen, geçici olarak icra edilebilen ara kararları ve geçici tedbirler, talep edilen Devlette benzer kararların verilebilmesi, icra edilebilmesi halinde, bu Devlet tarafından tanınacak veya haklarında tenfiz kararı verilecektir.

Madde 5

Bununla beraber, kararın tanınması veya tenfizi aşağıdaki hallerde reddedilebilir:

1- Kararın tanınması veya tenfizinin talep edilen Devletin kamu düzeniyle açıkça bağdaşmaması veya,

2- Kararın usul işlemlerinde yapılan bir hilenin sonucu olması veya,

3- Tarafları ve konusu aynı olan bir davanın daha önce talep edilen Devletin bir merciinde açılmış ve görülmekte olması veya,

4- Kararın, talep edilen Devlette veya talep edilen Devlette tanıma ve tenfiz için

gerekli şartları haiz olsa dahi başka bir Devlette aynı konuda ve aynı taraflar arasında verilmiş bir kararla bağdaşması.

Madde 6

Bir gıyap kararı, ancak talebin başlıca unsurlarını kapsayan dava dilekçesi gaip tarafa kararın verildiği Devletin hukuku uyarınca tebliğ edildiği ve hal ve şartlara göre gaip tarafa savunması için yeterli bir süre verildiği takdirde tanınabilir veya hakkında tenfiz kararı verilebilir. 5'inci madde hükümleri saklıdır.

İÇTİHATLAR

Madde 7

Sözleşmenin uygulanması bakımından kararın verildiği Devletin merci aşğıdaki hallerde yetkili sayılır:

1- Nafaka borçlusuna veya alacaklısının mutad meskeninin davanın açıldığı sırada kararın verildiği Devlette bulunması veya,

2- Nafaka borçlusuna veya alacaklısının davanın açıldığı sırada, kararın verildiği Devlet vatandaşlığını haiz olması veya,

3- Davalının açıkça veya yetki konusunda hiçbir itirazda bulunmaksızın davanın esasına girmek suretiyle bu mercin yetkisini kabul etmesi.

Madde 8

Nafaka alacağı hakkında karar vermiş olan bir Âkit Devletin mercileri, bu nafakanın söz konusu Âkit Devletin talep edilen Devletin hukukuna göre yetkili kabul olunan bir merci önünde vuku bulmuş boşanmadan, ayrılıktan, evliliğin iptalinden veya butlanından dolayı borçlu olması halinde, Sözleşmenin uygulanması bakımından yetkili sayılırlar. 7'nci madde hükümleri saklıdır.

Madde 9

Talep edilen Devletin merci, kararın verildiği Devletin mercinin kendi yetkisini tespit için dayandığı vakıalarla bağlıdır.

Madde 10

Kararın nafaka konusunda birden fazla talebe ilişkin olması ve tanıma veya tenfizin bu taleplerin tümü için kabul edilememesi hallerinde, talep edilen Devletin merci Sözleşmeyi kararın tanınabilecek veya tenfiz edilebilecek kısmına uygular.

Madde 11

Nafakanın kararda belirli aralıklarla ödenmesinin öngörülmesi halinde, tenfiz kararı birikmiş nafaka borçlarını

olduğu gibi, işleyecek nafaka borçlarını da kapsar.

İÇTİHATLAR

Madde 12

Sözleşmede aksine bir hüküm bulunmaması halinde, talep edilen Devletin merci kararın esasına ilişkin hiçbir inceleme yapamaz.

BÖLÜM III

Kararların Tanınması ve Tenfizi Usulü

Madde 13

Sözleşmede aksine bir hüküm bulunmaması halinde, kararın tanınması veya tenfizi usulü talep edilen Devletin hukukuna tâbidir.

Madde 14

Bir kararın kısmen tanınması veya tenfizi her zaman talep edilebilir.

Madde 15

Kararın verildiği Devlette adli müzaheretten veya masraf muafiyetinden kısmen veya tamamen yararlanmış olan nafaka alacaklısı, tanımaya veya tenfize dair bütün usul işlemlerinde de, talep edilen Devletin hukukunun öngördüğü en ziyade müzaheretten veya en geniş muafiyetten yararlanır.

Madde 16

Sözleşmede öngörülen usul işlemlerindeki masrafların ödenmesini teminat altına almak üzere, her ne ad altında olursa olsun hiçbir kefalet veya teminat istenemez.

Madde 17

Bir kararın tanınmasını veya tenfizini talep eden taraf talebine aşağıdaki belgeleri eklemelidir.

İÇTİHATLAR

1-Kararın tam ve aslına uygun bir örneği;

2-Verildiği Devlette karar hakkında mutad kanun yollarına başvurulamayacağını ve gerekiyorsa, kararın bu Devlette icra edilebilir olduğunu kanıtlayacak bir belge;

3-Kararın gıyapta verilmesi halinde, talebin başlıca unsurlarını kapsayan dava dilekçesinin, gaip tarafa, kararın verildiği Devletin hukukuna uygun şekilde tebliğ edildiğini veya bildirildiğini kanıtlayacak bir belgenin aslı veya aslına uygunluğu onaylanmış bir örneği;

4-Gerektiğinde, kararın verildiği Devlette adlî müzaaheretten veya masraf muafiyetinden yararlandığını kanıtlayacak bir belge;

5-Talep edilen Devletçe istenmemesi hali dışında, yukarıda belirtilen belgelerin aslına uygunluğu onaylanmış tercümeleeri.

Yukarıda belirtilen belgelerin ibraz edilmemesi veya talep edilen Devlet merci tarafından karar muhtevasından Sözleşmenin şartlarının yerine getirildiğinin belirlenememesi halinde, bu merci gerekli bütün belgelerin ibrazı için belirli bir süre tayin eder.

Söz konusu belgelerin ayrıca onaylanması veya benzer bir işleme tâbi tutulması istenemez.

BÖLÜM IV

Kamu Kuruluşlarına İlişkin Tamamlayıcı Hükümler

Madde 18

Bir nafaka alacaklısına ödediği nafakaların borçludan iadesini takip eden bir kamu kuruluşunun talebi üzerine, bu

nafaka borçlusunu aleyhinde verilmiş olan karar, aşağıdaki hal-lerde Sözleşmeye uygun olarak tanınacak ve hakkında tenfiz kararı verilecektir.

1-Yapılan ödemenin tâbi olduğu kanuna göre, bu kuruluş tarafından tahsil edilebilmesi ve,

2-Talep edilen Devletin Devletler Özel Hukuku tarafından tayin edilen iç hukukuna göre asıl alacaklı ile borçlu arasında bir nafaka yükümlülüğünün bulunması.

Madde 19

Bir kamu kuruluşunun tâbi olduğu kanun bir kararın tanınmasını veya tenfizini alacaklı yerine tam yetki ile talep etme hakkını kendisine veriyorsa, bu kamu kuruluşu nafaka alacaklısı ile borçlusunu arasında verilmiş olan bir kararın tanınmasını veya tenfizini alacaklıya yaptığı ödemeler niktisinde talep edebilir.

Madde 20

Tanınma veya tenfizi talep eden kamu kuruluşu 18'inci maddenin birinci fıkrasında veya 19'uncu maddede öngörülen şartları haiz olduğunu belirten ve ödemelerin nafaka alacaklısına yapıldığını kanıtlayan her türlü belgeyi ibraz etmelidir. 17'nci madde hükümleri saklıdır.

BÖLÜM V

Sulhler

Madde 21

Yapıldığı Devlette icra edilebilen sulhler, kararların tâbi olduğu aynı şartlar altında ve bu şartların sulhlere de uygulandığı ölçüde tanınacak veya haklarında tenfiz kararı verilecektir.

BÖLÜM VI

Çeşitli Hükümler

Madde 22

Mevzuatı para transferlerine kısıtlamalar koyan Âkit Devletler, nafaka olarak ödenmek veya Sözleşme çerçevesindeki nafaka talepleri için yapılan masrafları karşılamak üzere tahsis edilen paraların transferlerine birinci derecede öncelik tanıyacaklardır.

Madde 23

Bu Sözleşme, bir kararın veya bir sulhün tanınmasını veya tenfizini sağlamak için, kararın verildiği veya sulhün yapıldığı Devlet ile talep edilen Devleti bağlayan uluslararası başka bir belgeye veya talep edilen Devletin iç hukukuna başvurulmasına engel değildir.

Madde 24

Sözleşme, karar tarihine bakılmaksızın uygulanır.

Kararın, verildiği Devlet ile talep edilen devlet arasında Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden önce verilmiş olması halinde, talep edilen Devlette, bu karar hakkında sadece yürürlüğe giriş tarihinden sonra muaccel olacak borçlar için tenfiz kararı verilecektir.

Madde 25

Her Âkit Devlet aynı beyanı yapmış olan Devletlerle ilişkilerinde, Sözleşme hükümlerinin resmî bir merci veya memur önünde düzenlenmiş ve düzenlendiği Devlette geçerli ve icrası mümkün resmî senetlere, Sözleşme hükümlerinin bunlara uygulanabildiği ölçüde teşmil edileceğini her zaman beyan edebilir.

Madde 26

Her Âkit Devlet, 34'üncü maddeye uygun olarak aşağıdaki

hallerde tanıma veya tenfiz talebini reddetme hakkını saklı tutabilir:

1-Alacaklının evliliğinden veya yirmibir yaşını bitirdikten sonraki döneme ait olup, alacaklının eşi veya eski eşi dışındaki bir borçlu tarafından verilmesi gerekli nafakaya ilişkin kararlar ve sulhler;

2-a) Civar hısımları ve

b)Sıhrî hısımlar,

arasındaki nafaka yükümlülüğüne ilişkin kararlar ve sulhler,

3-Belirli aralıklarla nafaka ödenmesini hükme bağlamayan kararlar ve sulhler.

Bir ihtirazî kayıta bulunmuş olan Âkit Devlet, Sözleşmenin kendi ihtirazî kaydına konu olan kararlara ve sulhlere uygulanmasını talep edemez.

Madde 27

Bir Âkit Devlette nafaka yükümlülüğü konusunda çeşitli kişi topluluklarına uygulanabilen iki veya daha çok hukuk sisteminin bulunması halinde, bu Devletin Kanununa yapılan her atıftan söz konusu Devletin hukukunca o kişi topluluğuna uygulanacak hukuk sistemi anlaşılır.

Madde 28

Bir Âkit Devletin nafaka yükümlülüğü konusundaki kararların tanınması ve tenfizine farklı hukuk sistemlerinin uygulandığı iki veya daha çok bölgeye sahip bulunması halinde:

1-Kararın verildiği Devletin kanununa, usul hükümlerine veya mercine yapılan her atıftan, kararın verildiği bölgenin kanunu, usul hükümleri veya merci anlaşılır.

2-Talep edilen Devletin kanununa, usul hükümlerine veya mercine yapılan her atıftan, kararın tanınması veya tenfizi talep

İÇTİHATLAR

edilen bölgenin kanunu, usul hükümleri veya merci anlaşılır.

3- 1'inci ve 2'nci fıkraların uygulamasında, gerek kararın verildiği devletin kanununa veya usul hükümlerine gerekse talep edilen Devletin kanununa veya usul hükümlerine yapılan her atıftan Akit devleti teşkil eden o bölgede geçerli ve konuyla ilgili bütün hukuk kuralları ve ilkeleri anlaşılır.

4- Kararın verildiği Devlette nafaka alacaklısının veya borçlusunun mutad meskenine yapılan her atıftan, o kişinin kararın verildiği bölgedeki mutad meskeni anlaşılır.

Her Âkit Devlet bu kuralların bir veya birkaçını, Sözleşmenin bir veya birçok hükümlerine uygulamayacağını her zaman beyan edebilir.

Madde 29

Bu Sözleşme, taraf olan devletler arasındaki ilişkilerde 15 Nisan 1958 tarihinde Lahey'de akdedilmiş "Çocuklara Karşı Nafaka Yükümlülüğü Konusundaki Kararların Tanınması ve Tenfizine İlişkin Sözleşme"nin yerini alır.

BÖLÜM VII

Son Hükümler

Madde 30

Su Sözleşme, Devletler Özel Hukuku Lahey Konferansı'nın Onikinci dönem toplantısı sırasında, üyesi bulunan Devletlerin imzasına açıktır.

Sözleşme onaylanacak, kabul veya tasvip edilecek ve onay, kabul veya tasvip belgeleri Hollanda Dışişleri Bakanlığına tevdi edilecektir.

Madde 31

Onikinci dönem toplantısından sonra Konferansa üye

olan veya Birleşmiş Milletler Teşkilâtına veya onun bir ihtisas kuruluşuna mensup veya Uluslararası Adalet Divanının Statüsüne taraf bulunan her Devlet bu Sözleşmeye 35'inci maddenin 1'inci fıkrası uyarınca yürürlüğe girmesinden sonra katılabilir.

Katılma belgesi Hollanda Dışişleri Bakanlığına tevdi edilecektir.

Katılma yalnızca katılan Devletle 37'nci maddenin 3'üncü fıkrasında öngörülen tebliğin alınmasından sonraki oniki ay içinde bu katılmaya karşı bir itiraz dermeyeran etmemiş olan Âkit Devletler arasındaki ilişkilerde hüküm ifade eder.

Böyle bir itiraz, Sözleşmenin, katılmadan sonra vuku bulacak onaylanması, kabulü veya tasvibi sırasında da her üye Devlet tarafından dermeyeran edilebilir. Bu itirazlar Hollanda Dışişleri Bakanlığına tebliğ edilecektir.

Madde 32

Her Devlet, imza, onay, tasvip, kabul veya katılma sırasında Sözleşmenin, uluslararası alanda temsil ettiği topraklarının tümüne veya bunlardan birine veya birkaçına teşmil olunacağını beyan edebilir. Bu beyan, Sözleşmenin sözkonusu Devlet bakımından yürürlüğe girdiği tarihte hüküm ifade edecektir.

Bundan sonra yapılacak bu nitelikteki her teşmil, Hollanda dışişleri Bakanlığına tebliğ edilecektir.

Teşmil 37'nci maddenin 4'üncü fıkrasında öngörülen tebliğin alınmasını izleyen oniki ay içinde, bu katılmaya karşı bir itiraz dermeyeran etmemiş olan Âkit Devletlerle, uluslararası ilişkileri bir Âkit Devlet tarafından sağlanan ve sözkonusu tebliğe konu olmuş bulunan ülke veya ülkeler arasındaki ilişkilerde hüküm ifade eder.

Böyle bir itiraz, Sözleşmenin, teşmilden sonra vuku bulacak onaylanması, kabulü veya tasvibi sırasında da her üye Devlet tarafından dermeyeran edilebilir.

İÇTİHA TLAR

Bu itirazlar Hollanda Dışışleri Bakanlığına tebliğ edilecektir.

Madde 33

Nafaka yükümlülüğü konusundaki kararların tanınmasına veya tenfizine uygulanan çeşitli hukuk sistemlerinin bulunduğu iki veya daha çok bölgeye sahip olan her Âkit Devlet, imza, onay, kabul, tasvip veya katılma sırasında, bu Sözleşmenin, bu bölgelerin tümüne veya bunlardan birine veya birkaçına teşmil olunacağını beyan edebilir ve yeni bir beyan yapmak suretiyle bu beyanı her zaman değiştirilebilir.

Sözleşmenin hangi bölgeye uygulanacağını açıkça belirtecek olan bu beyanlar Hollanda Dışışleri Bakanlığına tebliğ edilecektir.

Nafaka yükümlülüğü konusundaki bir kararın tanınmasının talep edildiği tarihte, kararın verildiği toprak biriminde Sözleşme uygulanmıyorsa, diğer Âkit Devletler bu kararın tanınmasını reddedebilirler.

Madde 34

Her Devlet, en geç onay, kabul, tasvip veya katılma sırasında, 26'ncı maddede öngörülen ihtirazî kayıtlardan birini ve birkaçını dermeyeran edebilir. Başka hiçbir ihtirazî kayıt kabul edilmeyecektir.

Aynı şekilde her Devlet, 32'nci maddeye uygun olarak Sözleşmenin teşmilini tebliğ ederken, teşmile konu olan bölgelerin tümü veya bunların bazılarıyla sınırlı hüküm ifade etmek üzere, sözkonusu ihtirazî kayıtlardan birini veya birkaçını dermeyeran edebilir.

Her Âkit Devlet, dermeyeran etmiş olduğu bir ihtirazî kayıt her zaman geri alabilir. Bu geri alma Hollanda Dışışleri Bakanlığına tebliğ edilecektir.

İhtirazî kaydın hükmü yukarıdaki fıkrada öngörülen tebliği izleyen üçüncü takvim ayının birinci günü sona erecektir.

Madde 35

Bu Sözleşme 30'uncu maddede öngörülen onay, kabul veya tasvip belgelerinden üçüncüsünün tevdiini izleyen üçüncü takvim ayının birinci günü yürürlüğe girecektir.

Bilâhare Sözleşme:

- Sonradan onaylayan, kabul eden veya tasvip eden her imzalayan Devlet için, onay, kabul veya tasvip belgesinin tevdiini izleyen üçüncü takvim ayının birinci günü;

- Katılan her devlet için, 31'inci maddede öngörülen sürenin hitamını izleyen üçüncü takvim ayının birinci günü;

- 32'nci madde uyarınca, Sözleşmenin teşmil olduğu bölgeler için, söz konusu maddede öngörülen sürenin hitamını izleyen üçüncü takvim ayının birinci günü yürürlüğe girecektir.

Madde 36

Sözleşme, sonradan onaylayan, kabul veya tasvip eden veya katılan devletler için dahi, 35'inci maddenin 1'inci fıkrasına uygun olarak, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl sürelidir.

Sözleşme feshedilmedikçe, beşer yıllık sürelerle zimnen yenilenecektir.

Fesih, beş yıllık sürenin hitamından en az altı ay önce Hollanda Dışişleri Bakanlığına tebliğ edilecektir. Fesih, Sözleşmenin uygulandığı bölgelerin bazıları ile sınırlandırılabilir.

Fesih, sadece bunu tebliği eden Devlet için hüküm ifade eder. Sözleşme diğer Âkit Devletler için yürürlükte kalacaktır.

Madde 37

Hollanda Dışişleri Bakanlığı Konferansın üyesi olan Devletlere 31'inci maddenin hükümlerine uygun olarak, Sözleşme-

İÇTİHATLAR ye katılacak Devletlere aşağıdaki hususları bildirecektir.

1- 30'uncu maddede öngörülen imzalama, onay, kabul ve tasvipleri,

2- Sözleşmenin 35'inci maddesinin hükümlerine uygun olarak, Sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarihi;

3- 31'inci maddede öngörülen katılmaları ve bunların hüküm ifade edecekleri tarihi;

4- 32'nci maddede öngörülen teşmilleri ve bunların hüküm ifade edecekleri tarihi;

5- 31.'inci ve 32'nci maddelerde öngörülen katılmalara ve teşmillere karşı yapılan itirazları;

6- 25'inci ve 32'nci maddelerde sözü edilen beyanları;

7- 36'ncı maddede öngörülen fesihleri;

8- 26'ncı ve 34'üncü maddelerde öngörülen ihtirazî kayıtları ve 34'üncü maddede öngörülen

ihirazî kayıtların geri alınmasını;

Bunu teyiden, usulüne uygun şekilde yetkili kılınmış aşağıdaki imza sahipleri bu sözleşmeyi imzalamışlardır.

Fransızca ve İngilizce dillerindeki her iki metin de aynı şekilde geçerli olmak ve Hollanda Dışışleri Bakanlığı arşivlerine tevdi edilmek ve aslına uygunluğu onaylı bir örneği, diplomasi yolu ile, Onikinci dönem Konferansı Üyesi bulunan Devletlere verilmek üzere, tek nüsha halinde, 2 Ekim 1973 günü Lahey'de düzenlenmiştir.

KAYNAKLAR

- Akıntürk, T., *Aile Hukuku*, 6. bası.
- Altıntaş İ., *Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yönlerine Dair Lahey Sözleşmesi*, Ankara 2006.
- Altıntaş, İ., "Velayet Vesayet ve Çocuk Kaçırma", *Türk-Alman Yargıçlar Semineri*, Ankara 2001.
- Ayan S., *Evlilik Birliğinin Korunması*, Ankara 2004.
- Aytaç M., "Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Vechelerine Dair Lahey Sözleşmesinin Uygulanması ve Karşılaşılan Sorunlar", www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/20_sayi.htm(agm)
- Baktır, S., *Aile Mahkemeleri*, Ankara 2003.
- Baktır, S., *Velayet Hukuku*, 1999.
- Ceylan, E., *Boşanmanın Hukuki Sonuçları*, İstanbul 2006
- Dinç İ., "Evliliğe ve Eşlerin Ortak Çocukları Üzerindeki Velayetine İlişkin Konularda Mahkemelerin Milletlerarası Yetkisi ve Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkında 29 Mayıs 2000 Tarih ve 1347/2000 Sayılı AB Konsey Tüzüğü Tercümesi", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni Prof Dr. Sevin Toluner'e Armağan*.
- Figänmeşe, İ. A., "Çocukların Uluslararası Kaçırılmasının Hukuki Yönlerine Dair 1980 Tarihli Lahey Sözleşmesi", *Nihal Uluocak'a Armağan*.
- Geçerler, L., "Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsili", *Antalya Barosu Dergisi*, Temmuz 2006.
- Kamacı, M., *Türkiyenin Taraf Olduğu Milletlerarası Özel Hukuk Sözleşmeleri ve Özel Hukuk Alanına Giren Çok Taraflı Diğer Uluslar arası Sözleşmeler*, Ankara 2006 C. I,II.

İÇTİHATLAR

- Klaus Meyer-Cabri Van Amelrode**, Federal Almanya Cumhuriyeti AB Daimi Temsilcisi Antalya Semineri notlarından
- Köseoğlu, B.**, "Birleşmiş Milletler Medeni Ve Siyasi Haklar Sözleşmesi Açısından Velayetin Suistimali Ve Çocuğun Soyundan Soyutlanması", *Terazi*, Aralık 2006.
- Kuru/ Aslan/ Yılmaz**, *Medeni Usul Hukuku*, 17. B.
- Kuru/ Aslan/ Yılmaz**, *İcra ve İflas Hukuku*, 20.B
- Kütük, H.İ.**, "Tedbir Nafakası", *Adalet Dergisi*, Sayı 26.
- Nomer, E.**, *Devletler Hususi Hukuku*, İstanbul 2004.
- Özlü, H.**, *Velayetin Kaldırılması*, Ankara 2002.
- Öztan B.**, *Aile Hukuku*, 4. B.
- Özüğür, A.İ.**, *Velayet Vesayet Soybağı ve Evlat Edinme Hukuku*, Ankara 2002.
- Tutumlu, M.A.**, *Boşanma Hukuku Yargılaması*, Ankara 2005.

Diğer Çalışmalarım

Aile Mahkemelerinin İşleyişi, Seçkin Yayınları.

Aile Hukuku Mevzuatı, Gonca Önen ile ortak çalışma.

“Tarihten Bugüne Kıbrıs”, *Antalya Barosu Dergisi* Şubat 2004

“Aile Mahkemelerinin Görev Sınırları” *Antalya Barosu Dergisi*,
Mayıs 2004.

“Ailenin Korunması”, *Antalya Barosu Dergisi*, Nisan 2006.

“Boşanma Hukukunda Kusur İlkesinin Önemi”, *Terazi*, S. 1.

“BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi Açısından Velayetin
Suistimali Ve Çocuğun Soyundan Soyutlanması”,
Terazi, S. 4.

“Yeni Nüfus Kanununun Düşündürdükleri”, *Terazi*, S. 6.

DİZİN

A

- Adalet Bakanlığı 2, 5, 7, 8, 9, 13,
16, 33, 75
Aile Mahkemeleri 10, 13, 15,
29, 73
aile mahkemeleri 17
Aile Mahkemesi 15, 18, 19, 24,
25, 26, 27, 40, 70
Aile Nafakası 67
alıkoyma 19, 21, 22, 38, 54
Avrupa 7, 19, 31
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
31

B

- BM 2, 3
boşanma 2, 7, 19, 25, 39, 40, 66,
68, 76, 82, 83
Brüksel Tüzüğü 8, 9, 10

C

- çekirdek aile 11
çocuğu kaçıran 2, 14
çocuğu kaçıran ebeveyn 2
Çocuğun İtirazı 27
Çocuk Hakları Sözleşmesi 2, 3,
27, 75
Çocuk iadesi 14, 19
Çocuk Koruma Kanunu 7, 13
çocuk nafakaları 71
Cumhuriyet Başsavcılığı 7, 8, 10,
13, 15, 16, 17, 18, 20, 30,
31, 35, 36, 37, 39, 72, 73,

74, 75, 117

- Cumhuriyet Savcılığı 14, 15
Cumhuriyet Savcısı 13, 14, 15,
21, 46

D

- Davaname 15, 117
davaname 15, 16, 18

E

- ebeveyn 2, 5, 6, 7, 9, 14, 24, 25,
42, 43

G

- Gönderici Makam 5, 7, 8, 72,
87, 88
Gönderici makam 16, 70

H

- Hollanda 39, 40, 41, 61, 62, 63,
64, 100, 101, 102, 112,
113, 114, 115, 116
Hukuk Usulü Muhakemeleri Ka-
nunu 16, 117
HUMK 17, 30, 74, 75, 81, 82, 84

I

- İadenin İstisnaları 23
İcra ve İflas Kanunu 31, 75
iştirak nafakası 66, 67, 69

K

- kaçırma 2, 3, 8, 14, 15, 21, 22,

Bilâl Köseoğlu

42, 43, 46, 60

karşı tedbir 3

Koruma Hakkı 50

L

Lahey Sözleşmesi 2, 3, 8, 9, 27,
32, 40, 69, 71, 72, 84

M

manevi zarar 26

Merkezi Makam 9, 18, 30, 72

Miras 67

MÖHUK 10, 70, 72, 74, 83

mutad mesken 4, 6, 18, 22, 23

N

nafaka 15, 19, 65, 66, 67, 68, 69,
70, 71, 72, 73, 74, 75, 76,
77, 78, 79, 80, 81, 82, 85,
86, 87, 88, 90, 96, 97, 98,
99, 100, 101, 102, 103,
104, 106, 107, 108, 109,
110, 111, 112

Newyork Sözleşmesi 67, 68

Norveç 42

S

şiddet 3, 26

Sosyal Hizmetler Kanunu 7

Süre Şartı 20

T

TBMM 2

tedbir nafakası 65, 68, 75, 77

Türkiye Cumhuriyeti 2, 5, 9, 30,
33, 36, 42

U

Uluslararası Çocuk Kaçırmanın
Hukuki Veçhelerine Dair
Lahey Sözleşmesi 2, 3

Uluslar arası Hukuk ve Dış
İlişkiler Genel Müdürlüğü
2

V

Velayet 3, 4, 5, 7, 9, 17, 24, 29
velayet 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 16, 17,
19, 21, 24, 29, 38, 66, 70

Velayet Davası 29

Velayet Hakkı 5, 24

velayet hakkı 4, 5, 6, 16, 29

velayet ilkesi 6

Y

yardım nafakası 69

Yaş Şartı 20

Yer Değiştirme 21

yoksulluk nafakası 66, 68

Z

Ziyaret Hakkı 50

7.50.- YTL

Çetin Emeç Bulvarı No: 46 Balgat / Ankara
Tel: (+90.312) 287 87 90 (Pbx) Faks: (+90.312) 286 55 65 - 286 31 00
Karanfil Sokağı No: 5/62 06650 Kızılay / Ankara
Tel: (+90.312) 425 30 11 - 425 36 19 - 418 13 46 Faks: (+90.312) 418 78 57
web: www.barobirlik.org.tr
e-mail: admin@barobirlik.org.tr • yayin@barobirlik.org.tr